

Špeciálne číslo venované obchodnej arbitráži

Bulletin slovenskej advokácie

**Efektívne riešenie
obchodných sporov
v rozhodcovskom
konaní**

**Súdna ingerencia
do rozhodcovského
konania: Opatrné
budovanie novej dôvery**

**Nezávislosť
a nestrannosť
rozhodcu v rozhod-
covskom konaní v SR**

**Aktuálna judikatúra
v oblasti prieskumu
rozhodcovského konania
všeobecnými súdmi**

**Efektívnosť
dokazovania
v medzinárodnej
obchodnej arbitráži
a pred slovenskými súdmi**

RSAK

ROZHODCOVSKÝ SÚD
SLOVENSKEJ ADVOKÁTSKEJ KOMORY

MÁTE PRÁVO NAKUPOVAŤ VÝHODNE!

**Ste v zozname Slovenskej advokátskej komory?
Na alza.sk teraz môžete využívať
špeciálny program s radom výhod.**

OSOBNÝ OBCHODNÍK

Privátny poradca vám bude k dispozícii na telefóne
či e-maili.

EXKLUZÍVNY CENNÍK A SPLATNOSŤ

Lepšie ceny a splatnosť dohodou, ako vám to znie?

VYJDEME VÁM V ÚSTRETY

Nenašli ste u nás vysnívaný produkt? Zoženieme ho.

RÝCHLE DODANIE PO CELEJ SR

Najneskôr do dvoch dní u vás alebo na pobočke.

Ako sa registrovať do programu? Stačí mať vytvorený účet na alza.sk
a potom sa nám ozvite na čísle +420 225 340 188 alebo e-mailom org@alza.sk

Všetky informácie a podmienky programu nájdete tu: www.alza.sk/advokati

Redakčná rada

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
prof. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
doc. JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Eva Sihelníková, PhD.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števec, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Redakcia

Výkonná redaktorka:
PhDr. Nadá Ondrišová (02 204 227 28)
ondrisova@sak.sk
Administrácia:
Darina Stračinová (02 204 227 26)
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:
Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:
Darina Stračinová (02/204 227 26)
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10
ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 3. 9. 2021
Uzávierka redakčnej časti: 13. 9. 2021
Toto číslo vyšlo 20. 9. 2021

AKTUÁLNE

- 4 **ROZHOVOR**
Advokáti by od komory mali dostávať viac
JUDr. Ľudovít Mičinský, MCI Arb
- 6 **DISKUSIA**
Ad.: (Ne)Zverejňovane rozhodnutí veľkého senátu
JUDr. Andrea Moravčíková, PhD.

PRÁVNÁ TEÓRIA A PRAX

ČLÁNKY

- 8 Súdna ingerencia do rozhodcovského konania:
Opatrné budovanie novej dôvery
JUDr. Juraj Gyárfáš, PhD., LL.M.
- 14 Nezávislosť a nestrannosť rozhodcu v rozhodcovskom konaní v SR
JUDr. Michal Hrušovský, PhD., JUDr. Pavel Lacko, LL.M., PhD.
- 20 Aktuálna judikatúra v oblasti prieskumu rozhodcovského konania
všeobecnými súdmi
JUDr. Andrea Moravčíková, PhD.
- 29 Procesné nástrahy pri podávaní námietky voči rozhodcovi
v rozhodcovskom konaní
JUDr. Ing. Miriam Galandová, PhD., LL.M., FCI Arb
- 34 Efektívnosť dokazovania v medzinárodnej obchodnej arbitráži
a pred slovenskými súdmi
Mgr. Peter Plachý, LL.M., Mag. iur. Lucia Raimanová, PgDL, PgDip,
Mgr. Matej Košalko, LL.M.
- 42 Zásahy súdov do rozhodčích řízení v České republice
JUDr. Robert Němec, LL.M.
- 46 Výhody inštitútu adjudikácie s rozhodcovským konaním
JUDr. Peter Kotvan

JUDIKATÚRA

- 50 Zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania

ADVOKÁCIA

SAK

- 52 Aktuálne udalosti
- 53 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 54 Nepodanie žaloby advokátom z dôvodu prekážky litispencie
pre skôr začaté rozhodcovské konanie
- 55 Prieskum SAK o rozhodcovských súdoch
- 58 Muž ako obeť domáceho násillia

ZAHRANIČIE

- 60 Povinnosť advokáta ako rozhodcu v rozhodcovskom konaní
umožní účastníkovi konania nahliadnutie do rozhodcovského spisu
- 62 *Bulletin advokácie* prináša...
- 63 Ponuka vzdelávacích podujatí Akadémie európskeho práva (ERA)
- 64 Európsky deň advokátov

ZAUJÍMAVOSTI

- 67 K 110. výročiu narodenia Antona Rašlu (a vydaniu jeho súborného diela)
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
- 73 **LITERATÚRA**
Exekuce v praxi
doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D., JUDr. Dita Frintová, Ph.D.
- 75 Za Jozefom Švarcom †
Viliam Karas

Pokyny pre autorov príspevkov

1. Do redakcie (**ondrisova@sak.sk**) treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný a vedecký článok nesmie byť popisný a svojim obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
 2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
 3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzititulkami.
 4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb je potrebné uviesť akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
 5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní treba uvádzať bibliografické údaje podľa nasledovnej schémy:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: Názov diela. Prípadný podtitul. Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
 6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov** vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
 7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu 290 × 343 pixelov** (rozmer 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.
 8. **Maximálny odporúčaný rozsah** odborného a vedeckého článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. Rozsah poznámok pod čiarou nesmie prekročiť 25 % rozsahu textu. K recenzii je potrebné dodať scan obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.
 9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujete s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku. **Redakčná rada posudzuje anonymizované články.**
 10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzititulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
 11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
 12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.
 13. **Všetky príspevky sú povinne recenzované.**
Recenzné konanie sa riadi princípmi anonymného, objektívneho posudzovania príspevkov, rešpektu k názorom autorov a takej pomoci autorom, ktorá umožní publikovanie príspevkov po ich úprave, prepracovaní alebo doplnení.
Recenzenti sú určení redakčnou radou Bulletinu slovenskej advokácie v počte zodpovedajúcom povahe príspevku. Vedecký alebo odborný príspevok však posudzujú vždy najmenej dvaja recenzenti. Posudzovatelia postupujú v recenznom konaní podľa všeobecne platných zásad na posudzovanie príspevkov zasielaných do vedeckých a odborných právnických časopisov, **postupujú objektívne a nestranne na základe vopred stanovených hodnotiacich kritérií so zohľadnením náročnosti spracovania témy, aktuálnosti, odbornej úrovne a používania odbornej terminológie, formálneho spracovania, použitia vedeckých metód spracovania, vedeckého prínosu a primeranosti rozsahu.**
Kvalita príspevku sa posudzuje najmä podľa jeho originalnosti a dôležitosti pre poznanie a rozvoj práva. Záver o chýbajúcej originalnosti alebo bezvýznamnosti príspevku musí byť podložený odkazom na už uverejnené práce alebo na skutočnosti, z ktorých vyplýva, že príspevok neprináša žiadne poznatky pre vedu alebo prax.
Recenzenti predložia recenzné posudky redakčnej rade v lehote, ktorá zodpovedá zložitosti posudzovaného textu alebo v rovnakej lehote navrhnú jeho úpravu, prepracovanie alebo doplnenie.
Požiadavky na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorom zasielajú výlučne v mene redakčnej rady. Na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorovi určí primeraná lehota. Po jej uplynutí redakčná rada posúdi, do akej miery autor splnil určené požiadavky a podľa výsledku rozhodne, ako naloží s príspevkom.
Po recenznom konaní o publikovaní všetkých príspevkov rozhoduje redakčná rada. Výsledok recenzného konania nezaväzuje redakčnú radu; redakčná rada však zásadne vychádza z jeho výsledku.
-

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

najnovšie vydanie nášho Bulletinu slovenskej advokácie je výnimočné jeho špeciálnym zameraním na tému súkromného rozhodcovského konania. Prinášame v ňom kvalitné texty od popredných autorít a praktikov z oblasti obchodnej arbitráže. Verím, že pre mnohých našich čitateľov (nielen z radov advokátov a koncipientov) bude toto číslo Bulletinu užitočným a inšpiratívnym prameňom v oblasti rozhodcovského konania.

Myšlienka vydať osobitné vydanie Bulletinu k témam obchodnej arbitráže vznikla počas jarného okrúhleho stola, ktorý zorganizovala Slovenská advokátska komora aj v spolupráci s podpredsedníčkou Najvyššieho súdu SR Andreou Moravčíkovou. (V tomto vydaní je autorkou dôležitého textu o rozhodcovskej judikatúre Najvyššieho súdu SR.)

Naším cieľom je prepojiť svet obchodnej arbitráže a svet všeobecných súdov na platforme vzájomnej dôvery. Napriek rozdielnym akcentom totiž máme ten istý cieľ, ktorým je efektívnejšie rozhodovanie obchodných sporov a lepšia vymožitelnosť práva. Myslím si, že texty na nasledujúcich stranách svedčia o tom, že v tejto oblasti prišlo za posledné roky k citeľnému pozitívnemu posunu. Inštitút obchodnej arbitráže si postupne získava čoraz viac dôvery zo strany užívateľov práva, ale, čo je rovnako dôležité, aj zo strany všeobecných súdov.

S hrdosťou môžem povedať, že v oblasti obchodnej arbitráže je dnes Slovenská advokátska komora dôležitým lídrom, a to najmä ako zriaďovateľ nášho stáleho Rozhodcovského súdu Slovenskej advokátskej komory. Prostredníctvom tohto súdu poskytujeme našim členkám a členom – ale aj širšej podnikateľskej obci – dôveryhodnú platformu na nezávislé, profesionálne a najmä efektívne riešenie obchodných sporov. Sme radi, že čoraz viac z vás využíva rozhodcovské doložky nášho súdu vo svojej právnej praxi a s odbornou starostlivosťou informujete o tejto možnosti vašich klientov. Vo vyspelých právnych poriadkoch je to práve obchodná arbitráž, ktorá býva logickou voľbou pri riešení obchodných sporov. Radi by sme prispeli k tomu, aby aj Slovensko v tejto oblasti napredovalo.

Na záver ďakujem všetkým autorkám a autorom, ktorí pomohli pripraviť toto špeciálne vydanie. Azda bude aj príjemným občerstvením uprostred omnoho ťažších tém, ktorými v súčasnosti žije naše justičné prostredie, a kde ako komora dnes musíme zaujímať jasné a principiálne postoje.

Prajem vám príjemné čítanie.

JUDr. Viliam Karas, PhD.
predseda Slovenskej advokátskej komory

ROZHOVOR

Advokáti by od komory mali dostávať viac

JUDr. Ľudovít Mičinský, MCI Arb sa venuje právnemu poradenstvu v oblasti riešenia sporov a investičných projektov. Podieľal sa na zastupovaní klientov v mnohých medzinárodných rozhodcovských konaniach. Úspešne zastupoval Slovenskú republiku vo viacerých významných medzinárodných investičných arbitrážach a súdnych sporoch. Je rozhodcom Rozhodcovského súdu SAK, na komore dosiaľ pôsobil v rámci vzdelávacieho kolégia a pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy. Na Konferencii advokátov v júni tohto roku bol zvolený za člena predsedníctva komory.

■ Ako vnímate činnosť komory po tom, čo ste sa stali členom jej predsedníctva?

Prostredie komory nebolo pre mňa neznáme. Vnímam témy, ktorými žije. No je pravdou, že až teraz naplno vidím, čo všetko komora naozaj robí. Tá agenda je nesmierne pestrá a široká. Výhodou našej komory je, že pre ňu pracujú vynikajúci odborníci z vlastnej bohatej členskej základne. Takýto potenciál je málokde a našou zodpovednosťou je využívať ho čo najlepšie.

■ Ste členom vzdelávacieho kolégia, pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy a logicky máte blízko k témam rozhodcovského práva. Na aké témy sa chcete najviac sústreďiť v predsedníctve?

V prvom rade by som chcel, aby naši členovia, kolegyne advokátky a kolegovia advokáti, ale aj advokátski koncipienti, dostávali za svoje poplatky od komory čo najväčšiu pridanú hodnotu. Ako som povedal, rozsah toho, čo všetko komora robí, je naozaj veľmi široký, a aj mňa samého prekvapila miera detailu, v akej komora pracuje v jednotlivých oblastiach práva. Napríklad pri novele Civilného sporového poriadku. Napriek tomu si myslím, že by sme mali mať ambíciu nanovo sa pozrieť na hospodárenia komory, a položiť si otázku, či v niektorých činnostiach nevieme našim členom vracať viac hodnoty za ich peniaze.

■ Môžete povedať nejaké príklady?

Myslím si, že existuje priestor pre lepšiu koordináciu činnosti pracovných skupín, kde by sa vzhľadom na ich odborný potenciál dalo dosahovať viac výsledkov. Na jednej strane by som bol rád, aby sme v týchto skupinách mali ešte širší „pool“ odborníkov ochotných spolupracovať na spoločných témach. No ak už riešime konkrétnu tému, je lepšie pracovať na nej v užšom tíme a – zjednodušene povedané – efektívnejšie narábať so zásobou „človekohodín“, ktorú máme k dispozícii.

Okrajovou témou, ktorá je ale tiež dobrým príkladom, môžu byť aj benefity pre členov komory od rozličných dodávateľov. Komora vrátane koncipientov združuje už takmer osemtisíc úspešných, vysokoškolsky vzdelaných ľudí, ktorí predstavujú unikátnu kúpyschopnú cieľovú skupinu. Nevidím dôvod, aby sme nevyužili túto pozíciu napríklad pri rokovaniach o zľavách s dodávateľmi IT služieb, hardvéru, ako aj iných tovarov a služieb. Napríklad aj náš Bulletin je výnimočný časopis, ktorý v tlačenej podobe distribuujeme takmer 6 000 úspešným ľuďom. Tak prečo sa nepozrieť aj na biznisovú stránku tohto časopisu? Pravdaže, toto nie sú ťažiskové témy komory, no aj tu ide o peniaze od našich členov, a teda aj tu by sme sa mali správať čo najhospodárnejšie.

■ Po prvom rokovaní nového predsedníctva je zrejmé, že ťažiskovou témou vášho pôsobenia bude vzdelávanie. Aké ciele vidíte v tejto oblasti?

Úplne aktuálnou témou je otázka reformy celého systému advokátskych skúšok. Pracujeme s kolegami na aktualizácii a úprave otázok a celom systéme skúšania, aby sme čo najviac posilnili pilier objektívnosti a efektívnosti. Nevyhneme sa ani otázkam reformy skúšobných senátov. Dlhodobou a naozaj ťažiskovou témou sú vzdelávacie aktivity pre advokátov aj koncipientov. Málokto si uvedomuje, ale komora je jednou z najväčších vzdelávacích organizácií v krajine – či už ide o počet seminárov, vzdelávacích podujatí, odborných diskusií a, samozrejme, veľkosťou cieľovej skupiny. Priestor na rast vidím napríklad v osvedčených formátoch, ako sú dobre známe „vzdelávacie stredy“. Je za tým pomerne jednoduchá myšlienka, ktorá má výborné výsledky. Vzdelávanie je zároveň najefektívnejším spôsobom, ako môže komora uskutočňovať svoju ambíciu kultivovania právneho prostredia.

■ **Doteraz vašej činnosti pre komoru dominovala práca v rámci Rozhodcovského súdu SAK. Zároveň ste v rámci predsedníctva boli poverení práve zastrešovaním agendy tohto súdu na úrovni komory.**

Myslím si, že **Rozhodcovský súd SAK** je dobre rozbehnutý projekt, za ktorým stojí množstvo pro bono práce ľudí z jeho predsedníctva a zapísaných rozhodcov. Po piatich rokoch jeho činnosti je jasné, že je to **úspešná platforma, kde sa spory rozhodujú rýchlo, efektívne a profesionálne**. Z pohľadu užívateľov tohto súdu ide o výborný pomer value-for-money. Pravidlá, ktorými sa riadi RS SAK, sú postavené na tých istých pilieroch, ako najrenomovanejšie európske arbitrážne súdy a najmä, pôsobia na ňom kvalitní odborníci. Na druhej strane, poplatky sa pohybujú na úrovni nákladov na vedenie konania na prvom stupni všeobecného súdu. To sú dobré argumenty na to, aby bol tento súd prvou a logickou voľbou pri riešení najmä domácich obchodných sporov medzi podnikateľmi. Vidíme, že doložky sa v praxi šíria, používajú sa v rozličných

typoch zmlúv, dostávajú sa do všeobecných obchodných podmienok aj väčších firiem. Myslím, že komora v tejto veci robí výbornú službu právnemu prostrediu.

■ **Kde vidíte priestor na zlepšenie činnosti RS SAK?**

Z pozície člena predsedníctva komory by som rád prispel k efektívnejšej komunikácii činnosti tohto súdu. Napriek viacerým komunikačným aktivitám sa stále stretávam s tým, že nie všetci kolegovia vedia o tejto službe komory. Z obsahového hľadiska by som rád našiel spôsoby, ako posilniť transparentnosť a predvídateľnosť rozhodnutí RS SAK, napríklad vhodným zverejňovaním ustálenej rozhodovacej praxe, samozrejme, pri plnom zachovaní dôvernosti jednotlivých konaní. Zaujímavým priestorom môže byť aj posilňovanie medzinárodnej spolupráce. Nakoniec, na pôde RS SAK prednášalo už viacero zahraničných hostí, a bolo by dobré v tom pokračovať.

■ **Vieme, že ste začali aktívne riešiť aj tému zmierovacích konaní medzi advokátmi. Veríte, že by mohli aj tieto vnútrokomorové konania fungovať lepšie ako dosiaľ?**

Vo väčšine prípadov dosiaľ prebiehali zmierovacie konania len „pro forma“ – ak chce advokát žalovať svojho kolegu na súde, podľa predpisov musia najprv urobiť pokus o dohodu na pôde komory. To, že to v praxi nefunguje, je podľa môjho názoru škoda. Aj vo vzťahu k verejnosti potom pôsobí zvláštne, že si naši členovia nevedia dohodnúť riešenie sporu mimo ingerencie štátnych súdov. Napokon, podstatou našej advokátskej práce by malo byť aj to, aby sme našim klientom pomáhali vyhýbať sa zbytočným a nákladným sporom. O to viac by sme to mali mať na pamäti, ak ide o priamy spor medzi dvoma advokátmi. Mimochodom, hoci ide o iný inštitút, čiastočne by tu mohol pomôcť aj náš rozhodcovský súd – ak ide o obchodný spor medzi advokátmi a nevedia sa dohodnúť zmierom. Rozhodcovský súd rozhoduje omnoho rýchlejšie ako štátne súdy a navyše, neverejne.

Ladislav Čendula: Mojich šesť desaťročí v banskobystrickej advokácii

Slovenská advokátska komora nadväzuje na už skôr vydané knihy o niektorých významných slovenských advokátoch pôsobiacich v dávnejšej minulosti, či v druhej polovici 20. storočia. Vydala ďalšiu knihu spomienok, tentoraz banskobystrického advokáta Ladislava Čendulu.

Kniha Mojich šesť desaťročí v banskobystrickej advokácii vznikla v spolupráci s banskobystrickým redaktorom Jozefom Habočíkom. Spomienky Ladislava Čendulu približujú čitateľom nielen jeho život v advokácii, ale aj život banskobystrickej advokácie. Súčasťou knihy sú aj spomienkové texty viacerých súčasných advokátov z Banskej Bystrice a Zvolena, ktorých profesijný život bol so životom staršieho kolegu úzko spätý.

Publikácia je k dispozícii za 5 eur.

V prípade záujmu kontaktujte: ondrisova@sak.sk

DISKUSIA

**Ad.: (Ne)Zverejňovane
rozhodnutí veľkého senátu¹**

V Bulletine Slovenskej advokácie č. 6/2021 bol uverejnený článok týkajúci sa zverejňovania rozhodnutí veľkých senátov Najvyššieho súdu SR.² Článok nám síce pomohol pochopiť niektoré očakávania odbornej verejnosti pri vyhľadávaní našich rozhodnutí, naša reakcia však prichádza z dôvodu, že vychádzal z už neaktuálneho stavu. V čase publikovania článku totiž na najvyššom súde vrcholila príprava migrácie dát z pôvodného webového sídla do nového, pričom tento proces určitý čas prebiehal.

Vítame tak možnosť v renomovanom odbornom časopise predstaviť naše **nové technické riešenie** vyhľadávania prostredníctvom webovej stránky, ktoré je používateľsky jednoduchšie.

Funkcionalita novej webstránky NS SR

Najvyšší súd si uvedomoval nedostatky, ktoré sprevádzali zverejňovanie súdnych rozhodnutí na jeho predchádzajúcej webovej stránke. Evidoval tiež pripomienky používateľov k tomu, že vyhľadávanie je ťažkopádne a obtiažne. Aj z tohto dôvodu sa od januára 2021 intenzívne pracovalo na novej webstránke, ktorá je aj v časti vyhľadávania súdnych rozhodnutí na podstatne vyššej úrovni ako stránka predchádzajúca. Na aktuálnej stránke je možné v rozhodnutiach vyhľadávať podľa viacerých kritérií – okrem iného aj podľa dátumu vydania rozhodnutia, resp. dátumového rozhrania, podľa príslušného kolégia, spisovej značky či ECLI ako identifikátora, ktorý umožňuje spojiť príslušné rozhodnutie cez prístup k databázam jednotlivých súdov. Samozrejmosťou je **fulltextové vyhľadávanie** v obsahu rozhodnutia, ktoré podstatným spôsobom zvyšuje relevantnosť ponúknutého výstupu. Vychádzali sme tiež zo skúseností zo stránky pôvodnej a na pozadí sú tak prioritizované **vyhľadávacie preferencie** verejnosti (slovné spojenia).

Databáza rozhodnutí sa neustále rozširuje o aktuálne, ale aj staršie rozhodnutia. **Jednoznačne je dnes možné veľmi jednoducho a pohodlne nájsť všetky rozhodnutia veľkých senátov.** K pripomienke autorky o nadbytočnosti zobrazovania ponukového okna ako samostatnej voľby rozhodnutí veľkých senátov len toľko, že je prirodzené, že tieto sú, ako každé iné rozhodnutie nášho súdu, obsiahnuté vo všeobecnej databáze, a dajú sa teda vyhľadať aj v časti „Rozhodnutia“. Pre komfort užívateľa sme však zvolili aj vyhľadávanie výlučne v databáze týchto, možno povedať prelomových, naozaj zásadných, rozhodnutí.

Zverejňovanie súdnych rozhodnutí v súčasnej dobe vychádza z rozhodnutí existujúcich v elektronickej podobe, najmä v programe súdny register. Nedokonalosť systému mohla v minulosti spôsobiť, že sa určité súdne rozhodnutia nezverejnili, na odstránení čoho neustále pracujeme a rozhodnutia vyhľadá-

vame a zverejňujeme. Napríklad realizujeme **projekt digitalizácie historických rozhodnutí** Najvyššieho súdu (t. j. existujúcich len v papierovej podobe). Naším cieľom je v čo najkratšej dobe zverejniť všetky existujúce rozhodnutia najvyššieho súdu spôsobom, aby sa s nimi mohla verejnosť jednoducho oboznámiť.

Za významnú pomoc pri vyhľadávaní považujeme aj to, že na novej stránke sa dopracováva tzv. *Api rozhranie*, prostredníctvom ktorého sa vo formáte open data budú rozhodnutia zverejňovať. Momentálne sa táto funkcionality testuje (ide o väčšiu otvorenosť smerom k verejnosti), jej nasadením sa umožní sťahovať, resp. integrovať naše rozhodnutia do systémov, ktoré si s cieľom vyhotovenia prehľadu vytvárajú jednotlivé advokátske kancelárie, prípadne akékoľvek subjekty, ktoré sa venujú práci s judikatúrou.

Nezanedbateľnou skutočnosťou je vyššia **rýchlosť zobrazovania**, čo v konečnom dôsledku znamená jednoduchšiu prácu s rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR.

K anonymizácii rozhodnutí NS SR

V kontexte v článku uvádzaných konštatovaní o prílišnej anonymizácii rozhodnutí si dovoľme upozorniť, že sa pohybuje na poli veľmi prísnej právnej úpravy anonymizácie súdnych rozhodnutí. NS SR sa pri anonymizácii riadi vyhláškou MS SR č. 482/2011 Z. z., ktorá bližšie určuje, ktoré údaje majú byť odstránené/anonymizované. Anonymizácia nie je samoúčelná, ide o samozrejmu ochranu práv a slobôd jednotlivca, dlhodobo v právnom poriadku SR zavedenú a rešpektovanú. Zverejnením rozhodnutia obsahujúceho osobné údaje strany by mohlo dôjsť k zásahu do práva na súkromie (čl. 19 Ústavy SR) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ktorého súčasťou je právo na informačné sebaurčenie (čl. 8 Dohovoru). Prirodzene, existujú situácie, kedy by bolo žiaduce a praktické uvádzať minimálne v označení rozhodnutia meno fyzickej osoby, ako sa to aj v nedávnej minulosti robievalo na úrovni najvyšších súdnych autorít v rámci EÚ, či pri rozhodnutiach ESPL, avšak v súčasnosti to nie je možné. Naša právna úprava, a najmä prísna európska regulácia GDPR,³ nám takýto spôsob zverejňovania neumožňuje.⁴

Ustálená rozhodovacia prax NS SR

Je samozrejmé a pre právnu istotu nevyhnutné zverejňovať všetky rozhodnutia NS SR. Dokonalé, alebo aspoň tomu sa blížiacie, **vyhľadávanie judikatúry na našej webovej stránke je v súčasnosti jednou z absolútnych priorit vedenia NS SR.** Tu však treba podotknúť, že predovšetkým samotný súd musí poznať vlastnú judikatúru, a to práve pre postup podľa § 48

CSP, keďže ním uložená povinnosť sa týka povinnosti predložiť vec veľkému senátu v prípade odklonu od už vyjadreného právneho názoru v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu. O niečo jednoduchšie to je pre dovolateľa, ktorý tvrdí judikatórny odklon alebo neexistenciu vysloveného názoru NS SR s poukazom na § 421 ods. 1 CSP s oporou v ustálenej rozhodovacej praxi NS SR, naša stránka mu v tomto vie byť dobrým nástrojom.⁵ O to dôležitejšie je pravidelné zverejňovanie rozhodnutí v Zbierke,⁶ ich precízny výber a zvýšenie frekvencie jej vydávania, na čo má taktiež nová stránka slúžiť.

K publikovaniu rozhodnutí veľkých senátov v samostatných číslach Zbierky

Vzhľadom na nezastupiteľnú zjednocovaciu úlohu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je žiaduce, aby v Zbierke boli zverejňované nielen stanoviská pléna a kolégií k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a vybrané rozhodnutia najvyššieho súdu alebo súdov nižších inštancií, ale aj všetky rozhodnutia veľkých senátov, ktoré sú po stanoviskách pléna a kolégií rovnako dôležitými prameňmi práva, z ktorých súdy vychádzajú pri svojej rozhodovacej činnosti. Zákonná úprava je však v tomto smere limitujúca, aj preto má Najvyšší súd SR záujem zmeniť svoj Rokovací poriadok, ktorý je v konečnom dôsledku aj reglementáciou spôsobu zverejňovania v Zbierke.⁷

Keďže rokovací poriadok možno zmeniť len na zasadnutí pléna, takúto možnosť sme počas pandémie nemali, preto sa k nej pristupuje teraz. Rokovací poriadok sa navrhuje upraviť tak, že v zbierke sa tieto **zverejnia automaticky**, bez potreby osobitného rozhodovania o zverejnení rozhodnutia v príslušnom kolégiu (vybrané rozhodnutia sú rozhodnutia, ktoré prešli výberom príslušného kolégia hlasovaním). K publikácii tak dôjde bez zbytočného odkladu po ich písomnom vyhotovení, **v samostatných číslach Zbierky**. ■

Poznámky:

- 1 Matejová, J.: (Ne)Zverejňovanie rozhodnutí veľkého senátu. Bulletin slovenskej advokácie, roč. XXVI, č. 6, r. 2021, str. 32.
- 2 S účinnosťou od 1. 8. 2021 (odčlenením správno-právnej agendy na Najvyšší správny súd SR) má Najvyšší súd už len tri kolégiá, a teda dva veľké senáty, občianskoprávny a obchodnoprávny (ktorých základná právna úprava je obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku).
- 3 Nariadenie EP a Rady (EÚ) 2016/679 zo dňa 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb v súvislosti so spracovaním osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov a o zrušení smernice 95/46/ES.
- 4 Dokonca aj Súdny dvor EÚ v dôsledku GDPR od 1. júla 2018 pristúpil k anonymizácii prejudiciálnych vecí, ktoré sa týkajú fyzických osôb. Navyše, judikatúra Súdneho dvora odzrkadľuje tento trend zvyšujúcim sa počtom rozsudkov vydaných v tejto oblasti, a to v súvislosti s takými otázkami, akými sú právo na odstránenie z vyhľadávateľov, zrušenie dohody Safe Harbour medzi EÚ a USA o transatlantickom toku informácií alebo napr. otázka platnosti dohody PNR (Passenger Name Record data) medzi Európskou úniou a Kanadou. S cieľom zaistiť ochranu osobných údajov fyzických osôb v prípade všetkých prejudiciálnych vecí, ktoré sa začali od 1. júla 2018, nahrádza SD EÚ vo všetkých svojich

uverejňovaných dokumentoch mená fyzických osôb, ktorých sa vec týka, iniciálkami.

5 Na základe rozboru rozhodnutí občianskoprávneho kolégia možno povedať, že za ustálenú rozhodovaciu prax Najvyšší súd považuje „predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia Najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach Najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia Najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovisk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986“ (Takto bola ustálená rozhodovacia prax definovaná v rozhodnutiach 6 Cdo 29/2017 (R 71/2018) a 3 Cdo 6/2017, na ktoré potom ostatné senáty občianskoprávneho kolégia nadviazali).

6 Vo veci sp. zn. 1VObd/2/2020 uznesením z 27. 4. 2021 veľký senát obchodnoprávneho kolégia dal definíciu ustálenej rozhodovacej praxe pre potreby predloženia veci veľkému senátu presnejšie kontúry, a to s poukazom na relevanciu tzv. zbierkových rozhodnutí, konštatovaním, že v prípade existencie rozdielnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá nebola zjednotená do 30. júna 2016 postupom podľa ustanovenia § 8 ods. 3 v spojení s § 22 ods. 1 zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch zverejnením rozhodnutia zásadného významu alebo zjednocujúceho stanoviska v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, je trojčlenný dovolací senát Najvyššieho súdu rozhodujúci o danej (v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne posudzovanej) právnej otázke povinný podľa ustanovenia § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia Najvyššieho súdu.

7 Podľa ust. § 23 ods. 1 v spojení s § 24 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Najvyšší súd v záujme jednotného výkladu a jednotného používania zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov vydáva v občianskoprávných, trestnoprávných, obchodnoprávných a správnych veciach Zbierku stanovisk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, v ktorej zverejňuje a) stanoviská Najvyššieho súdu k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré zaujalo plénum Najvyššieho súdu alebo kolégium najvyššieho súdu, b) **vybrané** rozhodnutia Najvyššieho súdu alebo ostatných súdov.

Podrobnosti o rokovaní pléna a kolégií Najvyššieho súdu upravuje **rokovací poriadok**, ktorý schvaľuje plénum Najvyššieho súdu; rokovací poriadok Najvyššieho súdu sa vyhlasuje uverejnením v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

JUDr. Andrea Moravčíková, PhD.
podpredsedníčka Najvyššieho súdu SR

Súdna ingerencia do rozhodcovského konania: Opatrné budovanie novej dôvery

JUDr. Juraj Gyárfáš, PhD., LL.M.

Pred dvoma rokmi sme na stránkach tohto časopisu s prof. Števčekom opakovali náš dlhodobý názor, že fungujúce rozhodcovské konanie je prínosom pre právny a hospodársky život moderného štátu a jedným z kľúčových predpokladov fungujúcej arbitráže je dôvera.² Dovolili sme si postulovať, že arbitráž je akýmsi „stelesnením“ dôvery. Strany sa s dôverou obracajú na neštátnu rozhodcovskú inštitúciu a štátom neregulovaných rozhodcov a zároveň štát dôveruje rozhodnutiam vydaným v tomto konaní natoľko, aby im priznal účinky exekučného titulu a ich kontrolu obmedzil na krátky zoznam taxatívne vymedzených dôvodov.

A práve nedostatok dôvery bol – podľa nášho názoru – za posledné dve desaťročia jedným z hlavných problémov slovenskej arbitráži. Niektoré rozhodcovské inštitúcie a rozhodcovia, osobitne v rozmáhajúcej sa spotrebiteľskej arbitráži, žiaľ, nekonalí spôsobom, ktorý by si dôveru zaslúžil. A niektoré súdne rozhodnutia, žiaľ, prejavovali nedôveru voči rozhodcovskému konaniu, ktorá negatívne zasahovala aj rozhodcovské inštitúcie a rozhodcov konajúcich v súlade s náležitými štandardami.

Hlavným nástrojom štátnych súdov pri kontrole rozhodcovského konania je zrušenie rozhodcovského rozsudku. Nejde o jediný moment, kedy môže súdy ingerovať do rozhodcovského konania, ale na rozdiel od iných nástrojov, ktoré sú viazané na určitý postup rozhodcovského súdu (napr. prieskum uznesenia o právomoci je možný len vtedy, ak rozhodcovský súd takéto samostatné uznesenie o právomoci vydá), je tento nástroj dostupný v zásade vždy. Preto je rozhodovacia prax súdov v rámci konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku hlavným lakmusovým papierikom pre dôveru súdov voči arbitráži.

Práve v tejto súvislosti niektoré rozhodnutia súdov pri domyslení do dôsledkov výrazne obmedzovali až ohrozovali fungujúce rozhodcovské konanie. Príkladom možno uviesť rozhodnutia o objektívnej non-arbitrabilite určovacích sporov,³ o neplatnosti rozhodcovskej doložky inkorporovanej do zmluvy prostredníctvom odkazu na všeobecné obchodné podmienky⁴ a rozhodnutia pripúšťajúce ústavnú sťažnosť proti rozhodcovským rozsudkom.⁵

Tristným svedectvom o slovenskej arbitráži bola štúdia vypracovaná v roku 2014 pre Európsky parlament porovnávajúca arbitrážnu legislatívu a prax v členských štátoch EÚ a vo Švajčiarsku. V prieskume otvorenosti právneho poriadku voči rozhodcovskému konaniu sa Slovenská republika (spoločne s Lotyšskom) umiestnila na poslednom (!) mieste.⁶

Tzv. „veľká novela“ zákona o rozhodcovskom konaní⁷ prijatá zákonom č. 336/2014 Z. z. súbežne s prijatím samostatného zákona o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní (č. 335/2014 Z. z.) mala za cieľ tento neutešený stav prekonať.

1 Názory prezentované v tomto článku sú súkromnými názormi autora a nemusia sa nevyhnutne zhodovať s názorom inštitúcie, v ktorej autor pôsobí.

2 GYÁRFÁŠ, J., ŠTEVČEK, M. Odkiaľ prichádza, kde sa nachádza a kam kráča arbitráž na Slovensku. Bulletin Slovenskej advokácie, 3/2019, s. 13.

Týmto presvedčením sme si dovolili uviesť aj komentár k zákonu o rozhodcovskom konaní (GYÁRFÁŠ, J., ŠTEVČEK, M. a kol. Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. IX).

3 Rozhodnutie Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 26 Cob 161/2009; rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 2 Cob 178/2008; rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 1 Cob 171/2015. Pre opačný názor pozri HRIVNÁK, J. Základy arbitráže: Druhá časť: Rozhodcovská zmluva. Bulletin slovenskej advokácie, roč. XI, 2005, č. 5, s. 17 a HRIVNÁK, J. Základy arbitráže. Prvá časť. Prípustnosť arbitráže. Bulletin slovenskej advokácie, roč. XI,

2005, č. 3 – 4. Pozri taktiež kritiku citovaných rozhodnutí v MAGÁL, M., GYÁRFÁŠ, J. Arbitrabilita sporov o určenie (ne)platnosti právneho úkonu. Justičná revue, 2011, č. 8 – 9 ako aj tam citovanú zahraničnú judikatúru a literatúru.

4 Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Cdo 245/2010. V rámci opačného názoru pozri pozri GYÁRFÁŠ, J. Je platná rozhodcovská doľožka vo všeobecných obchodných podmienkach? Lexforum, 9. 4. 2012, <http://www.lexforum.sk/386>.

5 Ohľadom podrobného historického prehľadu názorov jednotlivých senátov Ústavného súdu SR na prípustnosť ústavných sťažností proti rozhodcovským rozsudkom aj ohľadom kritiky tohto názoru pozri uznesenie Ústavného súdu SR, PLz. ÚS 5/2015.

6 COLE, T., BANTEKAS, I., FERRETTI, F., RIEFA, CH., WARWAS, B. A., ORTOLANI, P. Legal Instruments and Practice of Arbitration in the EU. Study for the JURI Committee. Brusel: European Parliament, 2014, s. 161.

7 Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“ alebo „ZRK“).

8 GYÁRFÁŠ, J., ŠTEVČEK, M. Odkiaľ prichádza, kde sa nachádza a kam kráča arbitráž na Slovensku. Bulletin Slovenskej advokácie, 3/2019, s. 17. GYÁRFÁŠ, J. Rozhodcovským rozsudkom v exekúcii svitá na lepšie časy. Lexforum. <https://www.lexforum.sk/478> a na to nadväzujúca diskusia.

9 Zákon č. 362/2012 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny a zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov.

10 Rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 43 CoB 52/2015; rozhodnutie Ústavného súdu SR, II. ÚS 205/2017.

11 Rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 43 CoB 52/2015.

Teraz – takmer sedem rokov, odkedy táto novela 1. januára 2015 nadobudla účinnosť – sa možno pozrieť na to, ako sa dôvera súdov voči arbitráži, analyzovaná cez prizmu rozhodnutí v konaniach o zrušenie rozhodcovského rozsudku, za tieto roky vyvinula.

A tento pohľad – ako bude podrobne uvedené nižšie – nás naplní opatrným optimizmom. **Zdá sa, že arbitráži sa opätovne darí postupne si získavať dôveru všeobecných súdov a že táto dôvera sa prejavuje aj vo väčšej miere akceptácie rozhodcovských rozsudkov a teda menšej ingerencii spočívajúcej v ich rušení.**

Nižšie si dovoľíme poukázať na rozhodnutia všeobecných súdov týkajúce sa niektorých kľúčových otázok rozhodcovského konania. Pre úplnosť dodávame, že zámerne sa nevenujeme prieskumu rozhodcovských rozsudkov v exekučnom konaní, ktorému sme sa venovali na inom mieste⁸ a ktorý by si zasluhoval samostatnú štúdiu presahujúcu rozsah aj ambície tohto príspevku.

1. Predpojatosť rozhodcu

V jednom zaujímavom prípade súdy riešili otázku predpojatosti rozhodcu. Skutkové okolnosti sú pomerne špecifické a ťažko aplikovateľné na iné prípady. Závety vyvedené z tejto kauzy však môžu mať širší význam a na ich pochopenie je užitočné stručne zhrnúť aj skutkové okolnosti.

Právnym vzťahom, z ktorého daný spor vznikol, bola zmluva medzi obchodným reťazcom a jeho dodávateľom, takže zmluva sa okrem Obchodného zákonníka riadila aj osobitnými predpismi.⁹ Predmetná vec bola počas rozhodcovského konania medializovaná a podľa sťažovateľa „vrcholný predstaviteľ“ výkonnej moci (člen vlády, minister pôdohospodárstva) v celoštátne šírenom médiu (v televíznom vysielaní spravodajskej televízie TA3, výroky boli následne prevzaté mnohými ďalšími médiami) atakoval Rozhodcovský súd¹⁰, čím bol „na Rozhodcovský súd ako aj na ktoréhokoľvek z rozhodcov vytvorený enormný mediálny nátlak“.¹⁰

Žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku súd prvej inštancie zamietol a toto rozhodnutie odvolací súd potvrdil. Odvolací súd pritom potvrdil, že nepredpojatosť rozhodcu – rovnako ako sudcu – je potrebné skúmať zo subjektívneho aj objektívneho hľadiska a v rámci objektívneho testu sa aplikuje tzv. teória zdania. Nestačí teda, že rozhodca je subjektívne nepredpojatý, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach účastníkov konania.

Tieto objektívne skutočnosti však musia spočívať v konkrétnom konaní alebo vo vzťahu konkrétneho rozhodcu k predmetu konania alebo k zmluvným stranám. Tvrdenia „o mediálnom tlaku sú všeobecné a nekonkrétne a tieto samy o sebe nemôžu byť dôvodom na vylúčenie rozhodcu v predmetnej veci“.¹¹

Citované rozhodnutie odvolacieho súdu bolo aj predmetom ústavnoprávneho prieskumu na základe sťažnosti podanej neúspešným žalovaným. Ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú. V odôvodnení sa síce detailne nevenoval otázke predpojatosti rozhodcu, vo všeobecnosti však konštatoval, že závery odvolacieho súdu

JUDr. Juraj Gyárfáš, PhD., LL.M. absolvoval Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, postgraduálny program European Master in Law & Economics na univerzitách

v Hamburgu a v Haife, rigorózne konanie na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity a doktorské štúdium na Právnickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

V súčasnosti pôsobí ako advokát a partner Dentons Europe¹ CS LLP a externe vyučuje na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Publikuje články k rôznym otázkam slovenského a európskeho práva a bol vedúcim autorského kolektívu komentára k zákonu o rozhodcovskom konaní. Od roku 2015 pôsobí ako člen Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva.

boli primeraným spôsobom odôvodnené a zodpovedajú obsahu a zmyslu príslušných právnych noriem.¹²

2. Meritórny prieskum rozhodcovského rozsudku

Jedným z najväčších rizík pre fungujúcu arbitráž je právny a inštitucionálny rámec, v rámci ktorého dochádza k opätovnému prieskumu meritórnych záverov rozhodcovského súdu. *De novo* revízia (*révision au fond*) skutkových a právnych záverov pred všeobecným súdom by poprela rýchlosť ako jednu zo základných výhod rozhodcovského konania.

Táto skutočnosť nebola v slovenskom kontexte nikdy sporná¹³ a potvrdzuje ju aj aktuálna judikatúra najvyššieho súdu a rozhodovacia prax nižších súdov.

Jednoznačne to vyjadril najvyšší súd v judikáte R 56/2020 nasledovne: „Konanie pred všeobecným súdom o zrušenie rozsudku rozhodcovského súdu podľa zákona č. 244/2002 Z. z. na rozhodcovské konanie nenadväzuje a nie je možné ho považovať za ďalšie opravné konanie. **Predmetom takého konania všeobecného súdu nie je vecná správnosť rozhodnutia rozhodcovského súdu vo veci samej.**“¹⁴

Takisto aj v inom rozhodnutí najvyšší súd jednoznačne dôvodil, že „všeobecnému súdu (vrátane dovolacieho súdu) neprináleží preskúmať rozhodcovský rozsudok po vecnej stránke“.¹⁵

Rovnaký postoj zaujali aj nižšie súdy. Krajský súd v Banskej Bystrici konštatoval, že v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ZRK „nie je možné a prípustné, aby všeobecný súd posudzoval aj hmotnoprávnu stránku nároku uplatneného v rozhodcovskom konaní. Posudzovanie aplikácie hmotného práva rozhodcovským súdom nemôže zakladať dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku.“¹⁶

Identicky aj v inej veci konštatoval, že súdy v konaní podľa § 40 ZRK „nemôžu vecne zasahovať do záverov rozhodcu, t. j. nemôžu sa zaoberať jeho prípadným rozporom s hmotným právom.“¹⁷

Ako už bolo uvedené, zásadný zákaz meritórneho prieskumu je jedným zo základných kameňov arbitráže a – podľa našich vedomostí – nebol v slovenskom kontexte nikdy sporný. Napriek tomu považujeme za relevantné, že súdy ho potvrdzujú s takou mierou jednoznačnosti a že bol povýšený na právnu vetu jedného z mála „R-kových“ judikátov týkajúcich sa arbitráže.

3. Rozpor s verejným poriadkom

V rámci taxatívneho výpočtu dôvodov na zrušenie rozhodcovského rozsudku je rozpor s verejným poriadkom [§ 40 ods. 1 písm. b) v spojení s § 50 ods. 2] jediným, ktorý otvorene pripúšťa prieskum meritórnej stránky rozhodcovského rozsudku. Tento prieskum by však vždy mal byť limitovaný mantinelmi verejného poriadku.

Na inom mieste sme argumentovali, že účelom tohto dôvodu na zrušenie „za žiadnych okolností nemá byť široký prieskum rozhodcovských rozsudkov z hľadiska ich vecnej správnosti“ a pojem verejný poriadok je preto potrebné „vykladať reštriktívne“.¹⁸

Z dostupnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov sa zdá, že taktiež preferujú reštriktívny výklad. Krajský súd v Banskej Bystrici v tomto duchu konštatoval, že „pojem verejný poriadok by sa v súlade s medzinárodnou praxou mal vykladať reštriktívne s ohľadom na záujem podporovať rozhodcovské konanie. Zrušenie pre rozpor s verejným poriadkom bude adekvátnym prostriedkom nápravy v prípadoch, keď rozhodcovské rozhodnutie bolo ovplyvnené trestným činom rozhodcu, znalcom, svedka alebo keď tomu bránila prekážka rozhodnutej veci.“¹⁹

Citovaná časť odôvodnenia je prevzatá z dôvodovej správy k veľkej novele zákona o rozhodcovskom konaní, ktorá zdôrazňovala medzinárodné štandardy a celkovo podporu arbitráže. V citovanom odôvodnení sa dokonca uvádzajú len aspekty procesného

12 Rozhodnutie Ústavného súdu SR, II. ÚS 205/2017.

13 „Skutočnosť, či pri vydaní rozhodcovského rozsudku došlo k porušeniu hmotnoprávnych predpisov, alebo nie, všeobecný súd [okrem spotrebiteľských sporov] nemôže preskúmať v konaní o žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku, ale žalobu môže preskúmať len z dôvodov uvedených v § 40.“ (ŠKRINÁR, A. Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov. Bulletin slovenskej advokácie, 2013, č. 7 – 8, s. 4). „Samotné zlé rozhodnutie nie je dôvodom na jeho zrušenie.“ [ŠKRINÁR, A. Zodpovednosť rozhodcu za škodu spôsobenú vydaním rozhodcovského rozsudku. In: JURČOVÁ, M., NOVOTNÁ, M. (eds.) Náhrada škody ako prostriedok nápravy v súkromnom práve. Zborník z konferencie XII. Lubyho právnické dni. Praha: Leges, 2016, s. 256].

14 R 56/2020, zvyraznenie doplnené.

15 Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Obdo 39/2018, publikované v Zo súdnej praxe pod č. 36/2020, avšak s právnou vetou týkajúcou sa inej otázky.

16 Rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 41CoR/5/2018.

17 Rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 43CoR/6/2017.

18 GYÁRFÁŠ, J. § 40 [Dôvody na podanie žaloby]. In: GYÁRFÁŠ, J., ŠTEVČEK, M. a kol. Zákon o rozhodcovskom konaní. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 518.

19 Rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 41CoR/10/2018.

20 GYÁRFÁŠ, J. § 40 [Dôvody na podanie žaloby]. In: GYÁRFÁŠ, J., ŠTEVČEK, M. a kol. Zákon o rozhodcovskom konaní. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 518.

- 21 BÖCKSTIEGEL, K. – H., KRÖLL, S. M., NACIMIENTO, P. (eds.) Arbitration in Germany. The Model Law in Practice. Second Edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2015, s. 409.
- 22 Rozhodnutie švajčiarskeho Spolkového súdu 4A_246/2014; VOSER, N., BOEHM, H. Swiss Supreme Court partially grants petition to set aside CAS award; practacallawcompany.com, 26. augusta 2015. Pozri tiež rozhodnutie švajčiarskeho Spolkového súdu, 4A_520/2015, podľa ktorého nie je porušením práva byť vypočutý, ak sa rozhodcovský súd sústredil na jeden rozhodujúci argument, pričom ostatné tým pádom neboli relevantné [VOSER, N. No violation of a party's right to be heard where a tribunal does not address arguments that it considers to be irrelevant (Swiss Supreme Court). practacallawcompany.com, 3. februára 2016].
- 23 Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 3 Obdo 18/2018, zvýraznenie doplnené.
- 24 Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 2 CoB/119/2016.
- 25 BGH, I ZB 90/18; WILSKE, S., KRAPFL, C. Award set aside for violation of right to be heard where tribunal failed to address party's core submission (German Federal Court of Justice). practacallawcompany.com. 30. septembra 2019.
- 26 Rozhodnutie švajčiarskeho Spolkového súdu 4A_642/2017; SPOORENBERG, F, FRANCHINI, D. Award partially set aside due to tribunal's unexplained choice between two contradictory findings. International-lawoffice.com, 21. február 2019.
- 27 OGH, 18 OCg 3/16i; PITKOWITZ, N. Supreme Court sets aside arbitral award for defective reasoning. International-lawoffice.com. 19. január 2017.
- 28 OGH, 18 OCg 11/19/w; PITKOWITZ, N. Supreme Court specifies reasoning standards for awards. International-lawoffice.com. 8. október 2020.

verejného poriadku (trestný čin rozhodcu, prekážka *rei iudicatae*). To však zrejme neznamená, že by vylučoval aj rozpor so substantívnym verejným poriadkom (napr. sťažné právo), akurát substantívny verejný poriadok v danej veci nebol relevantný.

4. Nepreskúmateľné odôvodnenie

Ako bolo uvedené vyššie, javí sa byť ustálené, že meritórny prieskum rozhodcovského rozsudku je v konaní podľa § 40 ZRK vylúčený a že „zadnými vrátkami“ k takémuto prieskumu nebude ani prieskum súladu s verejným poriadkom, keďže ten bude vykladaný reštriktívne.

Ako sporná otázka sa javí „prieskum preskúmateľnosti odôvodnenia“. Inými slovami, či nepreskúmateľné odôvodnenie rozhodcovského rozsudku zakladá procesnú vadu odôvodňujúcu jeho zrušenie. Alebo či by zrušenie rozhodcovského rozsudku na základe nepreskúmateľného odôvodnenia predstavovalo neprípustný zásah do merita rozhodcovského rozsudku.

V čase veľkej novely zákona o rozhodcovskom konaní k tejto otázke – podľa našich vedomostí – neboli žiadne rozhodnutia vyšších slovenských súdov. V komentári k zákonu o rozhodcovskom konaní sme si dovolili vyjadriť názor, že medzi procesné vady podľa § 40 ods. 1 písm. a) bodu 4 je potrebné zaradiť aj vady odôvodnenia rozhodcovského rozsudku.²⁰ Tento názor v danom čase nebolo možné oprieť o žiadne slovenské zdroje, ale vychádzali sme z nemeckej literatúry²¹ a švajčiarskej judikatúry.²²

Rozhodovacia prax súdov sa medzitým vybrala opačným smerom.

Najvyšší súd v odôvodnení jedného rozhodnutia (nie judikátu) konštatoval nasledovné: „... porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania“ totiž treba rozumieť znevýhodnenie niektorého z účastníkov rozhodcovského konania tým, že nemá umožnenú rovnakú mieru možností predkladať vyjadrenia, dôkazy, vyjadrovať sa k protistranou navrhovaným dôkazom alebo k ňou predloženým vyjadreniam, ... čiže ide o prípady, kedy dôjde v rozhodcovskom konaní k porušeniu princípu kontradiktórnosti a princípu rovnosti zbraní. ... **Nedostatočné odôvodnenie rozhodcovského rozsudku – však nemožno považovať za porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania v zmysle § 17 ZoRK.**“²³

Podobne aj Krajský súd v Bratislave dôvodil, že „argumenty žalobcu, ktoré sa obmedzili na [žalobcovu] snahu preskúmať vec z hmotnoprávnej stránky a v ktorých namietol nedostatok odôvodnenia rozhodcovského rozsudku sú vzhľadom na právnu úpravu obsiahnutú v ustanovení § 40 ZoRK neprípustné.“²⁴

Napriek týmto rozhodnutiam sa naďalej skôr prikláňame k názoru, že je potrebné rozlišovať medzi – na jednej strane – napádaním odôvodnenia ako „zadnými vrátkami“ pre napádanie meritórnych záverov, kedy by nemalo ísť o dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku a – na druhej strane – nepreskúmateľnosťou odôvodnenia, ktorá zakladá procesnú vadu a tým aj dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku.

Okrem vyššie citovaných záverov nemeckej literatúry a švajčiarskej judikatúry možno z posledných rokov doplniť aj identické závery v rozhodovacej praxi alebo doktríne týchto a ďalších príbuzných právnych poriadkov.

Nemecký Spolkový súdny dvor napr. konštatoval, že nedostatočné vysporiadanie sa s kľúčovými argumentmi jednej zo strán v odôvodnení rozhodcovského rozsudku zakladalo porušenie práva byť vypočutý a tým aj verejného poriadku.²⁵

Taktiež švajčiarsky Spolkový súd zrušil rozhodcovský rozsudok na základe skutočnosti, že v odôvodnení nebolo vysvetlené, prečo sa rozhodcovský súd priklonil k jednej z dvoch protichodných možností.²⁶

Podobne aj rakúsky Najvyšší súdny dvor dospel k záveru, že požiadavka na riadne odôvodnenie je základným princípom rakúskeho právneho systému a porušenie tejto zásady zo strany rozhodcovského súdu zakladá rozpor s procesným verejným poriadkom.²⁷ V neskoršom rozhodnutí tento záver potvrdil a špecifikoval, že musí ísť o kľúčový bod sporu.²⁸

V neposlednom rade aj poľský Najvyšší súd judikoval, že rozhodcovský rozsudok musí byť dostatočne odôvodnený. Dĺžka viac ako 100 strán v danom prípade nepostačovala, pretože podľa súdov rozhodcovský súd nedostatočne odôvodnil svoje závery, čo zakladalo rozpor s verejným poriadkom.²⁹

Okrem zahraničnej judikatúry sa ako zaujímavá analógia ponúka aj dlhotrvajúca vnútroštátna diskusia o vadách odôvodnenia v civilnom konaní.

Dlhodobý je sporný, či sa nepreskúmateľné odôvodnenie považuje za vadu zakladajúcu prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.³⁰ Rekapitulácia tejto diskusie by výrazne presahovala rozsah aj ambície tohto príspevku.³¹ Na účely tunajšej témy je však relevantná diskusia o nepreskúmateľnosti odôvodnenia, ktorá prebiehala za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku.³² V tejto diskusii bolo sporné, či nepreskúmateľné odôvodnenie zakladá odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP alebo „len“ inú procesnú vadu v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP.

Hoci bolo sporné, či ide o vadu zmätočnosti alebo o „inú“ procesnú vadu, nikdy nebolo sporné, že nepreskúmateľné odôvodnenie je *procesnou* vadou. V režime Civilného sporového poriadku už „iné“ procesné vady nie sú dovolacím dôvodom a teda tento aspekt diskusie stratil relevanciu. Naďalej však – podľa našich vedomostí – nie je sporné, že vady odôvodnenia sú *procesného* charakteru, sporné je len, či tieto procesné vady dosahujú intenzitu § 420 písm. f) CSP.

Ak by sa tieto závery aplikovali aj v kontexte zákona o rozhodcovskom konaní, mali by viesť k záveru, že nepreskúmateľné odôvodnenie zakladá *procesnú* vadu. Namietanie tejto vady v takom prípade nie je snahou o meritórne preskúmanie rozhodcovského rozsudku.

Ako však už bolo uvedené vyššie, rozhodovacia prax slovenských súdov sa zatiaľ uberá opačným smerom a budúcnosť ukáže, na akom názore sa ustáli.

5. Záver

Netrúfame si tvrdiť, že tento prehľad zachytáva všetky relevantné súdne rozhodnutia týkajúce sa arbitráže vydané od veľkej novely zákona o rozhodcovskom konaní. Takisto si uvedomujeme, že arbitráž na Slovensku rieši aj mnohé otázky, ktorých sme sa v tomto príspevku nedotkli.³³

Napriek tomu si dovoľíme tvrdiť, že táto vzorka – napriek svojej nedostatočnej reprezentatívности – má istú výpovednú hodnotu o interakcii medzi arbitrážou a súdnou ingerenciou za posledné roky. A – ako sme predoslali už v úvode – obsah tejto výpovednej hodnoty nás vedie k opatrnému optimizmu o stave slovenskej arbitráže v porovnaní s nelichotivým stavom pred necelým desaťročím. Považujeme za pozitívne, že súdy vo všeobecnosti rešpektujú arbitráž ako legitímny a prínosný alternatívny spôsob riešenia sporov. Zároveň sú súdy pripravené zrušiť rozhodcovské rozsudky v prípadoch závažných väd,³⁴ čo je pre fungujúcu arbitráž rovnako dôležité.

Veríme, že ak symbióza rozhodcovských súdov a všeobecných súdov bude mať ďalej príležitosť rozvíjať sa týmto smerom na pôdoryse zákona, ktorý od veľkej novely v zásade zodpovedá medzinárodným štandardom a – hoci, samozrejme, žiadny zákon nie je dokonalý – podľa nášho názoru si nevyžaduje zásadnú zmenu, bude o ďalších niekoľko rokov stav slovenskej arbitráže zo začiatku 10-tych rokov súčasného storočia len nepríjemnou spomienkou. ■

29 SN V CSK 301/17; DURBAS, M., KOS, R. Arbitral tribunals must consider all evidence or risk violating public policy. Internationallawoffice.com. 6. september 2018. K nadväzujúcej judikatúre pozri DURBAS, M., KOS, R. Words, words, words: concise reasoning not grounds to vacate award. Internationallawoffice.com. 27. február 2020.

30 Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „**CSP**“ alebo „**Civilný sporový poriadok**“).

31 Pozri dlhodobé zhrnutie judikatúry aj literatúry dostupné v diskusii k článku GYÁRFÁŠ, J. Zakladá nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odňatie možnosti konať pred súdom? Lexforum <https://www.lexforum.cz/512>.

32 Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom pred jeho zrušením (ďalej len „**OSP**“ alebo „**Občiansky súdny poriadok**“).

33 Vhodným príkladom je otázka, či je rozhodcovský súd povinný nariadiť ústne pojednávanie. V jednom prípade súdy rozhodli, že „samotná skutočnosť, že rozhodcovský súd nenariadi účastníkom konania navrhované ústne pojednávanie, nemá vždy automaticky za následok porušenie zásady rovnosti účastníkov konania“, pričom vychádzali zo znenia rozhodcovskej doložky a v nej inkorporovaných rozhodcovských pravidiel, podľa ktorých malo by konanie písomné. Rozhodca v konaní nepovažoval vykonanie ústneho pojednávania za účelné a s touto skutočnosťou sa v odôvodnení rozhodcovského rozsudku vysporiadal (rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 43 CoB 52/2015; toto rozhodnutie obstálo aj v ústavnoprávnom prieskume, pozri II. ÚS 205/2017). Naopak v inom rozhodnutí najvyšší súd konštatoval, že „aj v prípade ak sa účastníci dohodli v rozhod-

covskej zmluve na písomnej forme rozhodcovského konania, avšak vo vhodnom štádiu rozhodcovského konania častník podal návrh na ústne pojednávanie, rozhodcovský súd bol povinný ústne pojednávanie nariadiť“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Obdo 39/2018, publikované v Zo súdnej praxe pod č. 36/2020). Toto rozhodnutie je však potrebné vnímať v kontexte osobitných skutkových okolností (rozhodcovský súd sa zrejme dopustil aj iných zásahov do rovnosti strán) a najmä znenia § 26 ZRK účinnom do 31. decembra 2014. Veľká novela zdôraznila dispozitívny charakter tohto ustanovenia. Tejto téme sa osobitne venoval Matej Košalko na konferencii RICHARD DEWITT Arbitration Conference 3. júna 2021 v príspevku pod názvom Právo strán na ústne pojednávanie v rozhodcovskom konaní z pohľadu súdov.

34 Ako je napr. nedostatok právomoci, pozri Krajský súd v Bratislave, sp. zn. 4CoR/2/2020, v ktorom súdy rozumným a dobre odôvodneným spôsobom zamietli argumenty žalovaného, podľa ktorých žalobca zmeškal právo namietať nedostatok právomoci.

RESUMÉ

Súdna ingerencia do rozhodcovského konania:

Opatrné budovanie novej dôvery

Autor hodnotí aktuálnu rozhodovaciu prax slovenských súdov vo vzťahu k rozhodcovskému konaniu od nadobudnutia účinnosti tzv. veľkej novely zákona o rozhodcovskom konaní 1. januára 2015. Na základe prehľadu rozhodovacej praxe v niektorých kľúčových otázkach autor konštatuje, že arbitráži sa darí znovu získavať dôveru všeobecných súdov a tým dochádza k menšej miere ingerencie.

SUMMARY

Court interference with arbitration:

Cautiously building new trust

The author surveys recent case law of Slovak courts related to arbitration since the „major amendment“ to the Slovak Arbitration Act entered into force on 1 January 2015. On the basis of reviewing the courts' position on some instrumental questions, the author concludes that arbitration is gradually re-gaining the trust of general courts and that the level of interference by those courts is thus decreasing.

ZUSAMMENFASSUNG

Gerichtliche Einmischung im Schiedsverfahren:

Vorsichtiger Aufbau eines neuen Vertrauens

Der Autor wertet die aktuelle Rechtsprechung der slowakischen Gerichte in schiedsverfahrensbezogenen Fragen seit die „große Novelle“ des slowakischen Schiedsverfahrensgesetzes am 1. Januar 2015 in Kraft getreten ist. Anhand der gerichtlichen Rechtsprechung in einigen wichtigen Fragen ist der Autor der Auffassung, dass die Schiedsgerichte in der Slowakei langsam wieder das Vertrauen der staatlichen Gerichte gewinnen und dadurch die Einmischung der staatlichen Gerichte in die Schiedsverfahren abgenommen hat.

Nezávislosť a nestrannosť rozhodcu v rozhodcovskom konaní v Slovenskej republike¹

JUDr. Michal Hrušovský, PhD.

JUDr. Pavel Lacko, LL.M., PhD.

Nezávislosť a nestrannosť rozhodcu v rozhodcovskom konaní tvorí jednu z podstatných podmienok výkonu jeho funkcie. Ide však o pojmy veľmi všeobecné a v konkrétnych prípadoch býva náročné posúdiť, či je táto podmienka splnená. Zároveň sa v slovenských reáliách často vyskytujú prípady rozhodovania sporu rozhodcom, o ktorom sporové strany nemajú dostatočné informácie. Cieľom tohto článku je bližšie rozobrať pojem „nezávislosť a nestrannosť rozhodcu“ s ohľadom na konkrétne príklady často sa opakujúcich skutkových okolností.

1. Výber rozhodcu v porovnaní s určením zákonného sudcu

Jeden zo základných rozdielov medzi rozhodcovským konaním a konaním pred všeobecným súdom spočíva v spôsobe výberu osoby, ktorá v danom konaní spor rozhoduje.

V konaní pred všeobecným súdom rozhoduje spor zákonný sudca, ktorým je „sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci“², pričom veci sa sudcom pridelujú podľa rozvrhu práce „náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí.“³ Uvedený spôsob výberu zákonného sudcu nezabezpečí v každom prípade, že vo veci rozhoduje nezávislý a nestranný sudca. Je však vylúčená možnosť,⁴ aby do tohto náhodného výberu zasahovali sporové strany – to, že určitá vec sa pridelí sudcovi, ktorý nie je nezávislý a nestranný je vec náhody, nie výsledkom konania sporovej strany.

Naproti tomu v rozhodcovskom konaní je výber rozhodcu (resp. rozhodcovského senátu) do veľkej miery ovplyvňovaný výberom a preferenciami sporových strán. Priamo to súvisí s jednou z výhod rozhodcovského konania oproti súdnemu konaniu – možnosťou strán zvoliť si rozhodcov, resp. participovať na kreácii rozhodcovského senátu. Akým konkrétnym spôsobom sú rozhodcovia vyberaní, závisí od dohody zmluvných strán, pričom táto je väčšinou inkorporovaná v pravidlách stáleho rozhodcovského súdu, ktorý si zmluvné strany vyberú na riešenie ich prípadného sporu. V zásade však platí, že sporové strany majú možnosť do veľkej miery ovplyvniť zloženie rozhodcovského súdu. Samotný zákon o rozhodcovskom konaní (č. 244/2002 Z. z. v platnom znení [ďalej len „ZoRK“]) upravuje dispozitívny postup, v zmysle ktorého sú sporové strany aktívne involvované do tvorby rozhodcovského senátu.⁵

Napriek vyššie uvedenému spôsobu výberu rozhodcov ZoRK ustanovuje, že funkciu rozhodcu je potrebné vykonávať *nestranne*.⁶ Sporové strany a rozhodcovia teda napriek možnosti zasahovania do výberu rozhodcu musia dbať na skutočnosť, že finálne zloženie rozhodcovského súdu musí pozostávať z rozhodcov, ktorí sú nezávislí a nestranní.

Pri takomto spôsobe výberu arbitrov sa, samozrejme, vytvára pnutie medzi tendenciou sporovej strany vybrať rozhodcu, ktorý bude *naklonený* rozhodnúť vec v prospech danej strany, a ktorý bude zároveň nezávislý a nestranný. V ďalšom texte bude bližšie špecifikované, akým spôsobom je potrebné posudzovať otázku nezávislosti a nestrannosti rozhodcu.

1 Tento článok bol spracovaný v rámci projektu APVV-16-0553 „Premeny a inovácie konceptu kapitálových spoločností v podmienkach globalizácie“, ktorý je podporovaný Agentúrou na podporu výskumu a vývoja.

2 § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch v platnom znení (ďalej len „ZoS“).

3 § 51 ods. 1 ZoS.

4 Cieľom tohto článku nie je poukazovať na prípady obchádzania systému náhodného pridelovania vecí (napr. podaním viacerých paralelných žalôb v tej istej veci) ani na nedostatky spojené s malým počtom sudcov, medzi ktorými sú veci náhodne rozdeľované, resp. ovplyvňovaným pomeru, v akom sú veci sudcom pridelované.

5 V zmysle § 8 ods. 2 ZoRK platí: „(a) pri rozhodcovskom konaní s tromi rozhodcami každá zmluvná

strana ustanoví jedného rozhodcu a takto ustanovení rozhodcovia následne ustanovia tretieho predsedajúceho rozhodcu; ak zmluvná strana neustanoví rozhodcu do 15 dní od požiadania druhej zmluvnej strany alebo ak dvaja ustanoví rozhodcovia neustanovia tretieho predsedajúceho rozhodcu do 30 dní od ich ustanovenia, rozhodcu na žiadosť zmluvnej strany ustanoví vybraná osoba alebo súd, (b) pri rozhodcovskom konaní s viac ako tromi rozhodcami sa postupuje primerane podľa písmena a), (c) pri rozhodcovskom konaní s jedným rozhodcom tohto rozhodcu na žiadosť zmluvnej strany ustanoví vybraná osoba alebo súd.“

6 § 6a ZoRK.

7 LEW, J. D. M. – MISTELIS, L. A. – KRÖLL, S. M.: *Comparative International Commercial Arbitration*. The Hague : Kluwer Law International, 2003, s. 257.

8 Tamtiež, s. 260.

9 LACKO, P. – HRUŠOVSKÝ, M.: *Zákon o rozhodcovskom konaní. Praktický komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020, s. 49.

10 GYÁRFÁŠ, J. – ŠTEVČEK, M. a kol.: *Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 192.

2. Všeobecne k nezávislosti a nestrannosti rozhodcu

Čo sa týka vymedzenia samotných pojmov *nezávislosť* a *nestrannosť*, ZoRK tieto termínmi bližšie nevymedzuje ani nedefinuje. V zmysle odbornej literatúry nestrannosť predpokladá, že rozhodca neuprednostňuje žiadnu sporovú stranu.⁷ Nezávislosť vyžaduje, aby medzi sporovými stranami a rozhodcami neexistoval aktuálny ani minulý vzťah závislosti, ktorý by mohol vplývať na slobodu pri rozhodovaní, alebo sa aspoň takto javil.⁸ Inými slovami povedané, pri nestrannosti ide skôr o subjektívny test a pri nezávislosti o objektívny test.⁹

Keďže rozhodcovia musia spĺňať požiadavku nezávislosti aj nestrannosti, vo väčšine prípadov sa z praktického hľadiska striktné medzi nezávislosťou a nestrannosťou nerozlišuje.

2.1 Nezávislosť a nestrannosť rozhodcu v zmysle slovenského práva

V zmysle § 9 ods. 1 ZoRK je „osoba ustanovená za rozhodcu povinná bez zbytočného odkladu informovať zmluvné strany o všetkých skutočnostiach, pre ktoré by mohla byť z prejednávania a rozhodovania veci vylúčená, ak so zreteľom na jej pomer k veci alebo k zmluvným stranám možno mať pochybnosť o jej nepredpojatosti.“

Napriek tomu, že predmetné ustanovenie používa pojem *nepredpojatosť*, nemalo by ísť o odlišný termín ako *nezávislosť* a *nestrannosť* používaný v §§ 6 a 6a ZoRK.

Z obsahového hľadiska je štandard informačnej povinnosti založený na tzv. teórii zdania, v zmysle ktorej je rozhodujúce, či existuje pochybnosť o nestrannosti, resp. nezávislosti rozhodcu bez ohľadu na to, či samotný rozhodca pociťuje nedostatky ohľadom nezávislosti a nestrannosti.

Vyššie citovaná norma zakladá povinnosť rozhodcu byť voči sporovým stranám transparentný tak, aby tieto strany mali možnosť posúdiť, či je rozhodca nezávislý a nestranný, alebo či podajú námietku zaujatosti. V prípade, že si rozhodca nie je istý, či určitá skutočnosť môže zakladať pochybnosť ohľadom jeho nezávislosti a nestrannosti, mal by v rámci dodržania transparentnosti takúto skutočnosť sporovým stranám oznámiť. Strany predmetnú skutočnosť môžu zhodnotiť a rozhodnúť sa, či využijú právo na podanie námietky v súlade s § 9 ZoRK. Uvedený postup je relevantný aj s ohľadom na zabezpečenie hospodárnosti konania, keďže určite nie je vhodné a ekonomické, ak sa strany skutočnosť zakladajúcu pochybnosť ohľadom nezávislosti a nestrannosti rozhodcu dozvedia na záver konania (potom, ako už bolo realizované dokazovanie).

V tejto súvislosti sa v zmysle relevantného citovaného ustanovenia posudzuje (i) pomer rozhodcu k veci a (ii) jeho pomer k zmluvným stranám. Uvedené sa však nemá posudzovať striktné a relevantným ohľadom zaujatosti môže byť aj vzťah rozhodcu k právnym zástupcom sporových strán.¹⁰

Ako bolo uvedené vyššie, *nezávislosť* a *nestrannosť* sú veľmi všeobecné pojmy a v praxi

JUDr. Michal Hrušovský, PhD. je absolventom PF UK v Bratislave (2010), kde úspešne vykonal aj rigoróznú skúšku (2012). V súčasnosti pôsobí ako advokát spolupracujúci s Kinstellar, s. r. o. V rámci svojej pedagogickej činnosti sa zameriava na oblasť medzinárodného práva súkromného a procesného, domácej i medzinárodnej arbitráže a obchodného práva. Pôsobí ako lektor na PF Univerzity Komenského v Bratislave – Katedre obchodného práva a hospodárskeho práva. Je podpredsedom občianskeho združenia Spoločnosť na podporu rozhodcovského konania.

JUDr. Pavel Lacko, LL.M., PhD. je absolventom PF UK v Bratislave (2009), študoval právo aj na Univerzite v Kodani, a je tiež absolventom Univerzity v Cambridge (2011). V súčasnosti pôsobí ako advokát a je predsedom občianskeho združenia Spoločnosť na podporu rozhodcovského konania. Zároveň pôsobí ako externý lektor na PF Univerzity Komenského, kde vyučuje predmety v anglickom jazyku súvisiace s problematikou medzinárodného práva súkromného a medzinárodnej arbitráže. Vo svojej odbornej praxi sa okrem všeobecného obchodného práva zameriava na ochranu osobných údajov, medzinárodné právo súkromné, rozhodcovské konanie a právo duševného vlastníctva.

môže nastať veľké množstvo okolností, ktoré bude potrebné v tejto súvislosti posudzovať. Za účelom usmernenia, ktoré skutočnosti sú „v poriadku“ (t. j. nespôsobujú pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti rozhodcu), ktoré sú diskutabilné, a ktoré zakladajú jednoznačnú predpojatost rozhodcu, v ďalšom texte bližšie rozoberáme, ako ku konkrétnym okolnostiam pristupovať a o aké pravidlá je možné sa oprieť.

3. Posudzovanie konkrétnych skutkových okolností

Pojmy nestrannosť a nezávislosť rozhodcu sa na prvý pohľad javia až príliš abstraktne. A keďže tieto pojmy nie sú v zákone definované ani bližšie vysvetlené, praktický rozmer nadobúdajú až v konkrétnom prípade – najčastejšie v období, keď dochádza k výberu rozhodcov, resp. ku kreácii rozhodcovského senátu, prípadne aj neskôr, ak sa niektorá sporová strana dozvie o možných dôvodoch zakladajúcich predpojatost rozhodcu v priebehu rozhodcovského konania.

Požiadavky nestrannosti a nezávislosti rozhodcu sú zásadné pre arbitrážny proces, ktorý je adjudikatórnym procesom vyžadujúcim neutrálny a objektívny tribunál.¹¹ Pritom je dôležité zdôrazniť, že rozhodca má byť nestranný a nezávislý od momentu ustanovenia do funkcie v danom spore a má nestranným a nezávislým ostať počas celého rozhodcovského konania.

Dôvodmi naznačujúcimi možný konflikt záujmov rozhodcu zvyknú byť napríklad blízke príbuzenské vzťahy, personálne, finančné, majetkové, obchodné či iné prepojenie osoby rozhodcu s niektorou zo sporových strán, ich právnym zástupcom, zriaďovateľom rozhodcovského súdu, a v poslednom čase zrejme aj s osobou, ktorá spor financuje (tzv. *third-party funder*).

Odkiaľ sa sporové strany majú možnosť dozvedieť o tom či existujú dôvody pre namietanie zaujatosti, resp. predpojatosti rozhodcu v danom spore? V prvom rade od samotných rozhodcov. Rozhodcovia majú štandardne povinnosť informovať sporové strany o všetkých skutočnostiach, ktoré by mohli byť rozumne považované za dôvody pre diskvalifikáciu (viď vyššie citovaný § 9 ods. 1 ZoRK). Ďalšie informácie je možné nájsť spravidla v detailných profesijných životopisoch rozhodcov nachádzajúcich sa napríklad na webstránke rozhodcovského súdu, na ktorom pôsobia. A v neposlednom rade sú to samotné sporové strany alebo ich právni zástupcovia, ktorí si robia podrobný prieskum osoby rozhodcu a jeho prepojenia na rôzne subjekty rozhodcovského konania či prípadný konflikt záujmov v danom spore. Niekedy sa o skutočnostiach zakladajúcich možný konflikt záujmov dozvedia strany iba náhodou.

Otázku nestrannosti a nezávislosti netreba brať na ľahkú váhu. Na druhej strane, nie akákoľvek okolnosť spôsobuje, že je rozhodca z prejednávania a rozhodovania daného sporu vylúčený. Pochybnosti o (ne)zaujatosti rozhodcu je potrebné skúmať v každom jednotlivom prípade osobitne a s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu.¹²

Uvedené potvrdil aj Ústavný súd Slovenskej republiky, pričom zdôraznil: „Obava z nedostatku nepredpojatosti sa musí zakladať na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nepredpojatost nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybností na nepredpojatost rozhodcu ho automaticky vylučuje ako rozhodcu nepredpojatého a existencia oprávnených pochybností závisí od posúdenia konkrétnych okolností prípadu.“¹³

3.1 Usmernenia IBA o konflikte záujmov

Na medzinárodnej úrovni si absenciu právnej úpravy konkrétnych dôvodov zaujatosti rozhodcov uvedomovali medzinárodní odborníci už dávno. V roku 1987 vypracovala Medzinárodná advokátska komora (IBA – *International Bar Association*) Etické pravidlá pre medzinárodných rozhodcov (*Rules of Ethics for International Arbitrators*).

Tieto pravidlá boli neskôr – v časti matérie nestrannosti a nezávislosti rozhodcov nahradené v roku 2004 usmerneniami Medzinárodnej advokátskej komory o konflikte záujmov v medzinárodnej arbitráži (*IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration*). Tieto usmernenia si získali široké uznanie v medzinárodnej arbitrážnej komunite a stali sa používaným nástrojom pre riešenie otázok nestrannosti a nezávislosti rozhodcov. Posledná revidovaná

11 BORN, G. B.: *International Arbitration: Law and Practice*. Zuidpoolingel: Kluwer Law International, 2012, s. 130.

12 LACKO, P. – HRUŠOVSKÝ, M.: *Zákon o rozhodcovskom konaní. Praktický komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020, s. 50.

13 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 23. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 205/2017.

verzia týchto odporúčaní bola schválená 23. 10. 2014 (*IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration 2014*). Dôvodom prepracovania týchto usmernení v roku 2014 bolo predovšetkým zakomponovanie poznatkov a skúseností z praxe pri aplikácii usmernení, ich spresnenie a zdokonalenie.

Časť I usmernení obsahuje všeobecné štandardy (konkrétne je ich 7) týkajúce sa nestrannosti, nezávislosti a povinnosti informovať zmluvné strany spolu s vysvetleniami jednotlivých štandardov. V časti II usmernení sú potom zhrnuté príklady aplikácie týchto štandardov. Práve táto časť má veľký praktický význam. Obsahuje totiž najčastejšie sa vyskytujúce prípady a sú rozdelené do nasledovných zoznamov: (i) červený (*non-waivable red list*) – obsahuje príklady situácií, kedy rozhodca nemôže vo veci konať a rozhodovať, a to ani keby s tým strany súhlasili, (ii) červený (*waivable red list*) – obsahuje príklady situácií, ktoré spravidla vedú k diskvalifikácii rozhodcu, ale strany sa napriek tomu môžu výslovne dohodnúť, že rozhodca bude napriek tomu v danom spore konať a rozhodovať, (iii) oranžový – obsahuje príklady situácií, kedy sa stranám môže javiť, že dôvod na vylúčenie rozhodcu v danom prípade existuje (práve toto je okruh situácií, na ktoré by sa mali potenciálni rozhodcovia primárne zamerať pri splnení si povinnosti informovať strany), a (iv) zelený – obsahuje príklady situácií, ktoré z objektívneho pohľadu nezakladajú konflikt záujmov.¹⁴

Tieto odporúčania nie sú síce právne záväzné, no v medzinárodnej arbitrážnej praxi si získali širokú akceptáciu a v praxi sa často pri riešení otázok nestrannosti a nezávislosti rozhodcov používajú ako *soft law* (nezáväzná pomôcka pri posudzovaní konfliktu záujmov). Nevidíme dôvod, prečo by sa tieto usmernenia ako praktická pomôcka nemali používať aj v slovenskom rozhodcovskom konaní (domácej obchodnej arbitráži) pri riešení otázok nestrannosti a nezávislosti rozhodcov.

Nakoniec, na aplikácii týchto usmernení sa zmluvné strany môžu dohodnúť. V takom prípade sa budú v danom spore aplikovať priamo.¹⁵

3.2 Často sa opakujúce situácie otázkovej nestrannosti v slovenských reáliách

V tejto časti sa zameriavame na konkrétne situácie, kedy v slovenskom rozhodcovskom konaní, podľa našej skúsenosti, často dochádza k otázkam možného konfliktu záujmov rozhodcov. Zároveň ide o skutkové okolnosti, ktoré sú špecifické pre rozhodcovské konanie a súvisia s tým, že (i) sporové strany si rozhodcov (na rozdiel od sudcov) vyberajú a s tým, že (ii) rozhodcovia okrem výkonu funkcie rozhodcu (v protiklade so sudcami) vykonávajú aj inú dominantnú zárobkovú činnosť, najčastejšie výkon advokátskeho povolania.

3.2.1 Opakované nominácie

V slovenskej arbitrážnej praxi sa stáva, že ten istý rozhodca rozhoduje jednej zo strán viacero sporov – či už druhovo podobných alebo odlišných, a to na tom istom rozhodcovskom súde. Ako bolo uvedené vyššie, ide o skutkovú okolnosť, ktorá sa v zásade nevyskytuje v oblasti riešenia sporov pred všeobecnými súdmi – to, že konkrétny sudca rozhoduje viacero sporov tej istej strany, by malo byť čisto vecou náhody.

Opakované nominácie samé osebe ešte nemusia znamenať predpojatosť rozhodcu. Avšak môžu indikovať, že istý vzťah medzi stranou a rozhodcom, ktorého táto strana opakovane nominuje, sa kreuje, alebo je už vytvorený. A nemusí to byť iba na základe vysokej odbornosti a reputácie daného rozhodcu. V takýchto situáciách je podľa nášho názoru potrebné bližšie skúmať predovšetkým nasledovné. Počet opakovaných nominácií – dve či tri opakované nominácie ešte nemusia signalizovať dôvod zaujatosti. Časové hľadisko – je vhodné skúmať, aký je časový rozstup medzi jednotlivými opakovanými nomináciami. Časté opakované nominácie môžu vytvárať motiváciu rozhodcu rozhodovať v prospech strany, ktorá ho opakovane nominuje. A nakoniec, je potrebné skúmať aj ďalšie prípadné väzby medzi rozhodcom a danou nominujúcou stranou.

Túto situáciu riešia aj usmernenia IBA¹⁶ – ak bol rozhodca v predchádzajúcich troch rokoch ustanovený za rozhodcu jednou zo strán (alebo jej spriaznenou osobou) dva alebo viackrát. Ide o prípad zaradený do oranžového zoznamu, a teda môže signalizovať existenciu konfliktu záujmov.

14 BLACKABY, N. – PARTASIDES, C. – REDFERN, A. – HUNTER, M.: *Redfern and Hunter on International Arbitration*. Student Version. Sixth Edition. Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 257.

15 LACKO, P. – HRUŠOVSKÝ, M.: *Zákon o rozhodcovskom konaní. Praktický komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020, s. 50.

16 Usmernenia IBA, časť II, bod 3. 1. 3.

V tejto súvislosti je vhodné uviesť, že zákonodarca na túto problematiku do istej miery zareagoval. V období od 1. 1. 2015 do 30. 6. 2016 bolo znenie § 12 ods. 6 ZoRK nasledovné: „Zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu vždy do 30. apríla nasledujúceho kalendárneho roka zverejní na svojom webovom sídle správu o činnosti za predchádzajúci kalendárny rok. V správe o činnosti uvedie najmä počet začatých, ukončených a prebiehajúcich konaní, celkový počet účastníkov konania, ako aj informáciu, koľkí z účastníkov sa zúčastňovali alebo zúčastňujú viac ako jedného konania pred stálym rozhodcovským súdom, menovitý zoznam rozhodcov, ktorí boli v danom roku ustanovení za rozhodcov v konkrétnom konaní spolu s údajom o počte konaní, v ktorých bol daný rozhodca ustanovený, ako aj celkovú výšku poplatkov uhradených stálemu rozhodcovskému súdu účastníkmi za konanie pred ním.“ Novelou č. 125/2016 Z. z. bol však uvedený prvok transparentnosti (prostredníctvom ktorého sporové strany mohli získať indície o opakovaných nomináciách rozhodcov) zrušený. Vzhľadom na to, že rozhodcovské konanie je neverejné, musia sa sporové strany v tomto ohľade spoliehať na povinnosť rozhodcov informovať ich o všetkých skutočnostiach, pre ktoré by mohli byť z prejednávania a rozhodovania veci vylúčení.

3.2.2 Prepojenie rozhodcu na zriaďovateľa stáleho rozhodcovského súdu

Pomerne častým problémom v minulosti bola existencia prepojenia (personálneho, majetkového či iného) osoby rozhodcu a zriaďovateľa stáleho rozhodcovského súdu. Uvedené čiastočne pretrvávajú aj do súčasnosti.

Aj zákonodarca, resp. minister a úradníci na Ministerstve spravodlivosti SR si uvedomujú existujúce aplikačné problémy s neustrannosťou a nezávislosťou rozhodcov. Už návrh pripravovanej novely ZoRK z roku 2019 (ďalej len „Návrh novely“)¹⁷ sa preto parciálne týkal aj otázok neustrannosti a nezávislosti rozhodcov a snažil sa ňou dosiahnuť zvýšenie dôvery v rozhodcovské konanie. V predkladacej správe k Návrhu novely sa uvádzalo: „Súčasná právna úprava vyvoláva v praxi viaceré problémy týkajúce sa najmä nedôvery v rozhodcovské súdy. Mnohé podnikateľské subjekty sa obávajú pristúpiť k riešeniu sporov pred rozhodcovskými súdmi, pretože im nedôverujú ako inštitúciám, ktoré konajú nezávisle, neaujato a odborne.“¹⁸ Návrh novely sa do parlamentu nedostal, no poslúžil minimálne na pomenovanie niektorých problémov slovenského rozhodcovského konania.

Pomôcť odhaliť neželané prepojenia by mohlo napríklad zverejňovanie podrobných životopisov rozhodcov na webstránke daného rozhodcovského súdu.

3.2.3 Spolupracujúci advokáti

Keďže funkciu rozhodcov najčastejšie realizujú advokáti, týka sa aj ďalší okruh práve tohto povolania. Skupinu situácií prípadného konfliktu záujmov predstavujú aj prípady súvisiace s tzv. spolupracujúcimi advokátmi. Inštitút spolupracujúceho advokáta zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení nepozná. Z praktického hľadiska ide o fyzickú osobu – advokáta, ktorý formálne nevykonáva advokáciu spolu s konkrétnou advokátskou kanceláriou (nie je členom toho istého združenia ani nevystupuje v orgánoch obchodnej spoločnosti takejto advokátskej kancelárie). Navonok sa však „prezentuje ako súčasť tímu“ advokátskej kancelárie. Formálne je takýto advokát na účely výkonu advokácie samostatným advokátom alebo členom štatutárneho orgánu inej advokátskej kancelárie, ale na základe osobitnej zmluvy spolupracuje spravidla s väčšou advokátskou kanceláriou, a uvedeným spôsobom sa aj prezentuje. Dokonca, tieto väčšie kancelárie môžu mať pokrytie vo viacerých štátoch (či už v Európe alebo aj celosvetovo).

Môžu nastať situácie, keď advokátska kancelária má konflikt záujmov vo vzťahu k rozhodcom. Čo však so spolupracujúcim advokátom? Je aj on zaujatý? Alebo nie – keďže je samostatný advokát resp. člen štatutárneho orgánu inej obchodnej spoločnosti na účely výkonu advokácie?

Aj v takomto prípade bude potrebné skúmať špecifiká konkrétnej situácie a okolností daného prípadu posudzovať nielen z formálneho, ale predovšetkým z materiálneho hľadiska. Treba skúmať okrem iného aj to, do akej miery s advokátskou kanceláriou advokát spolupracuje, na akých prípadoch / veciach participuje, či poskytuje služby pre klienta v danom štáte alebo či má z konkrétneho klienta aj majetkový prospech. Opäť je v tejto súvislosti dôležité dodržať zásadu transparentnosti a informovať sporové strany o všetkých skutočnostiach, ktoré by potenciálne mohli viesť ku konfliktu záujmov.

17 LP/2019/617 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov.

18 <https://www.slov-lex.sk/-legislativne-procesy/-/SK/-dokumenty/LP-2019-617>

4. Záver

Napriek tomu, že sporové strany sú významným spôsobom zapojené do výberu rozhodcov, musia byť takto vybraní rozhodcovia nezávislí a nestranní. Postup pri identifikácii vhodného arbitra komplikuje skutočnosť, že väčšina rozhodcov vykonáva aj inú zárobkovú činnosť (najčastejšie výkon advokátskeho povolania), pri ktorej vstupuje do úzkych finančných a personálnych väzieb s inými osobami.

Hoci sa zásada nezávislosti a nestrannosti osoby rozhodujúcej spor aplikuje aj v súdnom konaní, niektoré okolnosti sa pri sudcoch z titulu podmienok výkonu ich povolania nevyskytujú.

Existuje veľké množstvo prípadov, pri ktorých môže dochádzať k spochybneniu nezávislosti, resp. nestrannosti rozhodcu. A dôvodov zakladajúcich konflikt záujmov môže byť v konkrétnom prípade hneď niekoľko. V článku sme sa snažili poukázať na prípady, ktoré sú špecifické pre rozhodcovské konanie, a ktoré je potrebné pri výbere rozhodcu brať do úvahy.

Práve za účelom jednoduchšej identifikácie skutkových okolností, ktoré môžu viesť k spochybneniu nezávislosti a nestrannosti rozhodcov, boli vydané usmernenia Medzinárodnej advokátskej komory o konflikte záujmov v medzinárodnej arbitráži. Nepredstavujú síce záväzný právny predpis, avšak môžu slúžiť ako dobrý argumentačný podklad pri rozhodovaní o námietkach voči rozhodcovi. ■

RESUMÉ

Nezávislosť a nestrannosť rozhodcu v rozhodcovskom konaní v Slovenskej republike

Článok sa venuje problematike nezávislosti a nestrannosti rozhodcov v rozhodcovskom konaní. Autori sa snažia poukázať na nezáväznú pravidlá (usmerneniami Medzinárodnej advokátskej komory o konflikte záujmov v medzinárodnej arbitráži), ktoré je možné v tomto ohľade použiť ako inšpiráciu. Zároveň bližšie rozoberajú určité skutkové okolnosti, ktoré môžu viesť k spochybneniu nezávislosti a nestrannosti rozhodcov, a ktoré sú špecifické pre arbitrážne konanie na Slovensku.

SUMMARY

Arbitrators' Independence and Impartiality in Arbitration Proceedings in the Slovak Republic

The article deals with the independence and impartiality of arbitrators in the arbitration proceedings. The authors aim to point to non-binding rules (International Bar Association's Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration) that can be regarded as an inspiration in this respect. They at the same time in a greater detail focus on certain factual circumstances that may raise doubts about the independence and impartiality of arbitrators and that are specific to arbitration in Slovakia.

ZUSAMMENFASSUNG

Unabhängigkeit und Unparteilichkeit des Schiedsrichters im Schiedsverfahren in der Slowakischen Republik

Der Artikel widmet sich der Problematik der Unabhängigkeit und Unparteilichkeit der Schiedsrichter im Schiedsverfahren. Dessen Autoren möchten auf unverbindliche Regelungen (Anregungen und Richtlinien von der Internationalen Rechtsanwaltskammer zur Interessenskollision in der internationalen Arbitrage) hinweisen, die in dieser Hinsicht als Inspiration angewendet werden können. Zugleich analysieren sie näher bestimmte Tatbestände, die Zweifel an der Unabhängigkeit und Unparteilichkeit der Schiedsrichter erwecken können und die für das Schiedsverfahren in der Slowakei spezifisch sind.

Aktuálna judikatúra v oblasti prieskumu rozhodcovského konania všeobecnými súdmi

JUDr. Andrea Moravčíková, PhD.

V obchodných sporoch zrejme častejšie ako v ostatnej agende riešenej najvyšším súdom nachádzame prípady, kedy sa súd prioritne zaoberá kolíziou právomocí (právomoc všeobecných alebo rozhodcovských súdov vo veci konať), ako aj prieskumom už vydaných rozhodcovských rozhodnutí.

Základná výhoda arbitráže, spočívajúca v jej rýchlosti, konečnosti (v zásade ide o konanie bez možnosti opravného prostriedku) a všeobecne uznávanom princípe uznávania a vykonateľnosti rozhodcovských rozhodnutí v podstate v celom civilizovanom svete, je pre podnikateľské prostredie podstatnou. Pre obchody prebiehajúce v rámci spoločného trhu je relevantná právna úprava právomocí, uznania a výkonu cudzích rozhodnutí v rámci Európskej únie.¹

Regulácia uvedenými právnymi normami len v rámci spoločného európskeho únijskeho priestoru znamená pre obchodné vzťahy to, že najmä pre obchod mimo tohto priestoru je najefektívnejším riešením arbitráž, v rámci ktorej je rozhodujúcou úprava Newyorského dohovoru o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí a Európsky dohovor o obchodnej arbitráži.²

V nasledujúcich riadkoch sa zameriam na niekoľko aktuálnych rozhodnutí obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré priamo súvisia s rozhodcovským konaním tak, že formujú jeho vývoj vo vzťahu k limitom prieskumu rozhodcovského konania a sú aktuálnou databázou judikatúry slúžiacou na interpretáciu zákona o rozhodcovskom konaní.

I. Princíp *competence – competence*

V prípade, že je potrebné vyriešiť otázku právomoci všeobecného súdu vo vzťahu, kde strana tvrdí existenciu rozhodcovskej doložky, treba aplikovať *doktrínu separácie*³ a *doktrínu competence – competence / právomoc – právomoc*, vždy však s oporou v príslušnom právnom poriadku aplikovateľnom na riešený právny vzťah.

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu nachádzame výklad doktríny separácie a doktríny *competence – competence* v uznesení Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Obdo 44/2014 zo dňa 24. februára 2015. V úvode treba však upozorniť, že výklad je postavený ešte na predchádzajúcej procesnej právnej úprave obsiahnutej v OSP. V preskúmvanej veci súd prvého stupňa uznesením konanie zastavil a vyslovil, že v prejednávanej veci nemá právomoc z dôvodu existencie rozhodcovskej doložky. Odvolací súd uznesenie napadnuté odvolaním žalobcu i žalovaného zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia bol podľa odvolacieho súdu *predčasný záver* súdu prvého stupňa o aplikácii rozhodcovskej doložky na prejednanú vec vzhľadom na sporné tvrdenia účastníkov ohľadom skutočností, ktoré majú vplyv na posúdenie, či sa na uvedený predmet konania vzťahuje rozhodcovská doložka (či doložka obsiahnutá v písomnej zmluve o dielo pokrýva aj dodávku nadprác mimo rámca písomnej zmluvy).

Podľa § 106 OSP v *znení účinnom k momentu vzniesenia námietky nedostatku právomoci* platilo, že len čo súd k námietke odporcu uplatnenej najneskôr pri prvom jeho úkone vo veci

¹ Na obchodné veci bude aplikovaná najmä úprava obsiahnutá v Nariadení Rady č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie Brusel I) a s účinnosťou od 10. 1. 2015 v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 1215/2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie Brusel I bis); osobitné skrátene konanie je regulované v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 1896/2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze a v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu; výkon rozhodnutia v osobitných prípadoch je upravený v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady

č. 805/2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (nariadenie EET).

- 2 Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovskom rozhodnutí (New York 10. júna 1958, vyhl. č. 74/1959 Zb.); Európsky dohovor o medzinárodnej obchodnej arbitráži (Ženeva 21. 4. 1961, vyhl. č. 176/1964 Zb.).
- 3 Niekedy označovaná aj ako *doktrína autonómie rozhodcovskej doložky*, podľa ktorej hlavný právny vzťah (t. j. formulujúci práva a povinnosti účastníkov zmluvy odlišné od otázok arbitráže) a vzťah založený rozhodcovskou zmluvou/doložkou existujú samostatne a nie sú vzájomne podmienené. Zánik hlavného vzťahu tak nemá vplyv na trvanie rozhodcovskej doložky, ako aj môže nastať stav, že na každý z týchto vzťahov sa aplikuje iný právny poriadok. V našom právnom poriadku je táto doktrína pre oblasť obchodných právnych vzťahov obsiahnutá v ustanovení § 267 ods. 3 Obchodného zákonníka a obdobnú konštrukciu obsahuje. § 5 ods. 2 a 3 ZoRK.

- 4 Tu napr. aj komentár k Občianskemu súdnemu poriadku (Števček a kol., C. H. Beck 2009, str. 282) priamo formuluje povinnosť súdu skúmať platnosť rozhodcovskej doložky a túto posúdiť ako otázku prejudiciálnu, čo rovnako platí pre posúdenie rozsahu právomoci priznanej rozhodcovskému súdu doložkou (k zneniu účinnému v momente aplikácie § 106 OSP súdmi nižšieho stupňa).

samej zistí, že vec sa má podľa zmluvy účastníkov prejednať v rozhodcovskom konaní, nemôže vec ďalej prejednávať a konanie zastaví. *Súd však mal vec prejednať aj vtedy, ak zistil, že vec nemôže byť podľa práva SR podrobená rozhodcovskej zmluve, alebo že rozhodcovská zmluva je neplatná, prípadne, že vôbec neexistuje alebo že jej prejednanie v rozhodcovskom konaní presahuje rámec právomoci priznanej im zmluvou.*

Ustanovenie § 106 OSP riešilo v aplikovanom znení možný *stret právomoci súdu a právomoci zverenej inému orgánu na základe súkromnoprávneho aktu účastníkov* – rozhodcovskému súdu. Predpokladom takejto konkurencie právomocí je platná zmluva účastníkov vzťahu o prejednaní veci v rozhodcovskom konaní. *Sama existencia takejto zmluvy však nezakladá nedostatok právomoci všeobecného súdu*, keďže zo strany žalovaného je nevyhnutná aktívna participácia včasným vznesením námietky predpokladanej v tomto ustanovení. Je dôležité podotknúť, že konajúci súd s ohľadom na skutočnosť, že vec mu bola predložená na prejednanie v súlade so slovenským procesným právom, musel postupovať v intenciách toho, ako riešenie možného sporu právomoci predpokladá zákon. Nebolo možné dospieť k záveru, že nemôže preskúmať doložku samotnú, keď z dikcie citovaného ustanovenia priamo vyplývalo, že vec súd prejedná aj vtedy, ak zistí, že jej prejednanie v rozhodcovskom konaní presahuje rámec právomoci priznanej zmluvou.

Keďže skutkový stav v konaní pred súdom prvého stupňa nebol podľa odvolacieho súdu dostatočne osvedčený, rozhodnutie ako predčasné vrátil na ďalšie konanie, avšak takýto postup nevyklučuje možnosť, že vec skutočne nepatrí do právomoci všeobecných súdov, k takémuto záveru je však potrebné dôjsť preskúmateľným a zákonom predpokladaným spôsobom tak, aby nebolo žalobcovi (ktorý aplikáciu doložky na prejednávanú vec popiera, a preto žaluje na všeobecnom súde) odňaté právo na spravodlivý proces.

Dovolací súd vyslovil, že akceptuje existenciu princípu „právomoc – právomoc“, podľa ktorého súd nemôže rozhodovať o právomoci skôr, ako bola daná možnosť rozhodcom o nej rozhodnúť. Poukázal však aj na výklad tejto doktríny a jej nie bezhraničnú aplikáciu s tým, že zákonná úprava slovenského procesného práva formulovaná § 106 OSP v čase rozhodovania súdu prvého stupňa umožňovala preskúmanie doložky čo do jej rozsahu aj predtým, ako sa ňou prípadne bude zaoberať rozhodcovský súd pre prípady zákonom ustanovené, akceptujúc tak zásadu *ex nihilo nihil fit*.⁴

V súvislosti s prístupom k rozhodcovským doložkám je dôležitý ďalší legislatívny vývoj. Keďže právna úprava § 106 OSP nebola kompatibilná s formulovanou doktrínou, pristúpil zákonodarca k zmene právnej úpravy a od 1. januára 2015 (novela ZoRK č. 336/2014 Z. z.) už súd v prípade kolízie právomoci musí postupovať tak, že ako *predbežnú otázku* rieši existenciu skutočností, ktoré zakladajú jeho právomoc vec prejednať (t. j., či účastníci vyhlásili, že na rozhodcovskej zmluve netrvali, či uznanie cudzieho rozhodcovského rozhodnutia bolo v SR odopreté, či ide o spotrebiteľskú rozhodcovskú zmluvu, či vec nemôže byť podľa práva SR podrobená rozhodcovskej zmluve a či nastal stav, že rozhodcovský súd sa odmietol vecou zaoberať). Len v týchto prípadoch súd vec prejedná.

Nová právna úprava účinná od 1. 7. 2016 v CSP upravuje v § 7 postup súdu, kedy na námietku žalovaného o nedostatku kompetencie pre existenciu rozhodcovskej doložky neprihliadne a spor prejedná a rozhodne. Takto bude postupovať, ak strany vyhlásia, že na rozhodcovskej zmluve netrvali, alebo ak uznanie cudzieho rozhodcovského rozhodnutia bolo v SR odopreté; postupuje tak aj vtedy, ak zistí, že spor nemôže byť predmetom rozhodcovského konania alebo že sa rozhodcovský súd odmietol sporom zaoberať. Otvorenou však zostáva otázka (ku ktorej ani v odbornej literatúre nenájdeme jednoznačné odpovede, a ani § 106 OSP, či nová úprava

JUDr. Andrea Moravčíková, PhD., absolventka pregraduálneho (1997) aj postgraduálneho (2002) štúdia na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Ako

odborná asistentka pôsobila na svojej alma mater do roku 2008, paralelne aj ako advokátka. Od januára 2008 sudkyňa najskôr na okresnom a následne na krajskom súde v Trnave, od mája 2015 je predsedníčkou senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR. Venuje sa prednáškovej činnosti, najmä pre Justičnú akadémiu SR a Slovenskú advokátsku komoru, ako aj publikačnej činnosti, zameranej najmä na oblasť obchodných záväzkových vzťahov.

súde v Trnave, od mája 2015 je predsedníčkou senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR. Venuje sa prednáškovej činnosti, najmä pre Justičnú akadémiu SR a Slovenskú advokátsku komoru, ako aj publikačnej činnosti, zameranej najmä na oblasť obchodných záväzkových vzťahov.

Civilného sporového poriadku ju neriešia) vyriešenia situácií tvrdenej neexistencie rozhodcovskej doložky, ako aj definície okruhu vecí, ktoré nemôžu byť podľa práva Slovenskej republiky rozhodcovskej zmluve podrobené.⁵

II. Označenie strany vo vzťahu k nárokom z arbitráže

V konaní Najvyššieho súdu SR pod sp. zn. 3Obdo/33/2018 (rozhodnuté uznesením z 28. augusta 2018) bola riešená otázka označenia strán v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku a zároveň zásahom Ústavného súdu SR bola ustálená miera ingerencie súdu pri označovaní účastníkov konania v prípadoch, kedy z obsahu podania nie je úplne zjavné, ktoré subjekty presne majú byť považované za protistranu.

Žalobca v žalobe označil explicitne ako žalovaného Stály rozhodcovský súd pri IUDEX, so sídlom Martin, pričom súdy nižších inštancií (ako aj vo svojom prvom rozhodnutí pred kasáciou ústavným súdom vyhodnotil ako správne aj súd najvyšší) uzavreli, že takýto subjekt nie je subjektom práva tak, ako to zákon predpokladá a konanie voči nemu zastavili. Ďalšie subjekty, v obsahu žaloby uvádzané, neboli v jej záhlaví ako žalovaní označené. S poukazom na konštantnú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky súdy uzavreli, že ak označený subjekt nemá spôsobilosť byť účastníkom konania podľa § 19 OSP, nie je povinnosťou súdu žalobcu poučiť o tejto skutočnosti a postupovať podľa § 43 OSP. Postavenie iných subjektov, uvádzaných v žalobe, neskúmali a nekonali s nimi ako so žalovanými.

Ústavný súd Slovenskej republiky o sťažnosti žalobcu rozhodol Nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 188/2017-48 zo dňa 10. novembra 2017 prvé uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obdo/55/2014 zo dňa 27. augusta 2015 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sa uvádza, že zo záhlavia žaloby je jednoznačné, že sťažovateľ (t. j. dovolateľ v procesnom postavení žalobcu v základnom konaní) popri sebe samom označil dva subjekty – rozhodcovský súd a pri vymedzení veci samej obchodnú spoločnosť, ktorá podala rozhodcovskú žalobu. Ústavný súd vyslovil, že sťažovateľ žiaden z týchto subjektov neoznačil výslovne ako žalovaného v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku, a teda je možné sa domnievať, že pri aplikácii objektívneho testu z uvedenej úpravy záhlavia nemožno urobiť jednoznačný záver, že sťažovateľ uvedenou žalobou prejavil vôľu podať žalobu len proti rozhodcovskému súdu ako žalovanému. Podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky nebolo v takejto procesnej situácii možné akceptovať postup konajúcich súdov, ktoré zvolili výklad pre sťažovateľa ako účastníka konania najmenej priaznivý. Podľa ústavného súdu takýto nejednoznačný prejav vôle sťažovateľa ako účastníka konania v jeho podaní zakladal bez ďalšieho potrebu odstránenia tejto nejednoznačnosti postupom podľa § 43 OSP a vyzvať sťažovateľa na odstránenie vád žaloby tak, aby jednoznačne označil žalovaného. Petit uvedený v žalobe zodpovedal zneniu § 40 ods. 1 ZoRK účinného v čase podania žaloby a bolo potrebné prihliadať aj na nejednoznačnú právnu úpravu účinnú v čase podávania žaloby, keďže § 40 ods. 1 ZoRK jednoznačne neuvádzal, proti komu má byť žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku podaná, ale až súdna prax ustálila, že táto žaloba mala byť podaná proti protistrane v rozhodcovskom konaní.⁶

III. Povinnosť nariadiť ústne pojednávanie v rozhodcovskom konaní

V uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/39/2018 zo dňa 25. septembra 2018 súd vyslovil, že ak rozhodcovský súd na návrh, podaný po začatí rozhodcovského konania (vo vhodnom štádiu rozhodcovského konania) podľa § § 26 ods. 1 ZoRK platného a účinného do 31. 12. 2014, nenariadi ústne pojednávanie, o ktoré požiadal účastník konania, môže tým porušiť zásadu rovného postavenia účastníkov rozhodcovského konania v zmysle § 17 ZoRK, ako aj právo účastníkov na spravodlivé konanie.

5 Takáto situácia bola súdmi nižších inštancií riešená vo veci vedenej Najvyšším súdom SR pod sp. zn. 3 Obdo 39/2017, najvyšší súd však vo vzťahu k tejto právnej otázke nevyslovil závery a dovoľanie odmietol ako procesne neprípustné.

6 Ust. § 40 ods. 1 ZoRK v znení do 31. 12. 2014 znelo „Účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku, len ak...“, až od 1. 1. 2015 sa legálne znenie zmenilo k jednoznačnému vymedzeniu „Tuzemský rozhodcovský rozsudok môže byť zrušený príslušným súdom len na základe žaloby účastníka rozhodcovského konania podanej proti druhému účastníkovi rozhodcovského konania, ak...“

V prejednávanej veci sa žalobca domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku, ktorým bola zamietnutá jeho žaloba, z dôvodu porušenia § 26 ods. 1 ZoRK, poslednej vety citovaného zákona v spojení s § 26 ods. 2 ZoRK, keďže rozhodcovský súd na jeho návrh nenariadil ústne pojednávanie. Súdny nižších inštancií jeho žalobe nevyhoveli s poukazom na zmluvnú dohodu o písomnej forme rozhodcovského konania. Pokiaľ rozhodcovský súd vo veci nenariadil ústne pojednávanie a rozhodol len na základe písomných podaní a listinných dôkazov účastníkov rozhodcovského konania, neporušil tak zásadu rovnosti účastníkov rozhodcovského konania.

Dovolaateľ v následnom dovolacom konaní prípustnosť svojho dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP založil na tom, že odvolací súd (rovnako ako aj súd prvej inštancie) nesprávne posúdil žalobcom uplatnený dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku v zmysle § 40 ods. 1 písm. g) ZoRK, keď nesprávne interpretoval § 26 ods. 1 ZoRK, pričom za otázku zásadného právneho významu považoval to, či bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania v zmysle § 40 ods. 1 písm. g) v spojení s § 17 a § 26 ods. 1, druhou vetou ZoRK tým, že rozhodcovský súd na návrh žalobcu nenariadil ústne pojednávanie z dôvodu, že zmluvné strany sa v rozhodcovskej zmluve dohodli na písomnej forme rozhodcovského konania a tiež tým, že rozhodcovský súd umožnil žalovanému vyjadriť sa k žalobe v lehote 12 mesiacov, namiesto stanovených 15 dní.

Z pripojeného rozhodcovského spisu dovolací súd zistil, že rozhodcovský súd vyzval žalovaného listom, aby sa v lehote 15 dní písomne, v dvoch exemplároch, vyjadril k pripojenému rovnopisu žaloby a v prípade, ak sa do uvedeného termínu nevyjadrí, súd bude rozhodovať na základe podkladov, ktoré má k dispozícii. Uvedená výzva bola žalovanému doručená dňa 15. 4. 2013. Na túto výzvu reagoval právny zástupca žalovaného listom, ktorý bol doručený rozhodcovskému súdu dňa 14. 5. 2013 (po uplynutí 15-dňovej lehoty), v ktorom požiadal rozhodcovský súd o predĺženie predmetnej lehoty o 15 dní. Zároveň požiadal rozhodcovský súd o oznámenie termínu, kedy by mu bolo umožnené nahliadnuť do predmetného spisu. V rozhodcovskom spise sa nenachádzalo žiadne rozhodnutie rozhodcovského súdu o predĺžení lehoty na podanie vyjadrenia žalovanému. K žalobe zaslal žalovaný vyjadrenie (žalobnú odpoveď) rozhodcovskému súdu zo dňa 12. 5. 2014. V liste označenom ako „odmietnutie rozhodcu, vyjadrenie k žalobnej odpovedi“, doručenom rozhodcovskému súdu dňa 5. 6. 2014, žalobca navrhol, aby rozhodcovský súd rozhodol na ústnom pojednávaní, po vykonaní dôkazov, ktoré v konaní navrhol. Rozhodcovským rozsudkom z 3. 11. 2014 rozhodol rozhodcovský súd bez nariadenia ústneho pojednávania s poukazom na to, že účastníci konania sa v rozhodcovskej doložke dohodli na písomnej forme rozhodcovského konania, ako aj s poukazom na neodôvodnenosť prípadného vypočutia svedkov, navrhnutých zo strany žalobcu.

Dovolací súd tak prisvedčil žalobcovi, že postup rozhodcovského súdu vzbudzuje odôvodnenú obavu, či účastníci v rozhodcovskom konaní majú rovné postavenie a či žalovaný nebol procesne zvýhodnený pri podaní vyjadrenia k žalobe, ktoré podal po jednom roku od obdržania výzvy rozhodcovského súdu, nerešpektujúc lehotu uloženú rozhodcovským súdom žalovanému. Podľa názoru dovolacieho súdu, k porušeniu zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania došlo aj tým, že rozhodcovský súd nenariadil ústne pojednávanie na návrh žalobcu vo vyjadrení žalobcu zo 4. 6. 2014, doručenom rozhodcovskému súdu dňa 5. 6. 2014, v ktorom navrhol nariadenie ústneho pojednávania a vykonanie dôkazov.

Z § 26 ods. 1, druhej vety ZoRK, ktoré nadväzuje na prvú vetu citovaného ustanovenia, vyplýva, že rozhodcovský súd nariadi ústne pojednávanie (je povinný ho nariadiť) vo vhodnom štádiu rozhodcovského konania aj na návrh účastníka rozhodcovského konania, t. j. ak o to požiada účastník konania. Žalobca o nariadenie ústneho pojednávania požiadal a rozhodcovský súd však ústne pojednávania nenariadil, čo v rozhodcovskom rozsudku odôvodnil tým, že účastníci rozhodcovského konania sa dohodli v rozhodcovskej zmluve na písomnej forme rozhodcovského konania. Uvedená skutočnosť nebola sporná, avšak z dikcie § 26 ods. 1, druhej vety zákona vyplýva, že rozhodcovský súd je povinný nariadiť ústne pojednávanie vo veci aj v prípade, ak účastník rozhodcovského konania navrhol nariadenie ústneho pojednávania vo **vhodnom** štádiu rozhodcovského konania, čo v posudzovanom prípade bolo splnené, keďže rozhodcovské konanie sa nachádzalo v štádiu jeho začatia.

Dovolací súd uzavrel, že odvolací súd vo veci nesprávne rozhodol, keď potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, pretože nesprávne posúdil žalobcom uplatnený dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku v zmysle § 40 ods. 1 písm. g) ZoRK vo väzbe na § 17 a § 26 ods. 1 ZoRK,

keď dospel k záveru, že nebola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania, a preto rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 449 ods. 1 a ods. 2 CSP zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

Treba upozorniť, že dovolací súd riešil interpretáciu § 26 ods. 1 ZoRK vo vzťahu k povinnosti rozhodcovského súdu nariadiť ústne pojednávanie. Podstatnou okolnosťou, slúžiacou aj k možnej súčasnej interpretácii tohto ustanovenia po novele ZoRK je skutočnosť, že podľa tohto ustanovenia (v znení platnom a účinnom do 31. 12. 2014) platilo, že ak sa účastníci rozhodcovského konania nedohodli na forme rozhodcovského konania, rozhodcovský súd rozhodol, či nariadi ústne pojednávanie alebo či konanie bude písomné. Rozhodcovský súd nariadil ústne pojednávanie vo vhodnom štádiu rozhodcovského konania aj na návrh účastníka rozhodcovského konania.

Dovolací súd dospel k záveru, že toto ustanovenie je potrebné vykladať tak, že ide o upresnenie momentu, kedy nariadi rozhodcovský súd pojednávanie, avšak *nielen za predpokladu, že k dohode o forme nedošlo*, ale aj pre prípad, že ide o *vhodné štádium* konania, ktorému má dominovať písomná forma. Ak rozhodcovský súd takýto návrh účastníka vo vhodnom štádiu konania neakceptuje a nenariadi pojednávanie, poruší zásadu rovného postavenia účastníkov rozhodcovského konania v zmysle § 17 ZoRK, ako aj právo účastníkov na spravodlivé konanie a je to dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku v zmysle § 40 ods. 1 písm. g) ZoRK.⁷

IV. Možnosť prieskumu vecného obsahu rozhodnutia rozhodcovského súdu; spôsob vykonania dôkazu zápisnicou z pojednávania rozhodcovského súdu v procese prieskumu rozhodcovského konania

V uznesení zo dňa 29. januára 2020, sp. zn. 5Obdo/98/2018 (publikované v Zbierke pod č. 56/2020), okrem iného najvyšší súd zdôraznil zásadu, že **„konanie pred všeobecným súdom o zrušení rozsudku rozhodcovského súdu podľa zákona č. 244/2002 Z. z. na rozhodcovské konanie nenadväzuje a nie je možné ho považovať za ďalšie opravné konanie. Predmetom takého konania všeobecného súdu nie je vecná správnosť rozhodnutia rozhodcovského súdu vo veci samej. Zisťovanie priebehu konania rozhodcovského súdu a ním vydaného rozsudku je v súdnom konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku predmetom dokazovania všeobecného súdu a tým otázkou skutkovou a následne právnou, avšak výlučne z hľadiska úvah o procesnom postupe rozhodcovského súdu v rámci posudzovaných dôvodov pre zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa zákona č. 244/2002 Z. z.“**

Hoci v uvedenej veci bolo dovolanie odmietnuté, najvyšší súd vyslovil niekoľko úvah súvisiacich s povahou rozhodcovského konania ako aj s dokazovaním pred súdom vo veciach rozhodcovských konaní.

Odvolací súd tu potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorý žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku vydaného Rozhodcovským súdom Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave zamietol. Žalobca podal dovolanie a vymedzil jeho dôvody podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Vadu zmätočnosti videl v tom, že sudy nižšej inštancie nevykonali kľúčový dôkaz na pojednávaní, s možnosťou strán sa k nemu vyjadriť. Má za to, že išlo o nesprávny procesný postup, ktorým mu bolo znemožnené, aby ako žalobca uskutočňoval svoje základné procesné právo vyjadriť sa k rozhodujúcemu dôkazu (išlo o otvorenie zápisnice z hlasovania rozhodcovského súdu len senátom odvolacieho súdu mimo pojednávania). Podľa dovolateľa jednou z rozhodujúcich otázok v konaní pred súdmi nižšej inštancie bol dátum prijatia a vydania rozhodcovského rozsudku. Ak rozhodcovský súd vyzval strany na predloženie záverečných prednesov, hoci rozsudok už existoval, išlo by o procesnú vadu, preto bolo podľa dovolateľa kľúčové skutkovo ustáliť, či dátum na rozhodcovskom rozsudku predstavuje skutočný dátum vydania alebo ide o chybu v písaní. Skonštatoval, že sudy vychádzali z úradného záznamu krajského súdu o otvorení obálky so zápisnicou o porade a hlasovaní RS SOPK, ktorú však žalobca nevidel a nemal možnosť sa k nej vyjadriť. Uvedené namietal aj v odvolaní, na čo odvolací súd nesprávne pristúpil k analogickému použitiu § 54 ods. 4 vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, špecializovaný trestný

7 Na druhej strane, v odbornej literatúre sa stretávame s názorom, že ak sa strany rozhodcovskej zmluvy, resp. účastníci rozhodcovského konania, dohodli na výlučne písomnej forme rozhodcovského konania, je rozhodcovský súd touto dohodou taktiež viazaný a ústne pojednávanie nariadiť nemôže. To platí dokonca aj vtedy, ak jeden z účastníkov napriek existencii dohody o forme rozhodcovského konania nariadenie ústneho pojednávania v priebehu konania navrhne (Gyarfás J., Števec M. a kol. Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, str. 384).

Pochybnosti zrejme vyriešila až novela ZoRK č. 105/2002 Z. z. účinná k 1. 1. 2015, ktorá predmetné ustanovenie preformulovala tak, že ak sa účastníci rozhodcovského konania nedohodli na forme rozhodcovského konania, rozhodcovský súd rozhodne, či nariadi ústne pojednávanie alebo či konanie bude písomné. Rozhodcovský súd nariadi ústne pojednávanie vo vhodnom štádiu rozhodcovského konania aj na návrh účastníka rozhodcovského konania, ak sa účastníci rozhodcovského

konania nedohodli inak.

Podľa dôvodovej správy sa tak odstraňuje pochybnosť o tom, či sa zmluvné strany rozhodcovskej doložky môžu dohodnúť na tom, že rozhodcovské pojednávanie prebehne len v písomnej podobe, bez nariadenia ústneho pojednávania.

súd a vojenské súdy v znení neskorších predpisov (ďalej aj „vyhl. č. 543/2005 Z. z.“), pričom tento procesný postup podľa dovolateľa mu znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva a zakladá porušenie práva na spravodlivý proces, keďže ide o dôkaz, od ktorého záviselo rozhodnutie v spore. Podľa dovolateľa dotknutá zápisnica RS SOPK bola zrejme datovaná 14. decembra 2012 a rozhodcovský rozsudok bol datovaný 22. novembra 2012, pričom práve rozdiel medzi týmito dátumami bol pre spor rozhodujúci. Podľa neho zápisnicu o hlasovaní rozhodcovského súdu nemožno bez ďalšieho identifikovať so zápisnicou o hlasovaní súdu, keď na rozdiel od zápisnice o hlasovaní v súdnom konaní (tu § 44 OSP v znení účinnom v relevantnom čase), ktorá nesmie byť sprístupnená účastníkom konaní, účelom inštitútu zápisnice o hlasovaní v rozhodcovskom konaní bola právna istota účastníkov. Podľa dovolateľa utajenie zápisnice o hlasovaní rozhodcovského súdu nemožno pripodobniť k utajeniu zápisnice o hlasovaní súdu podľa § 44 OSP.

Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí k tvrdenej vade zmätočnosti hodnotil postup odvolacieho súdu, ktorý vyhotovil úradný záznam, v ktorom konštatoval za prítomnosti všetkých členov odvolacieho senátu otvorenie obálky „so zápisnicou o porade o hlasovaní k Rozhodcovskému rozsudku Rozhodcovského súdu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory z rozhodcovského spisu RspV-156/2011“. Z predmetnej zápisnice o porade a hlasovaní krajský súd v úradnom zázname konštatoval, že rozhodcovský rozsudok „bol prijatý uvedeným senátom dňa 14. 12. 2012“. Úradný záznam podpísali všetci členovia odvolacieho senátu. Zo spisu ďalej vyplynulo, že súd prvej inštancie pred vydaním v poradí druhého rozsudku vykonal dokazovanie na pojednávaní, na ktorom v prítomnosti oboch sporových strán vykonal dokazovanie aj „obsahom spisu na č. I. 1 až 349“. Súčasťou dokazovania pred súdom prvej inštancie tak nepochybne bol aj obsah úradného záznamu odvolacieho súdu (keďže tento hodnotil obsah zápisnice v konaní predchádzajúcom, kedy vydal kasačné rozhodnutie). Po poučení podľa § 182 a § 154 CSP strany zhodne uviedli, že nemajú ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania a na záver nič neuviedli. Odvolací súd dovolaním napadnutý rozsudok, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, vydal bez nariadenia pojednávania, pričom v zmysle § 383 CSP vychádzal zo skutkového stavu, ako ho zistil súd prvej inštancie.

Dovolací súd tak uzavrel, že pokiaľ bola žalobcom spochybňovaná okolnosť dátumu vydania rozhodcovského rozsudku, pričom aj on sám v podanom dovolaní uviedol, že v prípade dátumu 22. novembra 2012 mohlo ísť (len) o chybu v písaní vo vyhotovení rozhodcovského rozsudku, tak dokazovanie vykonané k tejto otázke súdom prvej inštancie obsahom úradného záznamu odvolacieho súdu z 26. novembra 2014 nebolo žalobcom na pojednávaní 24. januára 2017 namietané a až po ukončení dokazovania súdom prvej inštancie, v odvolaní proti prvoinštančnému rozsudku, žalobca vytýkal nevykonanie dokazovania priamo zápisnicou o hlasovaní rozhodcovského senátu. Žalobca však bol súdom prvej inštancie procesne poučený podľa § 154 CSP o zákonnej koncentrácii konania. Dovolací súd akcentoval, že relevantné z hľadiska prípustnosti dovolania z dôvodu zmätočnosti je, že nevykonanie určitého dôkazu by mohlo mať za následok len neúplnosť skutkových zistení (vedúcu prípadne k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), nie však procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP.

Napokon dovolací súd uviedol s poukazom na § 120 ods. 4 OSP (platný v momente rozhodovania odvolacieho súdu), že pokiaľ ide o samotný úradný záznam zo dňa 26. novembra 2014, tak aj vo vzťahu k verifikácii dátumu vydania rozhodcovského rozsudku ide len o opis, premietnutie totožných údajov zo zápisnice o hlasovaní rozhodcovského súdu do záznamu konajúceho všeobecného súdu, s verifikovaním tohto záznamu podpismi všetkých členov senátu. **Takýto úradný záznam súdu potom vykazuje určité atribúty verejnej listiny. Podľa ustanovenia § 205 CSP listiny vydané orgánmi verejnej moci v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitným predpisom vyhlásené za verejné, potvrdzujú pravdivosť toho, čo sa v nich dosvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak.** Dovolateľ okrem trvania na dokazovaní priamo zápisnicou o hlasovaní rozhodcovského senátu však konkrétne nevysvetlil, prečo by konštatovanie obsahu zápisnice o hlasovaní RS SOPK zo dňa 14. decembra 2012, zachytené v úradnom zázname konajúceho všeobecného súdu, z procesného hľadiska nemalo mať kvalitu zákonného postupu a z dôkazného hľadiska kvalitu správnosti, pravdivosti a vierohodnosti. Inak povedané, z dovolania nie je možné vyvodiť rozumný a logický dôvod opakovania dokazovania zápisnicou o hlasovaní rozhodcovského senátu o dátume vydania rozhodcovského rozsudku, ktorý už raz nahliadnutím do zápisnice o hlasovaní rozhodcovského súdu zistil a verifikoval odvolací súd svojím úradným záznamom. Podstatná pre uvedený procesný postup súdu

bola existujúca pochybnosť o správnosti dátumu vydania rozhodcovského rozsudku, vyvolaná dôvodmi samotnej žaloby o jeho zrušenie, pričom aj žalobca pripúšťal, že mohlo ísť primárne o chybu v písaní (či zrejmu nesprávnosť) pri vyhotovení rozhodcovského rozsudku. O to viac bol namieste procesný postup odvolacieho súdu, ktorý v predchádzajúcom odvolacom konaní (bez pojednávania) nahliadnutím do zápisnice o hlasovaní rozhodcovského senátu overil údaj skutočného dátumu prijatia rozhodnutia RS SOPK hlasovaním v senáte dňa 14. decembra 2012, a aj toto zistenie viedlo k zrušeniu v poradí prvého rozsudku súdu prvej inštancie.

Dovolací súd tiež zdôraznil, že pokiaľ išlo o dátum rozhodnutia RS SOPK, dovolateľom nastolená otázka „utajenia“ obsahu zápisnice o hlasovaní rozhodcovského senátu, resp. či odvolací súd pri nakladaní so zápisnicou postupoval obdobne ako upravuje § 54 ods. 4 vyhl. č. 543/2005 Z. z., nebola vo vzťahu k procesným právam dovolateľa relevantná. Žalobca, primárne ako účastník konania pred rozhodcovským súdom, sa rozhodcovskou zmluvou zaviazal, že sa podriadi pravidlám rozhodcovského konania. Podľa § 26 ods. 2 veta prvá ZoRK v znení do 31. decembra 2014 rozhodcovský súd pripravuje a vedie rozhodcovské konanie v súlade s pravidlami dohodnutými účastníkmi rozhodcovského konania. Ak rozhodcovský súd predložil súdu zápisnicu o hlasovaní rozhodcovského senátu zo dňa 14. decembra 2012 v zapečatenej obálke a pokiaľ odvolací súd pri vyhotovení úradného záznamu zo dňa 26. novembra 2014 tento postup rozhodcovského súdu rešpektoval, tak rovnako nejde o také porušenie procesných práv ako žalobca namieta v dovolaní v zmysle § 420 písm. f) CSP.

V. Právomoc rozhodcovského súdu v konaniach o platnosť stanov spoločnosti v kontexte registrového konania

Vo veci predloženej v rámci dovolania obchodnej spoločnosti najvyššiemu súdu pod sp. zn. 1Obdo/28/2017 bolo dovolanie uznesením zo dňa 18. júna 2018 zamietnuté aj na základe úvahy dovolacieho súdu o **nemožnosti vylúčiť rozhodcovskou doložkou právomoc všeobecných súdov pri prejudiciálnom posudzovaní platnosti stanov**, pokiaľ je to potrebné pre ustálenie skutočností súvisiacich so skutočnosťami zapisovanými do obchodného registra, pokiaľ ide o takú neplatnosť stanov, ktorá má charakter absolútnej neplatnosti.

Súd prvej inštancie uznesením (potvrdeným odvolacím súdom) v konaní, ktorým sa má dosiahnuť zhoda medzi zápisom v obchodnom registri a skutočným stavom inak ako na základe návrhu na zápis (ďalej len „konanie o zosúladení zápisu“) § 200a ods. 1, 2 a 5 OSP okrem iného zapísal skončenie funkcie členov predstavenstva, pritom však vyslovil v súvislosti s dovolacími námietkami závery, relevantné pre posúdenie **možnosti akceptácie arbitráže pre konania, ktorých výsledkom má byť zápis resp. výmaz skutočností zapisovaných do obchodného registra**. Akciová spoločnosť, ktorej sa zmena zápisu v obchodnom registri týkala, namietala právomoc registrového súdu vec rozhodnúť a dovolávala sa právomoci rozhodcovského súdu. Na túto námietku registrový súd reagoval tak, že v článku stanov upravená právomoc rozhodcovského súdu sa vzťahuje len na prípadné spory medzi spoločnosťou a akcionármi o platnosť stanov medzi nimi, pričom v danej veci vôbec nejde o spor medzi spoločnosťou a akcionármi, ktorý by sa týkal platnosti stanov, resp. ich častí.

Podstata námietok obchodnej spoločnosti spočívala v posúdení trvania funkcie členov predstavenstva a kompetencii súdu na posúdenie týchto skutočností. Registrový súd poukázal na § 194 ods. 1 ObZ, podľa ktorého členov predstavenstva volí a odvoláva valné zhromaždenie z akcionárov alebo iných osôb na dobu určenú v stanovách, ktorá nesmie presiahnuť 5 rokov. Ďalej poukázal na obsah stanov, z ktorých vyplývalo, že „funkčné obdobie členov predstavenstva sa stanovuje na obdobie 5-tich rokov odo dňa ich menovania do funkcie. Opätovná voľba je možná. Po uplynutí obdobia, na ktoré bol člen predstavenstva zvolený, výkon jeho funkcie neskončí až do zvolenia nového člena valným zhromaždením.“ Na základe toho uzavrel, že pokiaľ stanovy určujú, že výkon funkcie člena predstavenstva neskončí až do zvolenia nového člena valným zhromaždením, tak aplikujúc § 1 ods. 2 ObZ v spojení s § 41 OZ, je táto časť stanov neplatná, keďže takáto úprava v stanovách umožňuje funkčné obdobie dlhšie ako 5 rokov, čo je v rozpore s § 194 ods. 1 ObZ, rozpor ktorý nesie so sebou dôsledok neplatnosti právneho úkonu podľa § 39 OZ.

Dotknutá spoločnosť formulovala základ dovolacích námietok, týkajúcich sa možnej právomoci rozhodcovského súdu tak, že v danom prípade ide o spor, ktorý vznikol na základe stanov medzi spoločnosťou a akcionárom, resp. medzi akcionármi navzájom, ktorý teda patrí do právomoci rozhodcovského súdu. Namietala tak právomoc súdu prvej inštancie v konaní o zhode rozhodnúť o platnosti stanov (t. j., že súd prvej inštancie ako registrový súd začal konanie, v ktorom prejudiciálne konštitutívne rozhodol, že stanovky sú v časti absolútne neplatné), právomoc prejudiciálne konštitutívne rozhodnúť o neplatnosti, resp. neúčinnosti uznesenia valného zhromaždenia spoločnosti a ako aj namietal možnosť všeobecného súdu posúdiť platnosť a účinnosť stanov a uznesenia valného zhromaždenia v konaní o zhode bez toho, aby rozhodnutie o neplatnosti a neúčinnosti súd zahrnul do samotného výroku rozhodnutia. Podľa dovolateľky bola daná právomoc Rozhodcovského súdu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave, pretože ide o spor, ktorý vznikol na základe stanov medzi spoločnosťou a akcionárom, resp. medzi akcionármi navzájom. Dovolateľka poukázala na § 1 ods. 2 zákona o RK (podľa ktorého v rozhodcovskom konaní možno rozhodovať všetky spory týkajúce sa právnych vzťahov, ohľadom ktorých možno uzatvoriť dohodu o urovaní, vrátane sporov o určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je) a na stanovky spoločnosti, (že všetky spory, ktoré vzniknú na základe týchto stanov medzi spoločnosťou a jej akcionármi a/alebo medzi akcionármi navzájom, vrátane sporov o platnosť, výklad alebo zrušenie týchto stanov, ktoré sa nepodarí vyriešiť vzájomnou dohodou, budú s konečnou platnosťou riešené (rozhodované) na Rozhodcovskom súde Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave).

Dovolací súd uviedol, že konanie vo veciach obchodného registra podľa § 200a ods. 1 OSP je konanie, ktorým sa má dosiahnuť zhoda medzi zápisom v obchodnom registri a skutočným stavom inak ako na základe návrhu na zápis, zmenu zápisu alebo výmaz údajov podľa ZoOR a takéto konanie registrový súd môže začať aj bez návrhu (§ 200a ods. 2 OSP), ako tomu bolo aj v posudzovanom prípade. Ide o špecifický druh nespоровého konania, v ktorom súd postupuje z úradnej povinnosti. V takomto konaní má právomoc rozhodovať len súd, pričom kauzálny príslušný na konanie je registrový súd určený zákonom. Rozhodovať v konaní o dosiahnutí zhody v žiadnom prípade nespadá do právomoci rozhodcovského súdu. Právomoc rozhodcovského súdu, upravená v stanovách spoločnosti, sa podľa dovolacieho súdu vzťahuje len na spory, ktoré vzniknú na základe stanov medzi spoločnosťou a akcionármi a/alebo medzi akcionármi navzájom, vrátane sporov o platnosť, výklad a zrušenie stanov, ktoré sa nepodarí vyriešiť vzájomnou dohodou. Takúto doložku však nemožno vzťahovať na rozhodovanie v nespоровom konaní podľa § 200a OSP (dnes § 289 a nasl. CMP – pozn. autorky). Pokiaľ ide o námietku nedostatku právomoci všeobecných súdov vo vzťahu k rozhodovaniu o neplatnosti časti stanov akciovej spoločnosti dovolací súd uzavrel, že ak registrový súd zistí, že stanovky sú v rozpore s kogentným ustanovením zákona, zápis spoločnosti do obchodného registra nevykoná. Ak registrový súd prehľadne tento nesúlad a vznik spoločnosti zapíše do obchodného registra, ustanovenie, ktoré je v rozpore so zákonom, nenadobudne platnosť zápisom, pretože zápis nemá konvalidujúci účinok na ustanovenie stanov, ktoré je v rozpore so zákonom (viď napr. článok: K povahe stanov akciovej spoločnosti autorky A. Černejovej, Právny obzor, r. 1991, č. 8). Podľa dovolacieho súdu k zániku funkcie členov predstavenstva uplynutím ich funkčného obdobia došlo v posudzovanom prípade už na základe právnej skutočnosti – uplynutím času, a to bez ohľadu na to, kedy bol ohľadne tejto skutočnosti vykonaný zápis v obchodnom registri. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd nepochybili, keď v konaní o zosúladienie zápisov uplatnili tzv. vyšetrovací princíp a vykonali dokazovanie listinou – stanovami, vrátane prejudiciálneho posúdenia ich platnosti v časti upravujúcej funkčné obdobie členov predstavenstva.

VI. Dôvody zmätočnosti a prieskum rozhodcovského konania

V konaní sp. zn. 2Obdo/47/2019 Najvyšší súd SR uznesením z 26. augusta 2020 dovolanie žalovaného odmietol. Odvolací súd v tejto veci potvrdil rozhodnutie, ktorým súd prvej inštancie zrušil rozhodcovský rozsudok vydaný Rozhodcovským súdom Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory v Bratislave, zo dňa 7. 6. 2011, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 6. 7. 2011, a to podľa

§ 40 ods. 1 písm. h) ZoRK platného a účinného do 31. 12. 2014, a vec vrátil rozhodcovskému súdu na ďalšie konanie. Dovolací súd posudzujúc prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP vyslovil, že ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo. Podľa dovolacieho súdu treba posudzovať situáciu, kedy je predmetom dovolacieho prieskumu rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bol rozsudok súdu prvej inštancie potvrdený, v rozhodcovských veciach komplexne. Potvrdené bolo totiž rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým bol rozhodcovský rozsudok zrušený a vec bola rozhodcovskému súdu vrátená na ďalšie konanie. Dovolací súd konštatoval, že **rozhodnutie odvolacieho súdu spolu s rozhodnutím súdu prvej inštancie tvoria jeden celok s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené kasačné rozhodnutie súdu prvej inštancie, je procesného charakteru, z ktorého dôvodu nemôže byť rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej**. Napadnutý rozsudok, ktorým odvolací súd potvrdil kasačné rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým bol rozhodcovský rozsudok zrušený a vec vrátená rozhodcovskému súdu na ďalšie konanie, **nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej žalobou) končí**. V dôsledku kasačnej povahy rozhodnutia súdu prvej inštancie a vrátenia vecí na ďalšie konanie, nie je vec právoplatne skončená a v danom prípade rozhodcovský súd o nej ďalej koná a rozhoduje. ■

RESUMÉ

Aktuálna judikatúra v oblasti prieskumu rozhodcovského konania všeobecnými súdmi

Predložený rešerš rozhodnutí je skôr akousi aktuálnou kazuistikou a rešeršom rozhodnutí, ktoré v oblasti prieskumu rozhodcovských rozhodnutí v ostatnej dobe najvyšší súd riešil. Má za cieľ čitateľa zorientovať v tom, čo považujeme za ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu pre takéto riešené situácie, upozorniť aj na legislatívny vývoj a na potrebu rozhodnutia sledovať v kontexte časovo zodpovedajúcej právnej úpravy.

SUMMARY

Current Case Law on the Review of Arbitration Proceedings by General Courts

This summary of decisions is more a sort of current case history and a summary of decisions that the Supreme Court has recently dealt with while reviewing arbitral awards. The article aims to orient readers to what we consider to be the settled (consistent) decision-making practice of the Supreme Court in such situations, draw attention also to the legislative developments and to the need to perceive decisions in the context of currently applicable legislation.

ZUSAMMENFASSUNG

Aktuelle Judikatur im Bereich Nachforschung des Schiedsverfahrens durch allgemeine Gerichte

Die vorliegende Recherche von Entscheidungen ist eher eine bestimmte aktuelle Kasuistik und Recherche der Entscheidungen, die im Bereich der Nachforschung der schiedsgerichtlichen Entscheidungen in der letzten Zeit das Oberste Gericht gelöst hat. Das Ziel der Recherche ist, dem Leser in der Orientierung darin zu helfen, was wir als beständige Entscheidungspraxis des Obersten Gerichtes bei solchen behandelten Sachverhalten betrachten, weiter auf die legislative Entwicklung sowie die Notwendigkeit aufmerksam zu machen, die Entscheidungen im Kontext zeitlich entsprechend der jeweiligen Rechtsregelung zu betrachten.

Procesné nástrahy pri podávaní námietky voči rozhodcovi v rozhodcovskom konaní

JUDr. Ing. Miriam Galandová, PhD., LL.M., FCI Arb

Rozhodcovské konanie má množstvo špecifík a môže dochádzať počas neho aj k prelínaniu so súdnym konaním, čo zvyšuje pravdepodobnosť vzniku situácií, ktoré legislatíva buď nerieši alebo rieši problematickým spôsobom. Ambíciou tohto príspevku nie je pokryť situáciu komplexne, ale poukázať na jeden problematický okruh týkajúci sa posudzovania námietky voči rozhodcovi v rozhodcovskom konaní a následne súdom. Praktické problémy naznačujú, že by bolo vhodné zamyslieť sa nad alternatívnou legislatívnou úpravou.

Princíp nezávislosti a nestrannosti rozhodcu

1 Dôvodová správa k zákonu č. 244/2002 (§9):

„V záujme zachovania zásady nestrannosti a nezávislosti rozhodcu v konaní je tento povinný oznámiť zmluvným stranám všetko, čo sa týka jeho osoby a mohlo by mať negatívny vplyv na zachovanie uvedených zásad konania. Túto povinnosť má rozhodca od okamihu, kedy ho zmluvné strany oslovili so žiadosťou o prijatie funkcie rozhodcu až do vynesenia rozhodcovského rozsudku. Ak však zmluvné strany o týchto okolnostiach vedeli, či už od rozhodcu priamo alebo ešte pred uzavretím dohody o rozhodcovi, nemôžu námietku zaujatosti rozhodcu uplatniť.“

2 napr. Gyárfáš, J., Šteček, M.: Zákon o rozhodcovskom konaní, komentár, 1. vydanie, 2016 str. 190

Základom dôvery v rozhodcovské konanie je bezpochyby osoba rozhodcu, ktorá nevyvoláva pochybnosti v tom, či bude pri riešení sporu rozhodovať nezávisle a nestranne. Tento princíp zakotvujú a rešpektujú nielen právne predpisy, ale je premietnutý v rozhodcovských pravidlách rešpektovaných arbitrážnych inštitúcií, či v medzinárodných zmluvách týkajúcich sa rozhodcovského konania.

Slovenský zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Zákon o rozhodcovskom konaní**“) v § 9 ods. 1 ukladá osobe ustanovenej za rozhodcu povinnosť bez zbytočného odkladu informovať zmluvné strany o všetkých skutočnostiach, pre ktoré by mohla byť z prejednávania a rozhodovania veci vylúčená, ak so zreteľom na jej pomer k veci alebo k zmluvným stranám možno mať pochybnosť o jej nepredpojatosti. Túto povinnosť má rozhodca počas celého rozhodcovského konania.

Zákon bližšie termín „predpojatosť“ nedefinuje, ale dôvodová správa k Zákonu o rozhodcovskom konaní¹ ako aj komentáre² referujú v tejto súvislosti na zásadu nestrannosti a nezávislosti rozhodcov. Keďže bližšie dôvody, resp. situácie, ktoré skutočnosti sú pre posúdenie nestrannosti a nezávislosti relevantné zákon neuvádza, možno pri praktickom posudzovaní odkázať na odporúčania Medzinárodnej advokátskej asociácie (International Bar Association (IBA)),³ ktorá vypracovala Smernicu pre posudzovanie konfliktov záujmov v medzinárodnej arbitráži (*IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration*).⁴ Tieto

JUDr. Ing. Miriam Galandová, PhD., LL.M., FCI Arb je partnerkou advokátskej kancelárie PRK Partners. Absolvovala PF UK v Bratislave, kde v roku 2016 ukončila doktorandské štúdium. Je tiež absolventkou Obchodnej fakulty

Ekonomickej univerzity v Bratislave a získala titul LL.M na Queen Mary, University of London v špecializácii medzinárodná arbitráž a obchodné právo. Je členkou Chartered

Institute of Arbitrators a pravidelne pôsobí ako rozhodca v arbitrážnych konaniach podľa pravidiel ICC, VIAC, UNCITRAL a pravidiel arbitrážneho súdu Slovenskej advokátskej komory. Pôsobí aj v Komisii pre občianske právo pri Americko-slovenskej obchodnej komore.

popisujú situácie, ktoré vzbudzujú pochybnosti a rozdeľujú ich do rôznych kategórií podľa závažnosti a slúžia ako vhodná pomôcka aj pre subjekty, ktoré nestrannosť a nezávislosť rozhodcu posudzujú.⁵

Námietka proti rozhodcovi – zákonná úprava

Čo však v prípade, ak má jedna zo strán pochybnosti o nezávislosti alebo nestrannosti rozhodcu? Zákon o rozhodcovskom konaní výslovne dáva možnosť stranám (§ 9 ods. 3), aby sa dohodli, či už v rozhodcovskej zmluve alebo dodatočne, najneskôr však do začatia rozhodcovského konania na postupe podávania námietok voči rozhodcovi. Štandardne je spôsob podávania námietok upravený v rokovacom poriadku, resp. rozhodcovských pravidlách príslušného rozhodcovského súdu, čo predpokladá aj zákon. Tieto však v zmysle zákona nesmú vylúčiť právo zmluvnej strany obrátiť sa na súd, aby rozhodol o neúspešnej námietke.

Ak sa zmluvné strany nedohodnú na postupe podávania námietok voči rozhodcovi a ani sa ich spor nerieši pred rozhodcovským súdom, ktorého rokovací poriadok, resp. pravidiel takýto postup upravujú, uplatní sa postup podľa zákona. V takom prípade strana, ktorá chce podať námietku voči rozhodcovi, zašle do 15 dní odo dňa, keď sa dozvedela o okolnostiach, na základe ktorých má za to, že námietku môže podať, písomné oznámenie dôvodov námietky rozhodcovskému súdu. Ak sa rozhodca, voči ktorému bola námietka vznesená, funkcie nevzdá, alebo ak druhá strana nebude s námietkou súhlasiť, o námietke rozhodne na žiadosť zmluvnej strany rozhodcovský súd do 60 dní od jej doručenia. Ak sa námietke voči rozhodcovi nevyhovelo alebo sa o nej nerozhodlo v tejto lehote, môže namietajúca strana v lehote 30 dní od doručenia rozhodnutia o zamietnutí námietky alebo po uplynutí lehoty na rozhodnutie o námietke požiadať, aby o námietke rozhodol súd. Ak súd odmietne námietke vyhovieť, ďalší opravný prostriedok nie je prístupný. Avšak, ak námietke vyhovie, je prípustné odvolanie.⁶

Námietka proti rozhodcovi – úprava vo vybraných rozhodcovských pravidlách

Ako som spomínala vyššie, zákonná úprava postupu pri podaní námietky sa uplatní len v prípade, že si strany nedohodli iný postup podávania námietok voči rozhodcovi. Najčastejšie býva tento upravený v rozhodcovských pravidlách, resp. rokovacom poriadku rozhodcovských súdov, ktoré sa stávajú súčasťou dohody medzi stranami v prípade, že sa strany na ne v rozhodcovskej doložke odkazujú.⁷

Napríklad Rokovací poriadok Rozhodcovského súdu Slovenskej advokátskej komory („RS SAK“) upravuje možnosť podania námietky predpojatosti voči rozhodcovi v čl. IV (6).⁸ Námietka predpojatosti musí byť adresovaná do rúk tajomníka, ktorý je povinný námietku postúpiť rozhodcovi, ktorého sa týka. Ak sa tento rozhodca nevzdá funkcie rozhodcu do 15 dní od doručenia námietky, o námietke rozhodne predsedníctvo Rozhodcovského súdu do 45 dní od jej doručenia. Rokovací poriadok RS SAK teda stanovuje kratšiu lehotu na rozhodnutie ako zákon, ten ukladá povinnosť rozhodnúť do 60 dní. Rokovací poriadok RS SAK ďalej vyslovene uvádza, že ak námietke nie je vyhovené alebo o nej predsedníctvo RS SAK nerozhodne v stanovenej lehote, namietajúca strana má podľa § 9 ods. 5 Zákona o rozhodcovskom konaní právo požiadať súd, aby o námietke rozhodol.

Pravidlá Rozhodcovského súdu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory („RS SOPK“) v čl. 16 (2) tiež priznávajú možnosť účastníkom konania namietať zaujatosť rozhodcu. Ak sa takto namietať rozhodca pre vznesené pochybnosti o nezaujatosti nevzdá funkcie, o odmietnutí rozhodcu rozhodujú ostatní členovia senátu. Ak medzi nimi nedôjde k dohode alebo ak odmietnutie smeruje proti dvom rozhodcom, rozhoduje o odmietnutí predsedníctvo RS SOPK, pričom podľa čl. 16 (3) rozhodcovský súd musí o odmietnutí rozhodcu rozhodnúť v lehote do 60 dní odo dňa vznesenia námietky účastníkom. Za netypický prvok možno označiť, že čl. 40 (4) týchto pravidiel spája s podaním námietky zaujatosti povinnosť zaplatiť poplatok

3 IBA je medzinárodná organizácia združujúca právnikov, advokátske komory a právne spoločnosti, ktorej členom je aj Slovenská advokátska komora.

4 dostupné k 18. 8. 2021 na: <https://www.ibanet.org/-MediaHandler?id=e2fe5e-72-eb14-4bba-b10d-d33-dafee8918>

5 K posudzovaniu nezávislosti a nestrannosti rozhodcov pozri viac Gyárfáš, J., Števec, M.: Zákon o rozhodcovskom konaní, komentár, 1. vydanie, 2016 str. 190 a nasl.

6 Dôvodová správa k zákonu č. 336/2014 (§9)

7 § 3 ods. 3 Zákona o rozhodcovskom konaní:
„Ak tento zákon odkazuje na dohodu zmluvných strán, za súčasť tejto dohody sa považujú aj rozhodcovské pravidlá, na ktoré sa v nej odkazuje.“

8 Rokovací poriadok RS SAK dostupný 20. 8. 2021 na: <https://sud.sak.sk/pravidla/rokovaci-poriadok/>

9 § 9 ods. 3 tretia veta
Zákona o rozhodcovskom konaní: „V konaní pred stálym rozhodcovským súdom môže postup podávania námietok upravovať jeho rokovací poriadok, nesmie však vylúčiť právo zmluvnej strany obrátiť sa na súd, aby rozhodol o neúspešnej námietke.“

10 Arbitrážne pravidlá VIAC dostupné 20. 8. 2021 na: <https://www.viac.eu/en/-arbitration/content/viena-rules-2021-online>

11 Arbitrážne pravidlá ICC dostupné 20. 8. 2021 na: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/>

12 § 1 ods. 1 Zákona o rozhodcovskom konaní:
„Tento zákon upravuje a) rozhodovanie sporov vzniknutých z tuzemských a z medzinárodných obchodnoprávných a občianskoprávných vzťahov, ak je miesto rozhodcovského konania v Slovenskej republike, [...]“

13 napr. Gyárfáš, J., Števec, M.: Zákon o rozhodcovskom konaní, komentár, 1. vydanie, 2016 str. 200

vo výške 30% poplatku za konanie pred rozhodcami podľa Sadzobníka, ale len v prípade jej prejednávania predsedníctvom. Teda pokiaľ sa o námietke rozhodujú len ostatní členovia senátu, poplatok sa neplatí. Pokiaľ sa poplatok nezaplatí ani v určenej primeranej lehote, námietka za ujatosti sa neprejednáva. Pravidlá RS SOPK neupravujú bližšie ako je 60-dňová lehota na prejednanie námietky rozdelená medzi rozhodcov a predsedníctvo RS SOPK, resp. ako sa strana dozvie, že rozhodcovia nevyriešili námietku a je potrebné poplatok zaplatiť. Možno predpokladať, že predtým ako rozhodne o námietke predsedníctvo, vyzve RS SOPK namietajúcu stranu na zaplatenie poplatku. Vyžadovanie poplatku za posúdenie námietky voči rozhodcovi je v praxi rešpektovaných arbitrážnych inštitúcií veľmi neštandardným prvkom, pretože zabezpečenie rozhodnutia nezávislým a nestranným rozhodcom je základnou výhodou služby, ktorú rozhodcovské sudy poskytujú a je aj v ich záujme, aby tieto požiadavky každý rozhodca bez rozdielu spĺňal. Vzhľadom na dikciu § 9 ods. 3 Zákona o rozhodcovskom konaní,⁹ z ktorého vyplýva, že pravidlá nemôžu vylúčiť namietajúcej strane právo obrátiť sa s námietkou na súd, sa podľa môjho názoru namietajúca strana bude môcť obrátiť so žiadosťou o posúdenie námietky na súd, aj keď sa o jej námietke nerozhodlo z dôvodu nezaplatenia poplatku.

Možnosť podať námietku proti rozhodcovi štandardne upravujú aj rozhodcovské pravidlá rešpektovaných arbitrážnych inštitúcií, vrátane arbitrážnych pravidiel Medzinárodného rozhodcovského súdu vo Viedni („VIAC“).¹⁰ Konkrétne v čl. 20 tieto umožňujú namietať rozhodcu, ak existujú okolnosti, ktoré vyvolávajú odôvodnené pochybnosti o jeho nestrannosti alebo nezávislosti, alebo ak arbiter nespĺňa kvalifikačné predpoklady dohodnuté stranami. Námietku musí predložiť strana sekretariátu VIAC do 15 dní odo dňa, keď sa dozvedela o dôvodoch na podanie námietky. Ak tento rozhodca neodstúpi, rozhodne o námietke rada VIACu, tzv. Board. Arbitrážny tribunál vrátane napadnutého arbitra môže pokračovať v arbitráži, kým prebieha konanie o námietke, avšak nesmie vydať rozhodnutie, pokiaľ Board nerozhodne.

Podobne upravujú možnosť podať námietku proti rozhodcovi aj arbitrážne pravidlá Medzinárodného arbitrážneho súdu Medzinárodnej obchodnej komory („ICC“),¹¹ ktoré umožňujú namietať rozhodcu z dôvodu nedostatku nestrannosti alebo nezávislosti alebo inak, predložením písomného vyhlásenia sekretariátu, a to do 30 dní od prijatia oznámenia o vymenovaní alebo potvrdení rozhodcu touto stranou, alebo do 30 dní odo dňa, keď bola strana, ktorá podala námietku, informovaná o okolnosti, na ktorej je námietka založená (čl. 14 arbitrážnych pravidiel ICC). O námietke rozhoduje ICC súd a ak jej vyhovie, rozhodcu nahradí.

Ak by rozhodcovské konanie podľa rozhodcovských pravidiel VIAC alebo ICC malo miesto konania na Slovensku, uplatnil by sa slovenský Zákon o rozhodcovskom konaní¹² a teda strana, ktorá neúspešne namietala predpojatost' rozhodcu podľa postupu stanoveného rozhodcovskými pravidlami by sa mohla obrátiť na súd v zmysle § 9 ods. 5 Zákona o rozhodcovskom konaní.

Posudzovanie námietky proti rozhodcovi na súde

Ustanovenie § 9 ods. 5 Zákona o rozhodcovskom konaní pripúšťa ďalší „stupeň“ preskúmania námietky voči rozhodcovi, a to súdom, doslovne je možné „požiadať, aby o námietke rozhodol súd“. Možnosť obrátiť sa s námietkou na súd sa však spája s viacerými komplikáciami.

Zákon napríklad bližšie nešpecifikuje, kto má byť účastníkom takehoto konania o námietke voči rozhodcovi. Hoci z textu zákona to nevyplýva,¹³ komentár jednoznačne konštatuje, že stranami tohto konania sú účastníci konania. Z podstaty veci prichádzajú do úvahy aj ďalšie subjekty, napríklad rozhodcovský súd, najmä ak bol príslušný rozhodca ustanovený rozhodcovským súdom, prípadne samotný rozhodca alebo člen(ovia) senátu, ak neinformovali náležite o svojej nestrannosti alebo nezávislosti. Situáciu by sprehľadnilo, ak by zákonné znenie túto otázku výslovne riešilo. V opačnom prípade, v záujme minimalizácie rizika totiž strany pri podobných žiadosťiach môžu konanie viesť aj voči stálemu rozhodcovskému súdu a členom senátu, čo môže proces rozhodovania o námietke značne predĺžiť, predražiť a skomplikovať. Namietanie rozhodcu na súde je však možné iba ak namietajúca strana podala predtým námietku podľa postupu dohodnutého medzi stranami alebo podľa zákonných ustanovení. Zákon navyše stanovuje lehotu na podanie žiadosti, a to 30 dní od doručenia rozhodnutia o zamietnutí námietky alebo po uplynutí zákonnej lehoty na rozhodnutie o námietke.

Zaujímavá situácia vzniká, keď napríklad Rokovací poriadok RS SAK stanovuje 45-dňovú lehotu na rozhodnutie o námietke, ktorá je kratšia ako zákonná lehota (60 dní). Lehota na podanie žiadosti o posúdenie námietky súdom však začne plynúť, až keď uplynie zákonná lehota na rozhodnutie o námietke, t. j. o 60 dní od doručenia námietky (a nie 45 dní). Aj keď rozhodcovské pravidlá, resp. rokovací poriadok interne stanovujú kratšiu lehotu na rozhodnutie o námietke a rozhodcovský súd v tejto lehote o námietke nerozhodne, to ešte nezakladá právo účastníka podať námietku na súd v zmysle Zákona o rozhodcovskom konaní. Toto vznikne až keď nebude o námietke rozhodnuté v lehote 60 dní. Pre úplnosť je nutné uviesť, že v prípadoch, keď je o námietke rozhodnuté a je zamietnutá, lehota na podanie návrhu na súd začína plynúť od doručenia rozhodnutia o námietke.

Paralelné súdne konania

Praktický problém vzniká ďalej zo skutočnosti, že rozhodcovský súd môže počas rozhodovania o námietke pokračovať v rozhodcovskom konaní a vydať rozhodcovský rozsudok.¹⁴ Najmä v slovenských podmienkach je rýchlosť rozhodcovského konania¹⁵ podstatne vyššia ako rýchlosť súdneho konania,¹⁶ takže v praxi bude často dochádzať k situáciám, kedy bude vydaný rozhodcovský rozsudok ešte pred rozhodnutím súdu o námietke predpojatosti rozhodcu.

Vzniká otázka, aký postup má aplikovať strana, ktorá namietala predpojatost rozhodcu a než o tejto námietke rozhodol súd, takto neuspokojivo obsadený rozhodcovský tribunál vydal rozhodcovský rozsudok. Na základe súčasného legislatívneho stavu nemá strana inú možnosť ako podať žalobu na zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 a nasl. Zákona o rozhodcovskom konaní, pretože doručený rozhodcovský rozsudok má rovnaké účinky ako právoplatný rozsudok súdu.¹⁷ Navyše, v takomto prípade nie je automatické, že súdy povoľujú odklad exekúcie rozhodcovského rozsudku, kde prebieha konanie o zrušení rozhodcovského rozsudku alebo konanie o námietkach.

Pomerne ľahko sa teda môže stať, že ohľadne toho istého rozhodcovského konania bude súd rozhodovať o námietke rozhodcu na základe žiadosti podanej podľa § 9 ods. 5 Zákona o rozhodcovskom konaní a zároveň sa bude viesť ďalšie konanie o zrušení rozhodcovského rozsudku vydaného v tom istom konaní (jedným z dôvodov na zrušenie je aj ak ustanovenie rozhodcovského súdu bolo v rozpore s ustanoveniami Zákona o rozhodcovskom konaní)¹⁸. Potvrdením oprávnenosti námietky zaujatosti po vydaní rozhodcovského rozsudku namietajúca strana vlastne nič nezíska. V dôsledku existencie rozhodcovského rozsudku sa v konaní o námietke podľa § 9 ods. 5 Zákona o rozhodcovskom konaní stráca totiž opodstatnenie konania a prípadné rozhodnutie vydané súdom v konaní o námietke podľa § 9 ods. 5 Zákona o rozhodcovskom konaní sa stáva nevykonateľným, keďže príslušní rozhodcovia v rozhodcovskom konaní už rozhodli. Je preto logickým krokom, ak strana podá návrh na zastavenie konania o námietke. O to viac v prípade, ak na zrušenie rozhodcovského rozsudku existujú aj iné dôvody a posúdenia týchto skutočností sa domáha v konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku podľa § 40 Zákona o rozhodcovskom konaní.

V konaní o námietkach podľa § 9 ods. 5 Zákona o rozhodcovskom konaní dospeje súd síce k určitému meritornému posúdeniu námietok, avšak takýto výsledok nemá nijaký vplyv na posúdenie právoplatnosti medzitým vydaného rozhodcovského rozsudku. Vydaním Rozhodcovského rozsudku teda dôvod na konanie o námietke pominie. Namietajúca strana by nemala byť zaviazaná ani povinnosťou znášať trovy konania o námietkach, keďže účel konania bol zmarený nie jej vinou. Späťvzatie návrhu na posúdenie námietke voči rozhodcovi ani následné rozhodnutie súdu o zastavení konania nezakladá, v súlade s ustálenou doktrínou, prekážku rozsúdenej veci.¹⁹ Stretli sme sa aj s odlišným záverom súdu, ktorý však nebol podopretý žiadnou podrobnejšou argumentáciou a tak je azda možné predpokladať, že ide o výnimočnú deviaciu.

Možnosť obrátiť sa so žiadosťou o posúdenie námietky na súd je odrazom úpravy v Modelovom zákone UNCITRAL o medzinárodnej obchodnej arbitráži (UNCITRAL *Model Law on International Commercial Arbitration*),²⁰ ktorého konštrukciou sa Slovenská republika pri príprave Zákona o rozhodcovskom konaní do veľkej miery inšpirovala. Prístup sa však v rôznych krajinách

14 § 9 ods. 5 posledná veta Zákona o rozhodcovskom konaní: „Rozhodcovský súd môže počas rozhodovania o námietke pokračovať v rozhodcovskom konaní a vydať rozhodcovský rozsudok.“

15 Podľa Správy o činnosti RS SAK 2020 bola priemerná dĺžka konaní ukončených v roku 2020 4,8 mesiaca (od doručenia návrhu po vydanie rozhodcovského rozsudku, resp. uznesenia o zastavení rozhodcovského konania), dostupné 20. 8. 2021 na: <https://sud.sak.sk/wp-content/uploads/2021/04/rs-sak-sprava-o-cinnosti-2020.pdf>

16 Priemerná dĺžka konania v obchodnoprávných veciach v roku 2019 bola 24,28 mesiaca, dostupné 24. 8. 2021 na https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/rocne-prehлады_2019/Dlžka-konania_median_priemer_SR_dvojverzia_2019_final.pdf

17 § 35 Zákona o rozhodcovskom konaní

18 § 40 ods. 1 bod 4. Zákona o rozhodcovskom konaní

19 Števcík, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S.,

Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 537: „Právoplatné uznesenie o zastavení konania alebo jeho časti nezakladá procesnú prekážku *res iudicata* a pôvodne žalobou uplatnený nárok môže žalobca voči žalovanému uplatniť opätovne.“

20 dostupné 24. 8. 2021 na: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/06-54671_ebook.pdf

21 Born, G.: International Commercial Arbitration, Second edition, Volume II, Wolters Kluwer, str. 1924

22 Ibid, str. 1928

líši,²¹ sú aj krajiny, napr. Francúzsko alebo Švajčiarsko, kde neexistuje možnosť rozhodovať o námietke voči arbitrovi v inštitucionálnych rozhodcovských konaniach.²²

Záver

Na základe uvedeného je zrejme, že zákonná úprava má medzery, ktoré by stáli za úpravu *de lege ferenda*. Vzhľadom na neporovnateľnú dĺžku konaní v rozhodcovských a súdnych konaniach je totiž na zváženie, či možnosť posudzovania námietky voči rozhodcovi súdom má v slovenských podmienkach význam a či túto otázku radšej neponechať až na posudzovanie pri rozhodovaní o zrušení rozhodcovského rozsudku. V prípade, že takýto prístup by bol vnímaný ako príliš radikálny, minimálne by pomohlo spresnenie strán v konaní o námietkach voči rozhodcovi a jednoznačnejšie procesné riešenie pri paralelných konaniach a následnej exekúcii rozhodcovského rozsudku, ktorý je ešte predmetom preskúmania na súde. V záujme efektívneho nastavenia inštitútu posúdenia námietky súdom sa zdá vhodné v procesnom predpise stanoviť lehotu na rozhodnutie o námietke a tiež zastavenie konania zo zákona bez rozhodnutia o náhrade trov konania, ak súd lehotu zmešká a medzičasom dôjde k vydaniu rozhodcovského rozsudku.

S ohľadom na relatívne špecifickú oblasť a primárne procesný charakter uvedených problémov je totiž len ťažko možné očakávať, že s načrtnutými problémami sa v primeranej dobe vyrovná sama judikatúra v podobe dostatočného počtu dobre odôvodnených rozhodnutí. ■

RESUMÉ

Procesné nástrahy pri podávaní námietky voči rozhodcovi v rozhodcovskom konaní

Autorka v článku analyzuje praktické problémy vznikajúce v súvislosti s podávaním námietky voči rozhodcovi na súd. Vzhľadom na krátkosť rozhodcovského konania v praxi dochádza k vydaniu rozhodcovského rozsudku často pred rozhodnutím súdu o námietke voči rozhodcovi. Upozorňuje na problémy vznikajúce z dôvodu, že ohľadne jedného rozhodcovského konania paralelne prebieha súdne konanie o námietke a konanie o zrušení rozhodcovského rozsudku. Navrhuje tiež možné riešenia *de lege ferenda*.

SUMMARY

Procedural Pitfalls When Bringing a Plea of Bias against an Arbitrator in Arbitration Proceedings

The author analyses practical problems arising in connection with bringing a plea of bias against an arbitrator with the court. Due to the short duration of arbitration, in practice an arbitral award is often made before the court decides on a plea of bias brought against an arbitrator. The author draws attention to the problems arising in connection with the fact that as regards one arbitration, there are parallel court proceedings on the plea of bias and on the annulment of the arbitral award. The author also outlines possible *de lege ferenda* solutions.

ZUSAMMENFASSUNG

Prozessuale Fallen bei Einbringung des Einwandes im Schiedsverfahren

Die Autorin analysiert im Artikel praktische Schwierigkeiten, die im Zusammenhang mit der Einbringung des Einwandes gegen einen Schiedsrichter bei Gericht entstehen können. Infolge der kurzen Dauer des Schiedsverfahrens kommt es in der Praxis vor, dass das Schiedsurteil oft vor der Entscheidung des Gerichtes zum Einwand gegen den Schiedsrichter erlassen wird. Sie macht auf Probleme aufmerksam, die deswegen eingetreten sind, weil hinsichtlich des Schiedsverfahrens parallel das Gerichtsverfahren zum Einwand und das Verfahren zur Aufhebung des Schiedsurteils, verlaufen. Sie schlägt dabei mögliche *de lege ferenda* Lösungen vor.

Efektívnosť dokazovania v medzinárodnej obchodnej arbitráži a pred slovenskými súdmi¹

Mgr. Peter Plachý, LL.M.

Mag. iur. Lucia Raimanová, PgDL, PgDip

Mgr. Matej Košalko, LL.M.

Veda sa tradične zakladá na faktoch, čiže univerzálne akceptovaných skutočnostiach, ktoré sú potvrdené opakovanými meraniami. Fyzikálni vedci však v nedávnom experimente preukázali, že kvantová mechanika umožňuje dvom nezávislým pozorovateľom spozorovať dve odlišné, protichodné, reality. Inými slovami naznačili, že objektívna realita neexistuje.²

Pre advokátsku obec to nie je prekvapenie. Postačuje zbežné prečítanie podaní žalobkyne a žalovanej v akomkoľvek civilnom sporovom konaní opisujúce zdanlivo rovnaké skutkové okolnosti, avšak každá strana má vlastnú interpretáciu „skutočnosti“, a tá je štandardne diametrálne odlišná od pohľadu druhej strany. Úlohou súdov v civilnom sporovom konaní je ustáliť (formálnu) pravdu medzi stranami v procese dokazovania.

Dokazovanie musí byť efektívne, aby umožnilo rozhodnutie sporu hospodárne a v primeranom čase. Efektívnosť konania má byť práve účelom arbitráže, aj keď v praxi existuje polemika, či je tento stanovený účel dostatočne napĺňaný. V tomto príspevku preto predstavíme aspekty dokazovania v medzinárodnej obchodnej arbitráži,³ ktoré sú na prvý pohľad zjavne rozličné v porovnaní s konaním na slovenskom súde,⁴ a posúdime, či na základe našich skúseností a dostupných dát prispievajú k efektívnosti konania.⁵ V tej súvislosti si dovoľíme navrhnúť prípadné zmeny v zákonnej regulácii, ako aj praxi slovenských sporových konaní.

Pre náš príspevok sme si vybrali nasledovné aspekty dokazovania: (1) miera regulácie priebehu dokazovania, (2) obstaranie listinných dôkazov od protistrany a (3) pojednávanie. Porovnávanie priebehu arbitrážneho a súdneho konania je podľa nás veľmi relevantné. Slovenskí podnikatelia majú reálnu možnosť podstatne obmedziť právomoc slovenských súdov uzavretím rozhodcovskej doložky alebo ju úplne vylúčiť určením sídla arbitráže v zahraničí. Dôvody, prečo tak spraviť (alebo nespraviť), sú témou na samostatný článok.

1. Miera regulácie priebehu dokazovania

Fundamentálny rozdiel medzi dokazovaním v medzinárodnej arbitráži a na súde spočíva v množstve regulácie konania zákonodarcom. Kým civilné sporové konanie na súdoch je kogentne predpísané (na Slovensku v CSP),⁶ arbitrážne konanie vrátane dokazovania sa vyznačuje procesnou flexibilitou. Základný procesný rámec každej arbitráže sa skladá z dvoch prameňov: kogentné normy práva miesta rozhodcovského konania (*lex loci arbitri*) a stranami zvolené pravidlá rozhodcovského konania. Mimo základných ústavných zásad ako rovnosť účastníkov a právo konať pred rozhodcovským senátom, tieto pramene zvyčajne neupravujú podrobné kogentné pravidlá priebehu dokazovania. Na pravidlách dokazovania sa musia strany konania dohodnúť. Ak k takej dohode nepríde, o procese dokazovania rozhodnú arbitri.⁷

Proces dokazovania v arbitráži môže byť preto upravený vzhľadom na konkrétne špecifiká sporu. Napríklad menej komplexné konania môžu prebehnúť len na základe písomných podaní vrátane svedeckých výpovedí, ktoré budú vypracované písomne. V prípadoch, keď strana trpí

1 Tento príspevok odráža súkromné názory autorov a nemusí sa zhodovať s postojom Allen & Overy Bratislava, s. r. o.

2 Pozri Proietti M., Pickston A., a kol.: *Experimental test of local observer independence*. Washington : Science Advances, vydanie 5 č. 9, 2019.

3 V príspevku sa nezaobráme spotrebiteľskou arbitrážou.

- 4 Do tejto skupiny by sme taktiež zaradili napríklad výsluch svedkov. Ten bol však spracovaný v predchádzajúcej publikácii (viď Hrušovský, M., Lacko, P.: *Prístup advokátov ku svedkom a špecifiká rozhodcovského konania*. Bratislava: Bulletin slovenskej advokácie 3/2019, 2019, s. 21).
- 5 Vzhľadom na charakter tejto publikácie nie je našou ambíciou poskytnúť všeobšiahle porovnanie konania v medzinárodnej arbitráži a na slovenskom súde. Takisto nie je naším cieľom uskutočniť empirické porovnanie a vysloviť akýkoľvek záver o tom, ktorý spôsob riešenia sporov je (objektívne) efektívnejší. Také porovnanie by pravdepodobne ani nebolo užitočné, keďže relatívna efektívnosť konania bude najmä pri komplexných obchodných sporoch príliš spätá s konkrétnymi okolnosťami a motiváciami strán.
- 6 Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (CSP).
- 7 Pozri UNCITRAL Modelový zákon o medzinárodnej obchodnej arbitráži z roku 2006 (*UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration*), čl. 18.
- 8 Toto konštatovanie však určite nie je absolútne. Napríklad v Spojených štátoch amerických si strany vyberajú arbitráž ako spôsob riešenia sporov niekedy len preto, aby sa vyhli americkej *discovery*, čiže procesu núteného poskytovania (protistrane) všetkých dokumentov a informácií, ktoré môžu súvisieť so sporom. Strany čisto „domácej“ arbitráže preto môžu mať legitímne dôvody na to, aby sa od „svojej“ domácej procesnej úpravy chceli odkloniť.

rozsiahlym informačným deficitom, môže byť vhodné, aby rozhodcovský senát nariadil fázu vzájomného predkladania dokumentov medzi stranami (tento inštitút vysvetlíme nižšie). Pojednávania v medzinárodnej arbitráži môžu prebehnúť výlučne virtuálne, pomocou videokonferencie.

Proces dokazovania v praxi taktiež závisí od zúčastnených strán, ich právnych zástupcov a arbitrov, ktorí v spore vystupujú, a teda ich právnického vzdelania, skúseností, osobných preferencií alebo taktických zámerov. Dohoda o pravidlách dokazovania medzi stranami a rozhodcami býva často menej problematická v prípade čisto „domácej“ arbitráže – napríklad miesto konania Londýn, strany spolu s ich advokátmi z Anglicka a anglickí arbitri. V takomto prípade môže proces dokazovania pripomínať konanie na anglickom súde, najmä ak sa rozhodcovský senát skladá z bývalých sudcov.⁸ Dohoda o procese dokazovania môže byť podstatne komplexnejšia pri sporoch s medzinárodným prvkom, kde vystupujú strany, ich právní zástupcovia alebo arbitri z rôznych právnych kultúr – civilistických a angloamerických, najmä ak zúčastnení nemajú veľa skúseností s medzinárodnou arbitrážou.

Je axiomatické, že priebeh civilného sporového konania na civilistických súdoch prebieha úplne odlišne ako v angloamerickom systéme. Očakávania arbitrov, strán a advokátov sú preto tiež rozdielne. Z pohľadu germánskej procesualistiky je úplne nepochopiteľný inštitút ako *discovery*, čiže nútené predkladanie všetkých dokumentov a informácií, ktoré môžu súvisieť so sporom (k tomu sa vrátíme nižšie), protistrane. Obdobne pre angloamerického právnicka je zarážajúce konanie niekoľkých pojednávaní s odstupom mesiacov bez rozhodnutia vo veci samej.

Z dôvodu nezlučiteľných rozdielov medzi pravidlami vedenia konania dnes neexistuje medzinárodný konsenzus vo forme medzinárodného civilného procesného kódexu, aj keď snahy o jeho vytvorenie pretrvávajú.⁹

Medzinárodná arbitráž vznikla v tomto konflikte, a zároveň vákuu, medzinárodne akceptovaných predpisov dokazovania. Procesná neutralita je pritom ťažiskovou zásadou medzinárodného arbitrážneho konania.¹⁰ Jednoducho povedané, arbitráž si strany z rôznych krajín zvolili aj preto, aby sa vyhli domácim súdom jednej či druhej strany, a predišli tak (predpokladanej) zaujatosti súdov k „svojej“ strane. Úlohou arbitráže je zabezpečiť stranám absolútnu neutralitu. Tento cieľ by sa nemohol považovať za naplnený, keby sa rozhodovanie budúcich sporov riadilo „pravidlami hry“, ktoré sú známe len jednej zo strán.

Za týmto účelom boli vyvinuté nezáväzná Pravidlá Medzinárodnej advokátskej komory pre dokazovanie v medzinárodnej arbitráži (*IBA Rules on Taking Evidence in International Arbitration*) (ďalej len **Pravidlá IBA**). Pravidlá IBA majú byť kompromisom medzi rozdielnymi prístupmi

Mgr. Peter Plachý, LL.M. absolvoval Právnickú fakultu Paneurópskej vysokej školy v Bratislave a postgraduálne štúdium na Colum-

bia Law School v New Yorku. Je advokátom zapísaným v štáte New York, Spojené štáty americké a pôsobí v Allen & Overy Bratislava. Poskytuje právne poradenstvo najmä v oblasti medzinárodnej arbitráže. V minulosti pôsobil v Londýne a Dubaji.

Mag. iur. Lucia Raimanová, PgDL, PgDip je advokátkou Anglicka a Walesu a partnerkou Allen & Overy Bratislava, kde vedie arbitráž-

nu divíziu v rámci strednej a východnej Európy. Má viac než 15-ročné skúsenosti s medzinárodnou obchodnou, ako aj investičnou arbitrážou vrátane podľa pravidiel CIARB, ICC, ICSID, LCIA, SCAI, UNCITRAL and VIAC. Vyše desať rokov pôsobila v Allen & Overy v Londýne aj v pobočkách Allen & Overy v Hongkongu a v Moskve. Je členkou predsedníctva Rozhodcovského centra vo Viedni.

Mgr. Matej Košalko, LL.M. pôsobí v medzinárodnej advokátskej kancelárii Allen & Overy Bratislava ako slovenský advokát a advokát

Anglicka a Walesu. Zastupuje klientov v súdnych a rozhodcovských konaniach ako aj v konaniach pred komisiou na riešenie sporov podľa podmienok FIDIC. Vo svojej praxi sa zameriava najmä na spory pri veľkých stavebných projektoch na Slovensku a v zahraničí.

k dokazovaniu medzi civilistickými a angloamerickými systémami. Strany sa na ich použitie môžu dohodnúť priamo v rozhodcovskej doložke (čo je v praxi zriedkavé) alebo počas rozhodcovského konania, prípadne môže o ich použitie rozhodnúť rozhodcovský senát. Ak to účastníkom arbitráže vyhovuje, Pravidlá IBA možno použiť aj v čisto „domácej“ arbitráži.

Napriek ich širokej aplikácii v praxi medzinárodnej arbitráže (alebo práve kvôli tomu) sú Pravidlá IBA v súčasnosti aj terčom kritiky. Až tretina opýtaných právnikov aktívnych v medzinárodnej arbitráži by uprednostnila arbitráž bez procesu predkladania dokumentov podľa Pravidiel IBA (viď nižšie) vzhľadom na dĺžku a trovy tohto procesu.¹¹ Aj tieto myšlienky viedli v roku 2018 k príprave Pražských pravidiel o efektívnom konaní v medzinárodnej arbitráži (*The Prague Rules on the Efficient Conduct of Proceedings in International Arbitration*) (ďalej len **Pražské pravidlá**). Leitmotívom Pražských pravidiel je dôraz na zvýšenú efektívnosť arbitrážneho konania prostredníctvom zvýšenej aktivity rozhodcovského senátu v procese dokazovania, ako je to podľa autorov zaužívané v civilistickej právnej tradícii. Len čas ukáže, či Pražské pravidlá použijú v praxi aspoň právnici z civilistických právnych kultúr.

Dá sa zhrnúť, že na rozdiel od slovenského sporového konania podľa CSP v medzinárodnej arbitráži neexistujú jednotné pravidlá dokazovania a strany majú možnosť flexibilne upraviť proces dokazovania svojim potrebám. Táto flexibilita môže často znamenať harmonickú kombináciu civilistických a angloamerických inštitútov v prospech efektívneho a spravodlivého rozhodnutia sporu. Tá istá flexibilita však v medzinárodnej arbitráži umožňuje stranám „torpédovať“ konanie nezmyselnými procesnými návrhmi a spôsobovať tak prieťahy v konaní. Tie však len zriedka zapríčinia odklad dátumu pojednávania vo veci samej (stanovený na začiatku arbitráže) alebo vydanie rozhodcovského rozsudku. V každom prípade efektívnosť medzinárodnej arbitráže do veľkej miery určuje skúsenosť a robustný prístup rozhodcov k vedeniu konania. Ako čitatelia Bulletinu slovenskej advokácie vedia, podobné konštatovanie platí aj o slovenskom sporovom konaní napriek kogentnej regulácii. CSP zveruje sudcom procesné nástroje na zabezpečenie rýchleho, bezprieťahového konania (najmä sudcovská koncentrácia konania) a na materiálne vedenie sporu (najmä dopytovaciu, poučovaciu a vysvetľovaciu povinnosť).¹²

2. Nultý krok obstarania listinných dôkazov od protistrany

V medzinárodnej arbitráži sa môže uskutočniť proces tzv. predkladania dokumentov (*document production*). Prostredníctvom tohto inštitútu má strana sporu možnosť žiadať pred pojednávaním protistranu, aby jej vydala listiny podstatné pre rozhodnutie sporu, ktoré má v dispozícii. V slovenskom civilnom procese je takáto možnosť porovnateľne obmedzená. Nižšie najprv obidva prístupy predstavíme a následne zhodnotíme prínos *document production* k efektívnosti konania.

Angloamerická právna kultúra

Proces predkladania dokumentov pochádza z angloamerickej právnej kultúry. Aj medzi angloamerickými koncepciami civilného sporového konania však existujú materiálne rozdiely. V Spojených štátoch amerických je predkladanie dokumentov súčasťou procesu *discovery* (po slovensky „objavenie“), ktorý je koncipovaný extrémne široko. Procesná úprava v Anglicku a Walese je reštriktívnejšia po tom, ako civilný proces zreformoval Lord Woolf v roku 1999. Americký systém *discovery* umožňuje strane požadovať (aj) od protistrany predloženie akýchkoľvek listín, vecí alebo informácií, ktoré sú relevantné pre preukázanie nároku alebo procesnej obrany ktorejkoľvek strany v spore.¹³ V komplexných prípadoch môže ísť o státisíce listín, ktoré musia právní zástupcovia oboch strán spracovať a vytriediť z nich dôkazný materiál.¹⁴ Názov tohto inštitútu je príznačný, keďže spočíva doslova v objavení dôkazov a informácií, ktorými žiadajúca strana dovtedy nedisponovala a ktoré jej môžu dopomôcť k úspechu v spore. Nesplnenie príkazov súdu poskytnúť informácie môže mať vážne následky vrátane trestného stíhania.

Je nepochybné, že tieto procesné inštitúty predlžujú konanie a zvyšujú nominálne trovy strán.¹⁵ Ich stanoveným cieľom je zistenie materiálnej pravdy, a teda spravodlivejšie rozhodnutie sporu.¹⁶ Zjednodušene povedané, obe strany by mali po podaní žaloby „vyložiť svoje karty na stôl“¹⁷ a mať prístup ku všetkým dokumentom, ktoré sú relevantné pre riešenie sporu.

9 Pozri ALI/UNIDROIT Princípy medzinárodného civilného procesu (ALI/UNIDROIT Principles of Transnational Civil Procedure) alebo ELI/UNIDROIT Modelové európske pravidlá civilného procesu (ELI/UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure).

10 Born, G.: *International Commercial Arbitration*. Tretie vydanie. Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2021, s. 2287.

11 Anketa o medzinárodnej arbitráži: adaptácia arbitráže meniacemu sa svetu z roku 2021, pripravená v spolupráci medzi Univerzitou Queen Mary v Londýne a advokátskou kanceláriou White & Case LLP, s. 13.

12 Pozri Macko, R.: *Koncept silného sudcu v kontexte materiálneho vedenia sporu*. In: Sedláček, M., Štěpánek, T. a kol. *Povinnosť a odpovednosť v civilním právu hmotném a procesním*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2021 (v tlači).

13 Pozri americké Federálne pravidlá civilného procesu, Pravidlá 26 až 37.

14 Napríklad v prípade *Freedman proti Weatherford* (číslo žaloby 12 Civ. 2121) sudca južného okresu mesta New York v procesnom uznesení zo dňa 12. septembra 2014 konštatoval, že Weatherford (ako žiadaná strana) „prezrel milióny listín a [predložil] stovky tisíc, zahŕňajúc skoro 4,4 milióna strán.“

15 Pre úplnosť dodáme, že napriek častej kritike amerického procesu *discovery*, empirické štúdie preukazujú, že trovy spojené s týmto procesom sú obvykle proporcionálne celkovej hodnote sporu. Pozri

- napríklad štúdiu Columbia University z roku 1968 (citovaná v Glaser W.: *Pretrial discovery and the adversary system*. New York : Russell Sage Foundation, 1968, s. 56).
- 16 Marghitola R.: *Document Production in International Arbitration*. Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International 2015, s. 12.
- 17 Fráza použitá anglickým Odvolacím súdom v *Davies proti Eli Lilly*, publikované pod sp. zn. 1 WLR 428.
- 18 Huang, K.: *Does Discovery Promote Settlement – An Empirical Answer*. Ithaca : Journal of Empirical Legal Studies, vydanie 6 č. 2, 2009 s. 241 – 278.
- 19 Elsing S., Townsend J.: *Bridging the Common Law – Civil Law Divide in Arbitration*. Oxford : Arbitration International, vydanie 18 č. 59, 2002, s. 59 – 66.
- 20 Pozri dôvodovú správu k § 181 CSP. Porovnaj rakúsku pozíciu opísanú v Schwarz F., Konrad Ch.: *The Vienna Rules: A Commentary on International Arbitration in Austria*, Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2009, s. 503.
- 21 § 132 CSP.
- 22 Viď Števček, M., Ficová, S., a kol.: *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 690 – 709.
- 23 Rozsudok NS SR z 11. 4. 2017, sp. zn. 3 Cdo 2/2016.
- 24 Obdobnú sankciu upravujú niektoré zahraničné úpravy v civilistických krajinách (porovnaj § 307 rakúskeho *Zivilprozeßordnung* alebo § 427 nemeckého *Zivilprozeßordnung*). Pozri tiež bod 265 českého vecného záměru civilního procesního práva.

Vzájomný prístup strán k informáciám môže mať pozitívny dosah na efektívne riešenie sporov, a to podporovaním zmiernosti medzi stranami. Toto tvrdenie podporuje empirická štúdia z Taiwanu.¹⁸ Taiwan má civilistický právny poriadok s koreňmi v nemeckom *Zivilprozeßordnung*. V roku 2000 bol taiwanský civilný proces reformovaný s dôrazom na dva aspekty: (i) koncentrácia konania a (ii) rozšírenie prístupu strán k informáciám protistrany. Jedným z cieľov reformy bola podpora zmiernosti spôsobom, že strany si vzájomnou výmenou informácií o spore pred pojednávaním upravili svoje očakávania o výhre či prehre. Deväť rokov po reforme Kuo-Chang Huang pripravil empirickú štúdiu, ktorej cieľom bolo zistiť dosah opísaných zmien na mieru zmierlivého vyriešenia konaní. Dáta z viac ako 175 tisíc civilných sporových konaní medzi rokmi 1996 a 2006 ukázali nárast počtu zmierov na všetkých okresných súdoch (o zhruba 5 %). Podľa autora je najpravdepodobnejším dôvodom tohto nárastu uvedenie niektorých inštitútov *discovery*.

Slovenský pohľad

Inštitút podobný predkladaniu neurčitého a širokého penza dokumentov protistrane nenachádza vo väčšine civilistických právnych poriadkov vrátane Slovenska. Známi arbitrážni praktici glosovali, že predstava advokáta z civilistickej krajiny o „liberálnom“ predkladaní dokumentov je poskytnutie podpísanej listiny takej protistrane, ktorá má len nepodpísanú kópiu tejto listiny.¹⁹ Tento postoj k predkladaniu dokumentov protistrane podľa nás súvisí so základnými prvkami dokazovania v civilnom sporovom konaní: „dôsledné uplatnenie princípu formálnej pravdy“ v spojení s dôrazom na povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť od začiatku konania.²⁰ Žalobkyňa musí už v žalobe uviesť „pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností“, označiť dôkazy na ich preukázanie a pripojiť dôkazy.²¹ Po podaní žaloby nenasleduje fáza, v ktorej môže žalobkyňa „objaviť“ svoje tvrdenia.

Napriek týmto všeobecným poznámkam veľa civilistických právnych poriadkov umožňuje za istých podmienok uložiť strane povinnosť predložiť listinný (alebo iný) dôkaz. V slovenskej procesualistickej doktríne hovoríme o prekonávaní informačného deficitu a vysvetľovacej povinnosti.²² Tieto zásady CSP výslovne neupravuje, povinnosť strán poskytnúť súdu potrebné informácie však vyplýva z § 150 ods. 2 (dopytovacie oprávnenie), § 189 (edičná povinnosť) a § 190 (informačná povinnosť) CSP. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len **NS SR**) tieto zásady opísal nasledovne:

„V niektorých prípadoch ... strana zaťažená dôkazným bremenom objektívne nemá a nemôže mať k dispozícii informácie o skutočnostiach, významných pre rozhodnutie v spore, pričom proti-strana má tieto informácie k dispozícii. V prípade, že strana zaťažená dôkazným bremenom prednesie aspoň „oporné body“ skutkového stavu a zvýši tak pravdepodobnosť svojich skutkových tvrdení, nastupuje „vysvetľovacia povinnosť“ protistrany. Nesplnenie tejto povinnosti bude mať za následok hodnotenie dôkazu v neprospech strany, ktorá „vysvetľovaciu povinnosť“ nespĺnila. Zároveň tiež platí, že uvedenú „vysvetľovaciu povinnosť“ nemožno zamieňať s obrátením dôkazného bremena.“²³

Sankciu za nesplnenie vysvetľovacej povinnosti (mimo poriadkovej pokuty) môže byť podľa NS SR hodnotenie navrhnutého dôkazu v neprospech strany, ktorá vysvetľovaciu povinnosť nespĺnila.²⁴ Inými slovami, súd by napríklad mohol navrhovaný dôkaz hodnotiť tak, ako keby táto listina dosvedčovala žiadajúcou stranou tvrdenú skutočnosť. Autorom nie je známy príklad uloženia tejto procesnej sankcie v judikatúre NS SR alebo Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len **ÚS**). Vybrané rozhodnutia týchto súdov možno sumarizovať nasledovne.

■ **Rozsudok NS SR sp. zn. 3 Cdo 2/2016:** V spore bolo právne významné, či žalovaná, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, disponovala prostriedkami alebo vecami mimo rámca štátneho rozpočtu a rozpočtu Európskej únie na účely exekúcie. Žalobkyňa dostatočné informácie o majetku žalovanej nemala. Odvolací súd informačný deficit žalobkyne o inom majetku ministerstva odstraňoval spôsobom, že ministerstvu uložil povinnosť podať tieto informácie súdu. Ministerstvo túto povinnosť splnilo a poskytlo informácie o svojom majetku v relevantnom čase.

■ **Nález ÚS sp. zn. III. ÚS 651/2016:** Sťažovateľka sa domáhala ochrany svojich práv duševného vlastníctva proti odporcovi, ktorý mal v rámci svojho podnikania doslovne prepisovať a rozmnožovať obsah článkov uverejnených v jej denníku (tzv. monitoring médií). Sťažovateľka navrhla vykonať ako listinný dôkaz výpis článkov, ktoré odporca v rámci svojej

podnikateľskej činnosti poskytoval svojim klientom v špecifikovanom období. Všeobecné súdy tento dôkaz nevykonali. ÚS s týmto postupom nesúhlasil a zhrnul, že „je logicky nespochybniteľné, že sťažovateľka nemohla mať vedomosť o tom, aký reálny rozsah mal monitoring médií, ktorý poskytoval odporca všetkým svojim klientom ... Sťažovateľka sa ocitla bez vlastnej viny v situácii, keď nemala objektívnu možnosť relevantné informácie konajúcemu súdu poskytnúť, pričom rámcovo navrhla ako informačnú núdzu preklenúť, a to tým, že poukázala na odporcu, ktorý z podstaty veci predmetnými informáciami disponoval.“²⁵ S odkazom na doktrínu vysvetľovacej povinnosti a princíp rovnosti zbraní, ÚS konštatoval porušenie práva na spravodlivé konanie.²⁶

■ **Uznesenie NS SR sp. zn. 8 Cdo 44/2020:** Žalobca, väzeň v ilavskej väznici, sa domáhal zaplataenia náhrady nemajetkovej ujmy z titulu rôznych prípadov neľudského zaobchádzania počas výkonu trestu. Na preukázanie svojich tvrdení navrhoval vypočuť viacerých svedkov (väzňov, bývalých väzňov, príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže, pedagógov), ako aj zadováženie listinných dôkazov, (napr. zdravotnú a osobnú kartu žalobcu, individuálne programy výchovy a vzdelávania a pod.). Odvolací súd ani jeden z týchto dôkazov nevykonával, čo odôvodnil nedostatočnou špecifikáciou jednotlivých skutkov v žalobe a žalobu zamietol pre neunesenie dôkazného bremena. NS SR s odkazom na vysvetľovaciu povinnosť konštatoval, že došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivé súdne konanie.

■ **Uznesenie NS SR sp. zn. 1 Obdo 49/2017:** Žalobca si uplatnil nárok na zaplataenie voči žalovanej. Procesná obrana žalovanej spočívala v preukázaní zániku žalobcovho nároku započítaním pohľadávky žalovanej voči žalobcovi. Na preukázanie svojich tvrdení označila dôkazy a navrhla, aby súd uložil (edičnú) povinnosť žalobcovi na predloženie súdu označených faktúr a konsignačných listov. Súd túto povinnosť uložil a žalobca tvrdil, že predmetné listiny boli skartované. S týmto tvrdením sa súd uspokojil. Ohľadom skartácie nepreběhlo ďalšie dokazovanie.

Z vyššie uvedených rozhodnutí je zrejme, že existujú okolnosti, v ktorých je spravodlivé a žiaduce, aby strana nezaťažená dôkazným bremenom poskytla súdu dôkazy, ktoré môžu pre ňu viesť k neúspechu v spore. Vnímame však v tomto smere istú mieru opatrnosti zo strany slovenských súdov, ktorá je podľa nás pochopiteľná vzhľadom na veľmi strohú úpravu *de lege lata*.

Predkladanie dokumentov v medzinárodnej arbitráži

Medzinárodná arbitráž sa nachádza na rozmedzí medzi angloamerickou a civilistickou koncepciou. Ako sme uviedli vyššie, dokazovanie v arbitráži obvykle neregulujú kogentné ustanovenia národného právneho poriadku a celý proces závisí od dohody strán, resp. rozhodnutia rozhodcov. V medzinárodnej arbitráži sa postupne vyvinulo kompromisné riešenie. Strany najprv predložia svoje úplné písomné podania a pripoja všetky dôkazy. Následne môže (ale nemusí, v závislosti od okolností prípadu) prebehnúť fáza nazývaná *document production*, v ktorej majú strany možnosť žiadať od protistrany predloženie dokumentov na preukázanie skutočností podstatných pre rozhodnutie sporu. Tento proces je však obvykle podstatne menej rozsiahly ako v národných angloamerických konaniach a jeho hospodárnosť je aktívne kontrolovaná rozhodcovským senátom.²⁷ Pre úplnosť ešte uvedieme, že tento proces je obmedzený na strany sporu, rozhodcovský senát nemá právomoc voči tretím osobám (ako národné súdy). Taktiež nemá rozhodcovský senát verejno-mocenské nástroje, ktorými by vedel vynútiť odovzdanie dokumentu (ako národné súdy). V oboch prípadoch však právna úprava miesta konania arbitráže môže umožňovať stranám, ako aj rozhodcovskému senátu požiadať o pomoc súd.²⁸

Najčastejšie, aspoň rámcovo, používané pravidlá pre *document production* v medzinárodnej arbitráži sú upravené v článkoch 3 a 9 Pravidiel IBA. Tento proces sa dá zhrnúť nasledovne.

- (a) Žiadosť o predloženie dokumentu²⁹ musí obsahovať (i) dostatočný opis každého žiadaneho dokumentu alebo úzkej a špecifickej kategórie dokumentov (o ktorých žiadajúca strana odôvodnene predpokladá, že existujú), (ii) vysvetlenie, z akých dôvodov sú požadované dokumenty podstatné pre rozhodnutie sporu, a (iii) vysvetlenie dôvodov, pre ktoré žiadajúca strana predpokladá, že požadované dokumenty sú v držbe alebo pod kontrolou inej strany.
- (b) Obvykle prebehne najprv proces výlučne medzi stranami. Požadovaná strana môže buď požadovaný dokument predložiť alebo namietat z týchto dôvodov:
 - (i) žiadosť nesplnila náležitosti podľa bodu (a) vyššie,

25 Nález ÚS z 28. 11. 2017, sp. zn. III. ÚS 651/2016, ods. 38.

26 Pre úplnosť je potrebné uviesť, že okrem vysvetľovacej povinnosti odkázal ÚS aj na úninýj rozmer tejto veci, a to konkrétne čl. 6 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva, podľa ktorého „Členské štáty zabezpečia, aby na návrh účastníka, ktorý predložil dostatočne dostupný dôkazný materiál postačujúci na podloženie jeho nárokov a ktorý označil dôkazy na podloženie týchto nárokov, ktoré sa nachádzajú v držbe protistrany, príslušné súdne orgány mohli nariadiť, aby druhý účastník taký dôkaz predložil, pokiaľ tým nie je dotknutá ochrana dôverných informácií.“

27 Born, G.: *International Commercial Arbitration*. Tretie vydanie. Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International, 2021, s. 2415.

28 Pozri napríklad články 41 až 44 zákona o rozhodcovskom konaní Anglicka a Walesu.

29 „dokument“ znamená písomnosť, komunikácia, fotografia, kresba, program alebo údaj akéhokoľvek druhu zaznamenaný alebo uchovaný ako listina alebo elektronickými, zvukovými,

obrazovými alebo iným
prostriedkami

30 Zákon č. 244/2002 Z. z.
Zákon o rozhodcovskom
konaní (ďalej len **ZoRK**).

(ii) právna prekážka alebo oprávnenie dôvernosti (po anglicky koncept *privilege*) podľa aplikovateľných právnych alebo etických pravidiel, obchodné alebo technické tajomstvo a politická alebo inštitucionálna citlivosť. Paralelou niektorých týchto termínov použitých v Pravidlách IBA je v slovenskom práve §27 ods. 2 ZoRK³⁰ („Dokazovanie treba vykonávať tak, aby sa zachovala povinnosť mlčanlivosti o utajovaných skutočnostiach chránených podľa osobitných zákonov a iná zákonom ustanovená alebo štátom uznaná povinnosť mlčanlivosti.“),

(iii) neprimeraná záťaž pri vydaní požadovaných dokumentov,

(iv) strata alebo zničenie dokumentu (čo bolo primerane preukázané), a

(v) hospodárnosť konania, primeranosť, spravodlivosť alebo rovnosť strán.

Žiadajúca strana môže obvykle reagovať na námietku replikou, dohodnúť sa s protistranou o upravení svojej žiadosti s cieľom dobrovoľného predloženia dokumentov alebo môžu strany priamo žiadať rozhodcovský senát, aby o žiadosti rozhodol.

(c) Rozhodcovský senát môže nariadiť požadovanej strane, aby dokument predložila. Ak bez dostatočného vysvetlenia strana dokument nepredloží, rozhodcovský senát môže hodnotiť tento dôkaz v jej neprospech (*adverse inference*), podobne ako by postupoval slovenský súd v zmysle vyššie citovanej judikatúry.

(d) Z povahy niektorých námietok vyplýva, že rozhodnutiu o námietke musí predchádzať prezretie dokumentu rozhodcovským senátom (napríklad obchodné tajomstvo). V takýchto prípadoch môže predmetný dokument preskúmať nezávislý znalec.

Proces predkladania dokumentov v medzinárodnej arbitráži prináša v praxi mnohé aplikačné problémy. Tie sú však nad rámec tohto príspevku a zaslúžia si priestor v samostatnej publikácii. Často je napríklad v medzinárodných arbitrážach sporné rozhodné právo na účely námietky voči vydaniu dokumentu kvôli povinnosti mlčanlivosti a dôvernosti týkajúcej sa komunikácie medzi právnikom a klientom. Samostatnou témou sú žiadosti strán o predloženie dokumentov (aj voči tretím osobám) na národných súdoch (aj mimo sídla arbitráže) na použitie v arbitráži.

Ako sme spomenuli vyššie, proces predkladania dokumentov podľa Pravidiel IBA je kritizovaný aj vzhľadom na jeho dĺžku a súvisiace trovy. Pražské pravidlá tento proces prezumpatívne vylučujú a umožňujú žiadať predloženie len konkrétne určenej listiny podstatnej pre rozhodnutie sporu. Nakoniec však jedna zo strán zvyčajne má záujem o získanie ďalších dôkazov, aj preto strany túto problematiku neriešia v rozhodcovskej doložke – často je totiž ťažké predpokladať, aká pozícia bude pre danú stranu výhodnejšia, keď príde k sporu.

Záver k predkladaniu listín

Aké je teda resumé? Prispieva *document production* k efektívnejšiemu konaniu v medzinárodnej arbitráži v porovnaní so slovenským súdom? Na prvý pohľad pravdepodobne nie. Ako sme načrtli vyššie, procesy výmeny informácií, resp. dokumentov zvyšujú nominálne trovy konania a logicky konanie predlžujú. Táto odpoveď však nie je úplná. Aj slovenské súdy pripúšťajú, že istá miera prístupu k listinám (resp. k informáciám, ktoré nesú) protistrany je v niektorých prípadoch nevyhnutná pre spravodlivé riešenie sporu. Úprava *de lege lata* je však v tomto smere strohá a súdy sú opatrné. To vedie k využitiu opravných prostriedkov, predĺženiu a predraženiu konania. Vo veci III. ÚS 651/2016 dokonca až ÚS musel rozhodnúť, že bolo „logicky nespochybniteľné“, že sťažovateľka nemohla mať prístup k relevantným informáciám a tieto informácie mal len odporca. Podľa nás by preto efektívnosti konania na slovenských súdoch prospeli podrobnejšie pravidlá, ktoré umožňujú primeranú mieru prístupu k listinám alebo informáciám protistrany vzhľadom na okolnosti prípadu. V medzinárodnej arbitráži majú strany a rozhodcovia flexibilitu prijať také procesné postupy, aby bolo konanie efektívne a zároveň bol zabezpečený primeraný prístup k informáciám protistrany.

3. Pojednávanie

Z pohľadu efektívnosti pojednávania sa v tomto článku zameriame na trvanie pojednávania.

V medzinárodnej arbitráži sa strany a rozhodcovský senát často usilujú, aby pojednávanie prebehlo čo najefektívnejšie. Prax je spravidla taká, že rozhodcovský senát vytýči pojednávanie,

ktoré súvisle trvá aj niekoľko po sebe nasledujúcich dní až týždňov. Po ukončení pojednávania rozhodcovský senát vypracuje písomný rozhodcovský rozsudok a doručí ho stranám. Ako sme uviedli vyššie, pojednávania v medzinárodnej arbitráži môžu prebehnúť výlučne virtuálne, pomocou videokonferencie. Najvyšší súd Rakúska nedávno judikoval, že pojednávanie v arbitráži môže prebehnúť výlučne formou videokonferencie napriek tomu, že jedna zo strán s tým výslovne nesúhlasila.³¹ Táto možnosť napomohla efektívnosti arbitráže najmä počas pandémie COVID-19. Pojednávalo sa napriek tomu, že v niektorých krajinách nebolo možné opustiť ani vlastnú domácnosť.

Odročovanie pojednávania bolo vnímané ako jeden z kľúčových problémov slovenského civilného procesu aj pri príprave CSP.³² CSP na to reagoval „*sprísnenými podmienkami odročovania pojednávania so zvýraznením procesnej diligencie procesných strán a výnimočnosti odročovania, prostredníctvom reštriktívneho výkladu § 179.*“³³ Podľa § 179 ods. 1 CSP má súd viesť pojednávanie tak „*aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona.*“³⁴

Napriek tomuto cieľu sa prax slovenských súdov po zavedení CSP nezmenila. Pojednávanie je spravidla vytýčené na jeden deň (alebo časť dňa). Následne je pojednávanie odročené aj o niekoľko mesiacov. Pritom podľa CSP by mal byť v súdnom konaní preferovaný podobný postup ako v rozhodcovskom konaní, tzn. pojednávanie by sa malo zásadne konať bez odročenia.

Postup „odročovania“ pojednávania slovenských súdov je veľmi neefektívny a zaťažujúci pre strany a aj samotné súdy:

- a) Sudca a zástupcovia strán si musia opakovane študovať spis v rámci prípravy na pojednávanie. Takýto postup je sám osebe neefektívny.
- b) Medzi vykonanými dôkazmi na jednotlivých pojednávaniach spravidla prejde značné časové obdobie. Ak sudca napríklad vypočuje svedkov rôznych strán v rozstupe niekoľkých mesiacov, nemôže si ich výpovede pamätať a vzájomne ich porovnávať, ako keby ich vypočúval v priebehu pár dní. To isté platí aj pre iné dôkazné prostriedky ako napríklad výsluch znalcov, ale aj samotné prednesy strán.
- c) Najmä v prípadoch, keď súd odročil pojednávanie na neurčito, strany a ich zástupcovia nedokážu efektívne plánovať svoju prácu. V prípade „prekvapivého“ nariadenia pojednávania (napríklad 5 dní vopred), môže dôjsť ku kolízii s inými povinnosťami strán, a tým sa opäť otvára priestor na ďalšie odročenie.

Podľa názoru autorov by bolo oveľa efektívnejšie, ak by súd nariadil pojednávanie naraz aj na viacero dní (podľa okolností) a pojednávanie by sa konalo súvisle bez odročenia. Napríklad konanie, v ktorom sú nariadené 4 poldňové pojednávania v časovom horizonte 2 rokov, by mohlo byť skrátené na 2 dni. Z obsahu spisu pred otvorením pojednávania musí byť pre sudcu zjavné, aký čas bude potrebný na prejedanie veci a vykonanie potrebných dôkazov.

S postupom, keď pojednávanie prebieha počas viacerých dní, sa stretávame napríklad pri trestných konaniach. Úprava hlavného pojednávania v trestných veciach sa ale zásadným spôsobom nelíši od pojednávania v sporových konaniach podľa CSP.³⁵ Neexistuje preto žiaden dôvod, ktorý by bránil súdom postupovať rovnako efektívne aj v konaniach podľa CSP.³⁶

V prípade slovenských súdnych konaní trvá pojednávanie podstatne dlhšie ako v medzinárodnej arbitráži.³⁷ Napriek jasnému cieľu v dôvodovej správe k CSP dochádza aj naďalej k opakovaným odročovaniam pojednávania pred súdmi. Právna úprava a prax súdov by sa mohla inšpirovať v zahraničí a zaviesť aj u nás inštitúty, ktoré by umožnili súdom proaktívnejšie komunikovať so stranami a plánovať pojednávania tak, aby nedochádzalo k ich odročению.

4. Záver

Rozhodcovia v medzinárodnej arbitráži majú flexibilitu zvoliť primerané procesné nástroje dokazovania pre každé konanie individuálne. Môžu dokonca kombinovať nástroje z civilistických a angloamerických právnych kultúr v prospech efektívneho a spravodlivého rozhodnutia sporu. Toto je špecifikum arbitráže, nedostupné pre slovenského sudcu. V našej diskusii sme však poukázali na dva aspekty dokazovania v medzinárodnej arbitráži, ktoré by mohli slúžiť ako inšpirácia pre zefektívnenie sporového konania na slovenských súdoch. Konkrétne by

31 Rozsudok Najvyššieho súdu Rakúskej republiky, sp. zn. 18 ONc 3/20 s.

32 Dôvodová správa k § 179 a 180 CSP.

33 Dôvodová správa k § 179 a 180 CSP.

34 Rovnako podľa § 157 CSP „*súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.*“ Zároveň podľa § 183 ods. 1 CSP platí, že „*pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.*“

35 Napr. § 247 ods. 5, prvá veta zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok: „*Pri nariadení hlavného pojednávania urobí predseda senátu všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie jeho riadneho priebehu a na to, aby vec bolo možné prejsť a rozhodnúť bez jeho odročenia.*“

36 Napríklad v Anglicku sa od súdov vyžaduje aktívna spolupráca so stranami pri plánovaní pojednávania a časového rozvrhu a trvania pojednávania, vid' napríklad pravidlo 29.2(2)

procesných pravidiel (Civil Procedure Rules (CPR): „Súd stanoví dátum pojednávania alebo obdobie, v ktorom sa má pojednávanie konať, hneď ako to bude možné.“

37 Pre kontext uvedieme, že celá medzinárodná arbitráž až po vydanie právoplatného rozsudku na prestížnych zahraničných inštitúciách trvá v mediáne 16 až 22 mesiacov (podľa najnovších štatistík Londýnskeho súdu medzinárodnej arbitráže (LCIA) z roku 2017, resp. Medzinárodnej obchodnej komory (ICC) z roku 2020).

mohol byť dôslednejšie zabezpečený primeraný prístup strán k listinám protistrany podstatným pre vyriešenie sporu (keď to okolnosti vyžadujú) a pojednávania by mohli prebehnúť naraz, bez odročenia. ■

RESUMÉ

Efektívnosť dokazovania v medzinárodnej obchodnej arbitráži a pred slovenskými súdmi

Autori predstavujú vybrané aspekty dokazovania v medzinárodnej obchodnej arbitráži, ktoré sú na prvý pohľad zjavne rozličné v porovnaní s konaním na slovenskom súde a posudzujú či, na základe ich skúseností a dostupných dát, prispievajú k efektívnosti konania. Konkrétne poukazujú na (i) flexibilitu zvoliť primerané procesné nástroje pre každé konanie individuálne, (ii) dôslednejšie zabezpečený prístup strán k listinám podstatným pre vyriešenie sporu, keď to okolnosti vyžadujú, a (ii) priebeh pojednávania naraz, bez odročovania.

SUMMARY

Effectiveness of Taking Evidence in International Commercial Arbitration and before Slovak Courts

The authors present selected aspects of evidence taking in international commercial arbitration, which are at first glance obviously different when compared to the proceedings before Slovak courts, and they assess whether, based on their experience and available information, these aspects make the proceedings to be more efficient. They in particular point to (i) flexibility to choose appropriate procedural tools for each proceeding individually, (ii) more secure access of the parties to documents relevant to the resolution of the dispute when the circumstances so require, and (ii) hearing held in single action without adjournment.

ZUSAMMENFASSUNG

Wirksamkeit der Beweisführung in der internationalen Handelsarbitrage und vor slowakischen Gerichten

Die Autoren stellen ausgewählte Aspekte der Beweisführung in der internationalen Handelsarbitrage vor, die auf den ersten Blick im Vergleich zum Verfahren an einem slowakischen Gericht offensichtlich unterschiedlich sind und sie prüfen, ob auf Grund deren Erfahrungen und zugänglicher Daten diese zur Effektivität des Verfahrens beitragen können. Sie verweisen sachlich auf (i) die Flexibilität bei der Auswahl von entsprechenden prozessualen Instrumenten in jedem Verfahren individuell, auf (ii) einen konsequenter sichergestellten Zugriff auf Urkunden, die für die Beilegung des Streites wesentlich sind, sofern es die Umstände verlangen und auf (ii) einen kontinuierlichen Verlauf des Verfahrens, ohne seine Vertagung.

Zásahy soudů do rozhodčích řízení v České republice

JUDr. Robert Němec, LL.M.

Právní úprava i judikatura týkající se rozhodčích řízení prošla v průběhu dekád velkým vývojem. Z počátku můžeme pozorovat velmi liberální přístup soudů k rozhodčímu řízení, kolem roku 2010 po různých mediálně známých kauzách naopak velmi restriktivní přístup, abychom se nyní pomalu dostávali do určité rovnováhy mezi oběma přístupy. Z množství judikatury byly vybrány čtyři oblasti, které jsou pro rozhodčí řízení nějakým způsobem zajímavé či převratné. Jde o otázky ad hoc rozhodčích soudů, rozhodčích doložek ve spotřebitelských sporech, zásahu soudů do vedení rozhodčího řízení a dále oblast vyloučení rozhodců pro podjatost a kolizi zájmů, rozhodně ovšem nejde o vyčerpávající přehled veškeré judikatury zasahující do rozhodčího řízení.

Rozhodčí společnosti v ad hoc rozhodčím řízení

Za jeden z prvních zásadnějších zásahů českých soudů do rozhodčího řízení lze považovat judikaturu vztahující se k ad hoc rozhodčím soudům a neplatnosti rozhodčích smluv ve prospěch takových soudů. Do roku 2010 přistupovaly soudy poměrně liberálně ke sjednávání rozhodčích smluv a způsobu určení rozhodce. Změna nastala po uveřejnění usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008. Sjednocující výklad poté podal

JUDr. Robert Němec, LL.M. je advokátem, partnerem PRK Partners se specializací na bankovníctví, fúze a akvizice, insolvenční

řízení, restrukturalizace, obchodní spory a arbitráž. Je místopředsedou České advokátní komory. Dále je rozhodcem Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a Vídeňského mezinárodního rozhodčího centra (VIAC). Je také členem International Bar Association.

Nejvyšší soud ČR v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, ve kterém došel k závěru, že „neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák pro rozpor se zákonem.“ Rozhodnutí mří na tzv. soukromé rozhodčí společnosti, které byly rozhodčími smlouvami určeny jako tzv. appointing authority, tedy třetí osoby, které měly určit konkrétního rozhodce. Dle § 13 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zá-

kon o rozhodčím řízení“) jsou ovšem pouze tzv. stálé rozhodčí soudy oprávněny vydávat své statuty a řády. Dle Nejvyššího soudu ČR mohou činnosti náležející podle zákona o rozhodčím řízení stálým rozhodčím soudům vykonávat pouze tyto stálé soudy, a pokud tak činí soukromé rozhodčí společnosti, vzbuzuje to pochybnosti o perspektivě nezávislého a nestranného řešení sporů a transparentnosti výběru rozhodců.

Zmiňované rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 ovšem nemělo dopad pouze na neplatnost rozhodčích smluv. V četné judikatuře reprezentované například usnesením Ústavního soudu ČR ze dne 31. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16 soudy dovodily, že pokud byl nárok uplatněn u rozhodčího soudu po datu vydání rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, pak uplatnění nároku nestaví

promlčecí lhůtu, neboť si stěžovatel musel být vědom sjednocující judikatury ohledně (ne)platnosti takových rozhodčích smluv. Stejně tak se soudy zabývaly účinky takto neplatných rozhodčích smluv na běžící exekuční řízení zahájené na základě rozhodčího nálezu vydaného v řízení, jehož pravomoc byla dána takto neplatnou rozhodčí smlouvou. V usnesení ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012 Nejvyšší soud ČR dovodil, že jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky neměl pravomoc k vydání rozhodčího nálezu a byla-li, i přes tento nedostatek, nařízena exekuce, je třeba ji zastavit. Rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 958/2012 je ovšem důležité ještě z jiného pohledu. Nejvyšší soud ČR totiž vyslovil závěr o nevymahatelnosti rozhodčího nálezu v exekučním řízení i v situaci, kdy se povinný nedomáhal zrušení rozhodčího nálezu žalobou u soudu. Povinnému, který nedbal včas svých práv, tak byla *de facto* poskytnuta ochrana na úkor protistrany, která v dobré víře dospěla až do fáze výkonu rozhodnutí.

Změna ve výkladu neplatnosti rozhodčích smluv nastala až po účinnosti nového občanského zákoníku (od 1. 1. 2014), kdy Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3972/2019 poznamenal, že ač si je vědom předchozí judikatury reprezentované např. rozhodnutím sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 zastávající restriktivní výklad, rekonfigurací soukromého práva došlo ke zdůraznění zásady autonomie vůle jednotlivce, a proto je třeba ujednání o rozhodčích doložkách zkoumat z pohledu nového právní úpravy, podle které kritérium tzv. transparentnosti nemůže postačovat k vyslovení neplatnosti právního jednání.

Spotřebitelské spory

Na výše uvedenou judikaturu navazuje další velmi početná skupina rozhodnutí, která prohlásila za neplatné rozhodčí smlouvy uzavřené ve spotřebitelských sporech. Postupný vývoj můžeme sledovat již od roku 2009. I přes novelu zákona o rozhodčím řízení s účinností od 1. 4. 2012 (zákon č. 19/2012 Sb.), která zakotvila podmínky rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech (povinnost sjednat rozhodčí smlouvu v samostatném dokumentu, povinnost v rozhodčí doložce uvést zákonem uvedené informace apod.), byly rozhodčí smlouvy ve spotřebitelských sporech soudy označovány dále za neplatné. Jako příklad lze uvést usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 3. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015, ve kterém soud uvedl, že „*nemá-li spotřebitel žádnou možnost v procesu uzavírání rozhodčí smlouvy či doložky podílet se určitým způsobem na tvorbě jejího obsahu [...], pak nelze mít za to, že za takové situace byly naplněny podmínky pro ochranu spotřebitele coby (presumované) slabší smluvní strany. Ve skutečnosti by totiž jednalo o podnikatelem předem nastavená kritéria vůči spotřebiteli, zde i v otázce určení konkrétních jmen rozhodců, bez jakékoli možnosti spotřebitele spolupodílet se na obsahu takové rozhodčí smlouvy či doložky. Co do důsledku by se tak jednalo o stav obdobný formulářovým smlouvám. Soudy v těchto situacích proto musejí pečlivě posuzovat, zda takové rozhodčí doložky nejsou neplatné pro jednání přičící se dobrým mravům.*“ K obdobnému závěru došel i Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11.

Je ovšem nutné poznamenat, že existuje i pozdější judikatura, která k neplatnosti rozhodčích smluv přistupuje zdrženlivěji, k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017 se svým závěrem, že „*jen z pouhé formulářové podoby rozhodčí smlouvy uzavřené se spotřebitelem podle zákona o rozhodčím řízení není v dané věci možno dovodit její neplatnost pro rozpor s dobrými mravy (§ 580 o. z.), a tím ani důvod pro zastavení exekuce.*“ Pomyšlný hřebíček do rakve rozhodčím smlouvám ve spotřebitelských sporech přinesla až novela zákona o rozhodčím řízení č. 258/2016 Sb. v souvislosti s přijetím zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Tato novela zakázala uzavírat rozhodčí smlouvy ve sporech ze smluv uzavíraných mezi podnikatelem a spotřebitelem, a to bez ohledu na to, zda jde o rozhodčí řízení *ad hoc* či institucionální rozhodčí řízení.

Poučovací povinnost v rozhodčím řízení

Soudy se ovšem nezabývaly pouze neplatností rozhodčích smluv, ale též dalšími okolnostmi rozhodčího řízení. Poněkud velké pozdvižení vyvolal rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005, jehož právní názor byl posléze potvrzen v jiné věci nálezem Ústavního

soudu ČR ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07. Soudy došly k závěru, že i rozhodčí soud má povinnost poučit strany podle § 118a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Dle tohoto ustanovení je soud povinen vyzvat stranu, pokud se v průběhu jednání ukáže, že účastník dostatečně nevyklíčil rozhodné skutečnosti či neoznačil důkazy, aby je doplnil. Rovněž pokud má předseda senátu za to, že je věc možné po právní stránce posoudit jinak než podle názoru účastníka, je povinen ho vyzvat k doplnění. Soudy své rozhodnutí odůvodnily tak, že i přes specifika rozhodčího řízení, která ho odlišují od civilního řízení před obecnými soudy, je nutné zaměřit nepředvídatelnému postupu rozhodce a překvapivému rozhodnutí. Nesplnění poučovací povinnosti může vést až ke zrušení rozhodčího nálezu. Proti uvedenému závěru o poučovací povinnosti se vyjádřil např. JUDr. B. Klein, který ve svém článku uvedl, že jej považuje za nepřiměřený zásah soudu do rozhodčího řízení, neboť poučovací povinnost neodpovídá povaze rozhodčího řízení jakožto neformálního řízení, které je především v dispozici stran. Aplikaci § 118a o. s. ř. označil za rozpornou s postavením rozhodců jako nezávislých a nestranných osob, jež nejsou osobami veřejnými.¹

Vyloučení rozhodce

V neposlední řadě můžeme nalézt hojný počet soudních rozhodnutí zabývajících se vyloučením osoby rozhodce, ať už z důvodu kolize zájmů či ekonomické závislosti rozhodce na jedné ze stran. Zajímavý je z toho pohledu rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. 23 Cdo 1337/2019, který se zabýval porušením oznamovací povinnosti rozhodce. Předseda trojčlenného rozhodčího senátu byl společníkem advokátní kanceláře, která poskytovala jednomu z účastníků řízení právní služby. Odvolací soud došel k závěru, že oznámení předsedy nebylo úplné, a proto rozhodčí nález zrušil. Nejvyšší soud ovšem s názorem odvolací soudu nesouhlasil. Uvedl, že pokud namítaná okolnost podjatosti rozhodce sama o sobě nezakládá důvod pro pochybnost o podjatosti rozhodce a není důvodem jeho vyloučení, pak porušení oznamovací povinnosti o této okolnosti nemůže být důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu. Za podstatný je rovněž nutné považovat závěr, že nedostatek nezávislosti či nestrannosti se nepresumuje, ale je předmětem dokazování. Mediálně známým sporem projednávaným v rozhodčím řízení je řízení ve věci *Škoda Transportation v. České dráhy*. České dráhy namítaly podjatost jednoho z rozhodců z toho důvodu, že je pracovníkem skupiny, která vypracovávala pro druhého z účastníků znalecký posudek a že protistranu zastupovala advokátní kancelář, jejíž zástupce je současně místopředsedou rozhodčího soudu. Neúspěšná strana následně po skončení řízení zveřejnila rozhodčí nález včetně tiskového prohlášení² s odůvodněním, proč nesouhlasí s průběhem rozhodčího řízení, a celá věc měla následně velký mediální dopad.³ Řízení o zrušení rozhodčího nálezu dosud nebylo pravomocně ukončeno. Tento spor je ovšem zajímavý i z jiného hlediska. Na konci roku 2020 totiž ve věci rozhodl Nejvyšší soud ČR o dispozitivnosti ustanovení § 12 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení, které stanoví, že nevzdá-li se rozhodce funkce, může kterákoli ze stran podat návrh, aby o vyloučení rozhodce rozhodl soud.⁴ Lze se tak od něj odchýlit rozhodčími řády stálých rozhodčích soudů, jak činí i Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, který v čl. 24 stanovuje, že o vyloučení rozhodují ostatní členové rozhodčího senátu a jestliže mezi nimi nedojde k dohodě či odmítnutí směřuje proti dvěma či všem rozhodcům, rozhoduje o odmítnutí výlučně předsednictvo. Soud poznamenal, že kontrolní funkci může soud dostatečným způsobem realizovat prostřednictvím řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

Soudy se rovněž zabývaly vyloučením osoby rozhodce z důvodu jeho ekonomické závislosti na jedné ze stran. Z počátku soudy docházely k závěru, že opakované „ustavování“ rozhodce do funkce dohodnutou osobou (t. j. arbitrážním centrem) je shledáváno nežádoucím a generujícím podjatost, v důsledku čehož byla taková rozhodčí doložka stížena absolutní neplatností. Tento názor byl ovšem později překonán. Zmínit lze například usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017, které uvádí: *„Posledně učiněnou poznámku jest však pochopitelně ztotožnit s ekonomickým vztahem bezprostředním a přímým, t. j. pakliže rozhodce např. současně působí jako zaměstnanec jedné ze stran rozhodčí smlouvy, jako obchodní partner, potažmo jako kolega v zaměstnaneckém či obdobném poměru, a nelze jej tedy spatřovat jen v tom, že rozhodci vzhledem ke každé jím vyřízené věci vzniká nárok na odměnu. V opačném*

1 B. Klein: Je rozhodčí řízení opravdu v ohrožení nebo jde jen o „běžné potíže růstu“? In: Zborník z konferencie 19. Slovenské dni práva, Bratislava 2013.

2 <http://www.ceskedrahy.cz/tiskove-centrum/-tiskove-zpravy/-25232/>

3 např. https://ceskapozice.lidovky.cz/forum/kauza-skoda-transporation-tajemstvi-rozhodciho-nalezu.A170328_120358_pozice-forum_lube

4 usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 12. 2020, sp. zn. 23 Cdo 4006/2019

případě by totiž mohla být, a to by bylo v úplnosti zcela nepřijatelné, totožná námitka vznášena i vůči stálým rozhodčím soudům, jež ostatně taktéž mohou strany sporu do rozhodčích doložek navrhnout opakovaně, což její relevanci zjevně vylučuje.“

Jak můžeme vidět, je patrný stále větší zásah obecných soudů, ale i Ústavního soudu ČR, do rozhodčích řízení, ať už se týká neplatnosti rozhodčích smluv, vedení rozhodčího řízení, ale i přímo osob rozhodců. Jisté je, že rozhodčí řízení je do značné míry specifické, liší se zásadním způsobem od soudního řízení, a klade jiné nároky na jeho účastníky, jejich právní zástupce, ale i rozhodce. Tato odlišnost by měla být zachovávána i ze strany soudů, bohužel se tomu tak ne vždy děje. ■

RESUMÉ

Zásahy soudů do rozhodčích řízení v České republice

Článek pojednává o vývoji judikatury týkající se rozhodčího řízení. Cílem článku není předložit vyčerpávající přehled veškeré judikatury obecných českých soudů a Ústavního soudu ČR zasahující do rozhodčího řízení, nýbrž jsou vybrány čtyři oblasti, které jsou pro rozhodčí řízení nějakým způsobem zajímavé či převratné. Jde o judikaturu týkající se *ad hoc* rozhodčích soudů a neplatnosti rozhodčích smluv ve prospěch takových soudů a judikatura navazující, rozhodovací praxi prohlašující neplatnost rozhodčích smluv uzavřených ve spotřebitelských sporech, rozhodnutí soudů o poučovací povinnosti v rozhodčím řízení a v neposlední řadě judikaturu zabývající se osobou rozhodce a jeho vyloučení pro kolizi zájmů či ekonomickou závislost na jedné ze stran sporu. Odkazy na judikaturu jsou doplněny i stručným přehledem vývoje příslušné právní úpravy.

SUMMARY

Court Interventions in the Arbitration Proceedings in the Czech Republic

The article deals with the development of case law concerning arbitration. The author does not aim to give a detailed overview of all the decisions made by general Czech courts and by the Czech Constitutional Court which affect arbitration, but he rather focuses on four areas that are in some way interesting or revolutionary in the context of arbitration – case law concerning *ad hoc* arbitration tribunals and the invalidity of arbitration agreements in favour of such tribunals and the follow-up case law, decision-making practice declaring invalidity of arbitration agreements made in consumer disputes, court decisions on the duty to instruct in arbitration and, last but not least, case law dealing with an arbitrator and his/her disqualification due to a conflict of interests or economic dependence on one of the parties to the dispute. In addition to the references to case law, the author also gives a brief overview of the development of relevant legislation.

ZUSAMMENFASSUNG

Eingriffe der Gerichte in das Schiedsverfahren in der Tschechischen Republik

Der Artikel behandelt die Entwicklung der Judikatur im Bereich der Schiedsverfahren. Das Ziel des Artikels ist nicht, eine erschöpfende Übersicht sämtlicher ins Schiedsverfahren eingreifenden Judikatur der allgemeinen Gerichte und des Verfassungsgerichtes der Tschechischen Republik vorzulegen, sondern vier Bereiche auszuwählen, die für das Schiedsverfahren irgendwie interessant oder bahnbrechend sind. Es handelt sich um die Judikatur, die *ad hoc* die Schiedsrichter und die Nichtigkeit der Schiedsverträge zugunsten solcher Gerichte betrifft sowie die anknüpfende Judikatur, die Entscheidungspraxis beim Nichtigkeitsaussprechen von Schiedsverträgen, abgeschlossen in Verbraucherstreitfällen, die Entscheidung der Gerichte über die Belehrungspflicht im Schiedsverfahren und nicht zuletzt die Judikatur, die sich mit der Person des Schiedsrichters und mit seiner Ausschließung wegen Interessenskollision oder ökonomischer Abhängigkeit von einer der Streitparteien, befasst. Verweise auf die Judikatur sind durch eine kurze Übersicht der Entwicklung der betreffenden Rechtsregelung ergänzt.

Výhody inštitútu adjudikácie s rozhodcovským konaním

JUDr. Peter Kotvan

Hoci je toto vydanie Bulletinu slovenskej advokácie rezervované rozhodcovskému konaniu, dovolil som si využiť priestor na predstavenie inštitútu adjudikácie a jeho výhod v spojení s rozhodcovským konaním, najmä v stavebných sporoch.

Efektívne riešenie sporov na stavbách vyžaduje rýchlosť, nízke náklady riešenia sporov, neformálny prístup a odbornosť.

*Takýto postup zabezpečuje adjudikácia. V SR sa adjudikácia vyskytuje najmä vo FIDIC zmluvných podmienkach, kde sú upravené pravidlá konania a kde je upravená **Komisia pre rozhodovanie sporov**, resp. **KRS**. Poanglicky: „Dispute Adjudication Board“, alebo v skratke DAB. Nie je však prekážka, aby adjudikácia bola zahrnutá ako spôsob riešenia sporu strán v akejkoľvek zmluve o dielo na slovenských stavbách.*

Adjudikácia vznikla vo Veľkej Británii a USA. Je to špecifický inštitút, ktorý je vo Veľkej Británii upravený priamo v Stavebnom zákone (viď Construction Act 1996, Section 108). Poznamenal by som, že vo Veľkej Británii majú špecializovaný stavebný súd, pred ktorým následne končia spory nevyriešené v rámci adjudikácie. Mimochodom, adjudikáciu majú upravenú v Stavebnom zákone aj v Maďarsku.

FIDIC je medzinárodná mimovládna organizácia, ktorá združuje konzultačných inžinierov, a ktorá okrem iného pripravila vzorové zmluvné podmienky pre významné investície. Tieto podmienky sa v stavebnom odvetví používajú už od roku 1957, boli vypracované odbornými a záujmovými organizáciami a postupne sa aktualizujú (napr. aktuálne používame vydanie 1999, resp. vydanie 2017). Aktuálne existujú všeobecné podmienky pre rôzne typy stavieb, či už podľa spôsobu dodania stavby, alebo podľa špecifik stavieb (tunel, podzemné stavby, líniové stavby). FIDIC všeobecné podmienky akceptujú významné banky, Európska komisia a medzinárodné inštitúcie, napríklad aj Medzinárodná obchodná komora (ICC). Tieto všeobecné podmienky sa stávajú súčasťou zmluvy, na základe samotného odkazu v zmluve.

Osobne odporúčam používanie FIDIC zmluvných podmienok preto, že citlivo rozkladajú práva a povinnosti strán vo výstavbovom projekte, dôkladne poznajú procesy na stavbe a majú premyslený systém oznamovania udalostí, claimovania a riešenia sporov. FIDIC zmluvné podmienky sú odlíšené farbami, základná zostava pozostáva z červenej, žltej a striebornej knihy. Tieto farby rozlišujú podmienky podľa spôsobu dodania stavby, kde červená kniha je meranou zmluvou (aplikovanie jednotkových cien vo výkaze výmer na namerané množstvá, kde objednávatel' obstará projektovú dokumentáciu), žltá kniha (naprojektuj a postav) ponecháva zhotoviteľovi vykonať projektovú dokumentáciu podľa požiadaviek objednávatel'a a zhotoviť stavbu, pričom cena je dohodnutá ako paušálna, nemeria sa podľa výkazu výmer). Pri červenej knihe objednávatel' zodpovedá za projekt, pričom pri žltej knihe zodpovednosť za projekt prechádza na zhotoviteľ'a. Strieborná kniha je stavbou na kľúč, kde zhotoviteľ' znáša mnoho viac rizík a teda tieto riziká zákonite prechádzajú do vyššej ceny za dielo. FIDIC zmluvné podmienky sú aj pre PPP projekty aj pre rôzne špecifické stavby. Odporúčam, aby použitie FIDIC zmluvných podmienok bolo konzultované s konzultačným inžinierom a právnikom, ktorý má prax s použitím podmienok.

Na Slovensku existuje Slovenská asociácia konzultačných inžinierov (SACE), ktorá je členom organizácie FIDIC, a ktorá je národnou „pobočkou“, združujúcou záujmy konzultačných inžinierov na Slovensku.

U nás nie je povolanie konzultačného inžiniera zaužívané, ale postupne sa dostáva do praxe, nie je to len stavebný dozor, resp. manažér stavby. Konzultačným inžinierom sú dnes veľké právnické osoby, ktoré sú expertmi na stavebné procesy, a ktoré sprevádzajú investorov a chránia ich záujmy v celom

processe výstavby, teda konzultujú (radia) ohľadom štúdie uskutočniteľnosti, prieskumu fyzických podmienok na stavenisku, návrhu vhodného spôsobu financovania, výberu vhodného modelu dodania stavby, výberu typu zmluvy, prípravy projektovej dokumentácie, dokumentácie pre obstarávanie, obstarania, realizácie stavby, prevzatia stavby, ohľadom claimov, sporov, prípadne aj prevádzky, údržby stavby atď.

Účastníkom zmluvy o dielo, ktorá sa riadi FIDIC zmluvnými podmienkami je aj konzultačný inžinier (správca stavby), ktorý je nezávislou a nestrannou osobou, ktorá riadi stavbu, ktorá má niektoré oprávnenia, ako napríklad právo rozhodovať o nárokoch na zvýšenie ceny diela a na predĺženie času vykonania diela. Správca stavby má tiež právo dávať záväzné pokyny zhotoviteľovi a vydávať rozhodnutia ohľadom sporných záležitostí, pokiaľ nedošlo medzi stranami k dohode (viď podčl. 3.5 FIDIC zmluvných podmienok). Takéto rozhodnutie správcu stavby sa označuje určenie (determination). Zmluva o dielo má teda vytvorenú trojstupňovú sústavu pre riešenie sporov. Rozhodnutia (určenia) správcu stavby môžu byť v súlade s podmienkami v zmluve napadnuté stranou, ktorá s ním nesúhlasí, na Komisii pre rozhodnutie sporov a následne v súlade s podmienkami zmluvy môžu byť napadnuté aj rozhodnutia KRS na súde (všeobecnom alebo rozhodcovskom, podľa toho, čo si objednávateľ a zhotoviteľ dohodli v zmluve).

Dodržiavanie postupov v rámci riešenia sporných otázok, riešenie kompenzačných zmluvných nárokov (claimov) má zabezpečiť, aby účastníci výstavbového projektu spolupracovali tak, aby všetky riziká realizovaných nebezpečenstiev spojených s daným projektom mali čo najmenší negatívny dopad na všetkých zúčastnených, a aby bol projekt dokončený včas a za dohodnutú cenu.

KRS môže byť vymenovaná ad hoc, po vzniku problému, avšak, odporúča sa, aby KRS bola vymenovaná už na začiatku stavby, aby bola oboznámená s postupom prác, a aby vedela rýchlo zareagovať v prípade, že zhotoviteľ nesúhlasí s rozhodnutím správcu stavby.

Adjudikácia môže mať dva spôsoby. Buď sa strany **podriadia rozhodnutiu KRS**, alebo si **nechajú záväzne vysvetliť spornú otázku KRS**, prípadne môžu byť použité oba spôsoby, podľa potreby.

Zmluvné strany v zmluve o dielo podľa FIDIC zmluvných podmienok (alebo aj v akejkolvek zmluve o dielo) oprávnia členov KRS, aby ich spor rozhodli a zaväzujú sa ich rozhodnutím riadiť.

Myslím si, že naše právo umožňuje takúto dohodu. Ustanovenie § 269 (3) v spojení s § 291 Obchodného zákona predvída možnosť, aby obsah zmluvy určila tretia strana, teda sporovú otázku ohľadom obsahu záväzku môže na základe predchádzajúcej dohody strán určiť aj KRS.

Rozhodnutie KRS však **nie je priamo vynútiteľné, nie je exekučným titulom**. Tým by bolo iba ak by existoval osobitný zákon, ktorý by z neho robil exekučný titul. Viem si predstaviť, že by to bolo v Stavebnom zákone upravené a následne v Exekučnom poriadku by bol odkaz na takéto rozhodnutie.

Strany sú rozhodnutím viazané a jeho neplnenie predstavuje porušenie záväzku. Vymôcť ho možno iba prostredníctvom súdu (rozhodcovského súdu).

Tu vidím **zásadný rozdiel v prístupe súdov a rozhodcovských súdov**. Organizácie FIDIC a ICC nielenže promujú použitie FIDIC zmluvných podmienok a použitie arbitráže cez ICC, ale aj venujú pozornosť problémom, tieto odstraňujú v následných nových podmienkach a v rámci praxe adjudikátorov/rozhodcov, ktorí sa zúčastňujú na konferenciách a vzdelávajú sa v oblasti výstavbových projektov.

Aj preto organizácia FIDIC prijala tzv. **zlaté princípy**, ktoré zakazujú meniť rozloženie rizík a povinností v zmluve o dielo, ktorá sa riadi FIDIC zmluvnými podmienkami a stanovujú podmienku riešiť spory pred súdom (rozhodcovským súdom) až po rozhodnutí sporu KRS.

Prax ICC je taká, že rozhodcovský súd v rámci pravidiel ICC spor, ktorý neprešiel predchádzajúcou adjudikáciou, zamietne ako predčasný spor a odkáže strany najprv na adjudikáciu.

Týmto sa výslovne pripisuje dôležitosť adjudikácii.

Prečo tomu tak je?

Pretože sa chráni slabší účastník na stavbe, ktorým podľa mňa je zhotoviteľ.

Adjudikátor musí podľa FIDIC zmluvných pravidiel **rozhodnúť do 84 dní od podania návrhu na rozhodnutie**. Adjudikácia je síce „quick and dirty“ riešenie, ale pre stavby je to najúčelnejšie, čo zatiaľ funguje.

JUDr. Peter Kotvan je advokát, adjudikátor/rozhodca zapísaný v SACE (Slovenská asociácia konzultačných inžinierov), špecializuje sa

na Stavebné zmluvné právo, Obchodné právo, Právo duševného vlastníctva. Zastupuje účastníkov pred rozhodcovským konaním, rozhoduje v rozhodcovských konaniach.

Rozhodnutie KRS je pre strany **záväzné**. To znamená, že ak sa strana neriadi rozhodnutím, porušuje zmluvu, a to aj s právnymi následkami (zodpovednosť za škodu, atď.).

Strana, ktorá s rozhodnutím KRS nesúhlasí, môže **prejaviť svoj nesúhlas do 28 dní od doručenia rozhodnutia**. Strana môže následne do 56 dní podať návrh na rozhodnutie sporu v rozhodcovskom konaní/na súde (ako je dohodnuté).

Ak však žiadna zo strán nepodá oznámenie o nesúhlase, je rozhodnutie adjudikátora **záväzné a konečné**. Neplnenie rozhodnutia KRS je porušením dohody.

Ako sa teda rozhodnutie KRS vymôže?

Nesplnené rozhodnutie KRS možno vymôcť prostredníctvom podčlánku 20.7 FIDIC zmluvných podmienok. Práve tu existovala prax arbitrov (rozhodovacej praxe ICC), že v rámci rozhodcovského konania nešli do merita sporu, ale rozhodnutie prijaté v rámci adjudikácie potvrdili bez zdlhavého konania, de facto mu iba dali punc vymožiteľnosti. Následne sa takéto rozhodnutie mohlo vymôcť už štandardne ako exekučný titul.

Nové znenie FIDIC zmluvných podmienok už výslovne počíta s takýmto postupom. Vid': podčlánok 21.7 Nesplnenie rozhodnutia KPAS („Komisia na predchádzanie/adjudikáciu sporov“):

„V prípade, že Strana neplní akékoľvek rozhodnutie KPAS, či už záväzné alebo konečné a záväzné, potom môže druhá Strana bez vplyvu na akékoľvek ostatné práva, ktoré môže mať, predložiť samotné neplnenie priamo na arbitráž podľa článku 21.6 [Arbitráž], v takom prípade sa článok 21.4 [Získanie rozhodnutia KPAS] a článok 21.5 [Mimosúdne urovnanie] nebudú na toto predloženie aplikovať. Arbitrážny tribunál (ustanovený podľa článku 21.6 [Arbitráž]) bude mať právomoc prostredníctvom skráteného konania alebo iného zrýchleného postupu, nariadiť vykonanie takého rozhodnutia, či už prostredníctvom dočasného alebo predbežného opatrenia alebo rozhodnutia (ako môže byť vhodné podľa aplikovateľného práva alebo inak). V prípade záväzného, ale nie konečného rozhodnutia KPAS bude musieť byť také dočasné alebo predbežné opatrenie alebo rozhodnutie výslovne podmienené tým, že práva Strán v merite Sporu sú podmienené až kým budú vyriešené v rozhodnutí. Akékoľvek dočasné alebo predbežné opatrenie alebo rozhodnutie vykonávajúce rozhodnutie KPAS, ktoré nebolo dodržané, či už je také rozhodnutie záväzné alebo konečné a záväzné, môže taktiež obsahovať nariadenie alebo priznanie náhrady škody alebo inej nápravy.“

Obávam sa, že tento mechanizmus vymozenia rozhodnutia KRS prostredníctvom „skráteného/zrýchleného“ konania by nefungoval na všeobecnom súde, a to predovšetkým preto, že všeobecný súd nie je viazaný rozhodnutím prijatým v rámci adjudikácie. (Vid'. § 193 Viazanosť súdu inými rozhodnutiami). Všeobecný súd inštitút adjudikácie nepozná. Bude ho považovať iba za záväzok strán, resp. obsah zmluvy, ktorý určila tretia strana (KRS). Všeobecný súd však bude spor meritórne skúmať a nemusí sa stotožniť s rozhodnutím KRS. Nehovoriac o tom, že súd bude viesť polemiku o zániku práva v rámci claimovej agendy (claim ako zmluvne podmienený nárok) a nemyslím si, že si bude prezerať judikáty ICC. To je však na samostatný článok ohľadom kompenzačných zmluvných nárokov a ich zániku, ak neboli uplatnené v dohodnutom čase.

Myslím si, že efekt odbornosti a rýchlosti adjudikácie sa stratí, ak si strany v zmluve o dielo nedohodnú rozhodcovské konanie, resp. rozhodcovský súd, alebo ad hoc rozhodcu podľa slovenského zákona o rozhodcovskom konaní, ale dohodnú sa, že spor rozhodne slovenský všeobecný súd.

Rozhodcovský súd bude rozhodovať v súlade so zmluvou uzatvorenou medzi stranami, pričom si osobne myslím, že rozhodca bude akceptovať princíp zmluvnej autonómie strán a bude viac rozumieť stavebnému zmluvnému právu ako bežný sudca všeobecného súdu. Navyše, rozhodca môže aplikovať aj obchodné zvyklosti, vzťahujúce sa na spor. Dovolím si tvrdiť, že rozhodca, ktorý sa venuje stavebnému zmluvnému právu pozná zverejňované rozhodnutia iných stálych rozhodcovských súdov a všeobecne uznávané zásady, nebude sa teda brániť rozhodnúť pragmaticky v súlade s uplatňovanými *lex mercatoria*, resp. *lex constructionis* a napríklad v zrýchlenom konaní rozhodnúť aj o akceptovaní nového záväzku v konečnom a záväznom rozhodnutí KRS bez meritórneho posudzovania veci.

Na záver si ešte raz zopakujeme dve situácie, ku ktorým môže dôjsť po rozhodnutí KRS:

Prvá situácia nastane, keď rozhodne KRS a jedna strana **nesúhlasí** s rozhodnutím KRS a tento **svoj nesúhlas včas oznámi**. Vtedy sa ide na rozhodcovský/súd (podľa dohody), kde sa bude vec preskúmať aj **meritórne** (hoci ešte musíme absolvovať pokus o *amicable settlement*).

Druhá situácia nastane ak KRS rozhodne, ale strana **nezašle včas svoj nesúhlas** s rozhodnutím KRS a rozhodnutie KRS sa stane **záväzným a konečným**. Vtedy sa očakáva akési skrátené rozhodcovské (súdne) konanie, ktoré rozhodnutie KRS „iba“ potvrdí.

V tejto druhej situácii som nenašiel rozhodnutie nášho súdu. Avšak predpokladám, pretože všeobecný súd takým rozhodnutím nie je viazaný podľa CSP, že súd bude preskúmavať skutkové okolnosti a právne posudzovať vec a rozhodnutie KRS použije nanajvýš ako podklad pre svoje vlastné rozhodnutie. Hoci si myslím, že by súd mal považovať rozhodnutie KRS za záväzný obsah záväzkov medzi stranami a nemal by sa od neho odchýliť. Uvidíme, ako sa vyvinie prax.

Na druhej strane si v tejto situácii položíme otázku: **Mohol by všeobecný súd odkázať na rozhodnutie KRS a vec neskúmať po skutkovej a právnej stránke? Myslím si, že nie.**

Prvú situáciu máme riešenú v rámci zmluvy o dielo riadiacej sa FIDIC zmluvnými podmienkami, viď. rozsudok KS BA, sp.zn. 1Cob/194/2018, ktorý potvrdil rozsudok OS BA II, sp.zn. 26Cb/217/2013. V odôvodnení sa súd nevysporiadal s rozhodnutím KRS, ale beriem, že rozhodnutie jedna strana neuznala, a tak sa meritórne vec prejednávala.

V uvedenom rozhodnutí je však zaujímavé, že pôvodne si strany dohodli ICC arbitráž. Zhotoviteľ vec zažaloval na všeobecný súd a objednávateľ nenamietal neexistenciu právomoci všeobecného súdu rozhodnúť v tejto veci, napriek arbitrážnej doložke. Zhotoviteľ svojím postupom riskoval aj premlčanie, aj zbytočne vynaložené náklady na súdne trovy.

Pre tých, ktorí by mali záujem, navrhol som text návrhu zákonnej úpravy adjudikácie pre slovenský právny rámec, ktorý nájdete na stránke <https://www.kotvan.sk/navrh-povinnej-adjudikacie-v-stavebnych-sporoch-do-noveho-stavebneho-zakona>. ■

RESUMÉ

Výhody inštitútu adjudikácie s rozhodcovským konaním

Autor v článku predstavuje inštitút adjudikácie ako alternatívny spôsob riešenia sporov. Rozhodnutie v adjudikácii je určením obsahu záväzku treťou stranou, ktorú sporové strany poverili riešením sporu, nie je samo osebe vykonateľné, teda nie je exekučným titulom. Rozhodnutie z adjudikácie možno vykonať prostredníctvom rozhodnutia súdu alebo rozhodcovského súdu. Autor polemizuje, či je výhodnejšie spájať inštitút adjudikácie so súdnym konaním, alebo rozhodcovským konaním. Svojimi argumentmi dospel k názoru, že adjudikáciu je účelnejšie spájať s rozhodcovským konaním.

SUMMARY

Advantages of Adjudication with Arbitration

The author deals with the concept of adjudication as an alternative way of dispute resolution. A decision made in the course of adjudication determines the content of an obligation by a third party whom the disputing parties authorised to resolve the dispute; it is not enforceable as such, i.e. it is not an enforcement title. A decision made in the course of adjudication may be enforced through a court order or through an arbitral award. The author deals with the question whether it is more suitable to combine the concept of adjudication with the court proceedings or with arbitration. Based on his arguments, he comes to a conclusion that adjudication is to be more expediently combined with arbitration.

ZUSAMMENFASSUNG

Vorteile des Instrumentes der Adjudikation mit dem Schiedsverfahren

Der Autor stellt im Artikel das Instrument der Adjudikation als eine alternative Art und Weise für die Beilegung von Streitfällen vor. Die Entscheidung in der Adjudikation ist die Feststellung des Inhaltes der Verbindlichkeit durch eine Drittpartei, die von den Streitparteien mit der Lösung des Streites beauftragt wurde, die aber an sich nicht vollstreckbar und somit kein Exekutionstitel ist. Die Adjudikationsentscheidung kann durch Entscheidung des Gerichtes oder des Schiedsgerichtes vollstreckt werden. Der Autor polemisiert ob günstiger ist, das Instrument der Adjudikation mit dem Gerichtsverfahren oder mit dem Schiedsverfahren zu verbinden. Durch seine Argumentation ist er zur Schlussfolgerung gekommen, dass die Adjudikation zweckmäßiger ist, mit dem Schiedsverfahren zu verbinden.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania

Porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania treba rozumieť znevýhodnenie niektorého z účastníkov rozhodcovského konania tým, že nemá umožnenú rovnakú mieru možností predkladať vyjadrenia, dôkazy, vyjadrovať sa k protistranou navrhovaným dôkazom alebo k ňou predloženým vyjadreniam, ako to vyplýva zo znenia § 17 zákona o rozhodcovskom konaní – čiže ide o prípady, kedy dôjde v rozhodcovskom konaní k porušeniu princípu kontradiktórnosti a princípu rovnosti zbraní.

*Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. 6. 2018
sp. zn. 3 Obdo 18/2018*

Dotknuté ustanovenia:

- § 17 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v platnom znení („ZoRK“)
- § 40 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31. 12. 2014

Prvostupňový súd zamietol žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. V odôvodnení uviedol, že **zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania môže byť porušená, ak druhá strana nedostala návrh na začatie konania, ak sa jej odňala možnosť konať pred rozhodcovským súdom, alebo ak sa jej odňalo právo vyjadrenia, prípadne podania vzájomného návrhu.** Z princípu rovnosti účastníkov konkrétne vyplýva, že účastníci majú rovnaké postavenie, čo znamená, že môžu procesné úkony vykonávať vo formách ustanovených zákonom, majú právo nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy a odpisy, majú právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a ku všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali, musia byť vždy predvolaní na pojednávanie a musia im byť doručené písomné vyhotovenie rozsudku. Z predloženého rozhodcovského spisu podľa prvostupňového súdu nevyplývalo, že by rozhodcovský súd niektoré z uvedených procesných práv nerešpektoval, prípadne, že by niektorú z procesných strán zvýhodnil na úkor druhej.

K tvrdeniam žalobcu, ktorými namietal porušenie zásady rovnosti účastníkov neúplným zistením skutkového stavu veci rozhodcovským súdom, **prvostupňový súd** uviedol, že **nie je oprávnený skúmať spôsob, akým rozhodcovský súd vyhodnotil vykonané dôkazy a ani právne posúdenie veci rozhodcovským súdom, pretože tieto nezakladajú dôvod na preskúmanie rozhodcovského rozsudku** podľa § 40 ods. 1 písm. g) zákona o rozhodcovskom konaní (v znení účinnom do 31. 12. 2014).¹

¹ Do 31. 12. 2014 bolo znenie § 40 ods. 1 písm. g) ZoRK nasledovné: „Účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku, len ak bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17).“

Súčasnú zmenu § 40 ZoRK je čo do dôvodov zosúladené s Modelovým zákonom UNCITRAL, pričom porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17 ZoRK) môže zakladať dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. a) bodu 2 (nemožnosť zúčastniť sa rozhodcovského konania) a bodu 4 (procesné vady) ZoRK.

Odvolačný súd napadnutým rozsudkom na základe odvolaní žalobcu a žalovaného potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny. V odôvodnení uviedol, že konanie o zrušení rozhodcovského rozsudku nemôže byť koncipované obdobne ako opravné konania v rámci sporového procesu. Ak by súdy preskúmavali rozhodcovský rozsudok z hľadiska súladu s hmotným právom a z dôvodu odlišného právneho názoru by zrušili rozhodcovský rozsudok, došlo by k úplnému popretiu existencie rozhodcovského konania. Rozpor s hmotným právom ako dôvod pre zrušenie rozhodcovského rozsudku zo zákona o rozhodcovskom konaní nevyplýva. **Všetky námietky, ktoré vedú k zrušeniu rozhodcovského rozsudku musia byť nevyhnutne procesného charakteru, musia sa týkať postupu rozhodcovského súdu pri prejednávaní sporu a nie správnosti skutkových alebo právnych záverov rozhodcovského súdu.** Námietku žalobcu týkajúcu sa nedostatočného zohľadnenia jednotlivých hľadísk posudzovania začiatku plynutia premlčacej doby preto posúdil odvolací súd ako právne irelevantnú.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorým sa domáhal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Žalobca argumentoval o. i. vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení, ktorý videl v tom, že odvolací súd sa nevysporiadal s jeho ťažiskovými odvolacími námietkami. Uviedol, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil jeho námietku týkajúcu sa procesného pochybenia rozhodcovského súdu ako námietku hmotnoprávnej stránky veci a súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil, keď namietané procesné pochybenie rozhodcovského súdu spočíva v nedostatku procesných predpokladov pre riadne posúdenie pojmu „hrubá nedbanlivosť“ posúdil ako námietku týkajúcu sa hmotnoprávnej stránky veci. Žalobca rovnako argumentoval, že ak sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku nezaoberal uvedenými námietkami, ktoré viedli k porušeniu zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania, odoprel mu právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, pričom ide o odopretie jeho procesných práv v miere nasvedčujúcej porušeniu práva na spravodlivý proces.

Najvyšší súd SR dovolanie žalobcu odmietol.

Z odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu SR

Nad rámec záveru o nemožnosti dovolacieho súdu zaoberať sa dovolacími námietkami žalobcu týkajúcimi sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu považuje najvyšší súd za nevyhnutné poukázať na to, že v časti, v ktorej žalobca namietal, že odvolací súd (resp. aj súd prvej inštancie) sa (údajne) nevysporiadali s nim uvádzanými procesnými pochybeniami rozhodcovského súdu, konajúce súdy sa uvedenými tvrdeniami zaoberali a zaujali záver, že ide o námietky týkajúce sa vecnej (hmotnoprávnej) stránky veci. Len ako poznámku dovolací súd uvádza, že v rámci žalobcom vymedzeného dôvodu žaloby pre zrušenie rozhodcovského rozsudku „**porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania**“ totiž **treba rozumieť znevýhodnenie niektorého z účastníkov rozhodcovského konania tým, že nemá umožnenú rovnakú mieru možností predkladať vyjadrenia, dôkazy, vyjadrovať sa k protistranou navrhovaným dôkazom alebo k ňou predloženým vyjadreniam, ako to vyplýva zo znenia § 17 ZoRK² v znení účinnom ku dňu podania žaloby na súd prvej inštancie – čiže ide o prípady, kedy dôjde v rozhodcovskom konaní k porušeniu princípu kontradiktórnosti a princípu rovnosti zbraní.** Žalobcom spochybňované a aj v dovolaní uvádzané skutočnosti – nesprávne posúdenie pojmu „hrubá nedbanlivosť“ a nedostatočné odôvodnenie rozhodcovského rozsudku – však nemožno považovať za porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania v zmysle § 17 ZoRK.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované.

² § 17 ZoRK:

„Účastníci rozhodcovského konania majú v rozhodcovskom konaní rovné postavenie. Každému účastníkovi rozhodcovského konania sa má poskytnúť rovnaká možnosť na uplatnenie jeho práv a na ich ochranu.“

Aktuálne udalosti

Benátska komisia na Slovensku

Ministerstvo spravodlivosti SR sa obrátilo na Benátsku komisiu s dvoma otázkami, ktoré sa týkajú postavenia Slovenskej advokátskej komory. Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva, orgán Rady Európy známy ako Benátska komisia, sa rozhodla vyslať na Slovensko skupinu spravodajcov. Pracovná návšteva skupiny spravodajcov sa konala **8. – 10. septembra 2021** a zástupcovia Rady Európy sa stretli s ministerkou spravodlivosti SR M. Kolíkovou, poslancami Národnej rady SR, predsedom Najvyššieho správneho súdu SR P. Naďom, predsedom Súdnej rady SR J. Mazákom. Na pôde Slovenskej advokátskej komory zástupcov Benátskej komisie privítal predseda komory Viliam Karas s ďalšími zástupcami orgánov komory. Predstavili im činnosť komory a hlavnou témou rozhovoru bola nezávislosť advokácie vrátane disciplinárnych právomocí komory nad členmi stavu. Benátska komisia by mala prijať stanovisko k otázkam ministerstva spravodlivosti na 128. plenárnom zasadnutí 14. októbra 2021. Viac informácií o návšteve vám prinesieme v ďalšom čísle bulletinu.

Foto SAK

Národný projekt ADR – mediácia a restoratívna justícia

Vo vzdelávacom stredisku v Omšeni sa **12. – 13. augusta 2021** uskutočnila úvodná konferencia k národnému projektu *ADR – mediácia a restoratívna justícia*. Projekt realizuje Ministerstvo spravodlivosti SR a jeho cieľom je posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie v civilných aj trestných konaniach. Projekt odborne vedie advokátka a mediátorka JUDr. Beáta Swanová. V mene SAK sa na úvodnej konferencii zúčastnil predseda pracovnej skupiny pre súkromné právo a člen predsedníctva JUDr. Ľudovít Mičinský. Viac informácií o projekte nájdete na stránke MS SR: <https://projekty.justice.sk/sk/projekty/>

Deň právneho poradcu v Poľsku

Slovenská advokátska komora má od roku 2018 s Komorou právnych poradcov (OIRP) v Krakove podpísané memorandum o spolupráci. Na základe jej pozvania sa pri príležitosti *Dňa právneho poradcu 9. júla 2021* v atraktívnej scenérii kaštiela v Tomaszowiciach zúčastnili na slávnostnom stretnutí členka predsedníctva SAK JUDr. Zuzana Čížová a advokátka Mgr. Juliana Sumková.

Zástupkyne SAK privítal dekan Krakovskej komory právnych poradcov Marcin Sala-Szczyppinski. Témou stretnutia bola situácia v oblasti poskytovania právnych služieb v oboch krajinách. Venovali sa aj vzdelávaniu koncipientov, ktoré je v Poľsku založené na povinnom absolvovaní seminárov jedenkrát týždenne v rozsahu 4 až 6 hodín s priebežným skúšaním. Skúšky skladajú nielen po vykonaní povinnej trojročnej praxe, ale aj pred zápisom do zoznamu koncipientov. Rovnako ako advokáti v Poľsku, aj právni poradcovia po zápise do komory majú povinné celoživotné vzdelávanie.

Výmena informácií nastala aj v oblasti online komunikácie. Komora právnych poradcov, rovnako ako SAK, využíva v čase protipandemických opatrení možnosti dištančného rokovania orgánov a realizuje vzdelávanie dištančnou formou. Témou stretnutia bolo aj skĺbenie výkonu povolania s rodičovskými povinnosťami. Poľská Nadácia právo pre mamičky propaguje a podporuje ideu úspešného kombinovania profesionálneho rozvoja s rodičovstvom.

Diskusia sa rozvinula aj o možnej spolupráci v oblasti športových a kultúrnych podujatí, kde bola ponúknutá účasť právnym poradcami na športových podujatiach organizovaných pod záštitou SAK. Záver stretnutia sa niesol v priateľskom duchu s cieľom zintenzívniť vzájomnú spoluprácu.

Legislatívna činnosť komory – novelizácia Civilného sporového poriadku

Ministerstvo spravodlivosti SR sa obrátilo na SAK so žiadosťou o pripomienkovanie pracovnej verzie novely Civilného sporového poriadku a súvisiacich zákonov. Zasielaný materiál bol spracovaný na základe Programového vyhlásenia vlády, ako aj Plánu legislatívnych úloh vlády na rok 2021, v ktorých sa vláda zaviazala navrhnuť „zmeny právnej úpravy, ktoré budú odrážať skúsenosti s takmer päťročnou aplikáciou rekonštruovaných procesných predpisov“.

Zároveň bola zverejnená aj predbežná informácia k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov. Pripomienky spracovali na základe poverenia predsedu pracovnej skupiny pre súkromné právo JUDr. Ľudovíta Mičinského členovia pracovnej skupiny doc. Alexandra Löwy a JUDr. František Sedlačko. Viac informácií nájdete na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/PI/2021/11>

Advokátske skúšky – poznatkový index

Vyhodnotenie prieskumu medzi advokátmi

Predsedníctvo SAK už v roku 2019 prijalo nový vzdelávací poriadok a profil absolventa advokátskej skúšky, ktorý je opisom podstatných a praktických vedomostí a zručností, ktoré má mať absolvent po/pri advokátskej skúške. Na prijatie týchto dokumentov nadväzovalo viacero zmien vo vzdelávaní. Kancelária SAK na jar tohto roku spravila prieskum medzi advokátmi zameraný na vyhodnotenie, či jednotlivé oblasti vedomostí a zručností absolventa boli predmetom skúšky a či sa nimi senáty zaoberali. Aj výsledky prieskumu poukazujú na to, že advokáti poznajú obsah profilu absolventa a domnievajú sa, že pri skúškach našich budúcich kolegov je dôležité preverovať vedomosti a zručnosti tak právne, ako aj metaprávne. Úlohou komory by malo byť zosúladenie prie-

behu všetkých častí advokátskych skúšok s prijatým profilom absolventa tak, aby skúška nebola len „ďalšou štátnicou“, ale aby preverila celkovú pripravenosť budúceho advokáta na vstup do advokátskej praxe. Skúšaný má preukázať nielen namemorované vedomosti, ale aj to, či zvládne vedenie kancelárie, či vie vystupovať, správať sa ku klientovi, správne argumentovať a pod. Tomuto cieľu je potrebné prispôbiť nielen priebeh skúšok, ale aj zmyšľanie členov skúšobných senátov natoľko, aby sa zžili s obsahom a posolstvom prijatého dokumentu s opisom profilu absolventa a pri skúšaní jeho jednotlivé súčasti preverovali.

Výsledky prieskumu boli zaslané všetkým členom skúšobných senátov a budú zverejnené aj na webovej stránke SAK.

Mgr. Alexandra Donevová
Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

Pýta(j)te sa predsedníctva

Konferencia advokátov 11. júna 2021 prijala zmenu § 39 Advokátskeho poriadku SAK, v ktorom sa špecifikuje povinnosť preberania doručovaných zásielok advokátom. K výkladu § 39 Advokátskeho poriadku, podľa ktorého **advokát je povinný zabezpečiť v mieste svojho sídla alebo pracoviska štatutára zapísaného v matrike komory preberanie doručovaných zásielok v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi o doručovaní**, predsedníctvo komory prijalo nasledovné výkladové stanovisko:

Podľa zák. č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) advokát vykonávajúci advokáciu podľa § 12 ods. 1 písm. a) zák. o advokácii nemá povinnosť aktivácie elektronickej schránky advokáta.

Z uvedeného dôvodu pre prípad doručovania v listinnej podobe sa zavádza v zmysle § 39 Advokátskeho poriadku povinnosť zabezpečiť v mieste svojho sídla alebo pracoviska štatutára zapísaného v matrike komory preberanie doručovaných zásielok v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi o doručovaní.

Konferenciou advokátov bola táto povinnosť sprísnená z „možnosti“ doručovania zásielok na „preberanie“ doručovaných zásielok. K preberaniu doručovanej pošty sa vyjadril aj disciplinárny senát komory, podľa ktorého „je vecou riadneho výkonu advokácie, aby v mieste sídla advokáta bola v dobe doručovania zásadne prítomná osoba oprávnená písomnosť prevziať. Ak aj napriek tomuto predpokladu nebola v dobe doručenia zastihnutý ani advokát, ani iná osoba oprávnená na prevzatie písomnosti, zásielka sa uloží na pošte alebo orgáne obce“.

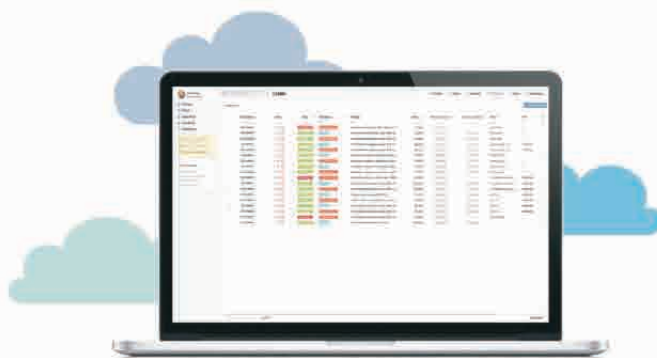
Sprísnením povinnosti preberania doručovaných zásielok sa podľa názoru predsedníctva komory nezavádza povinnosť advokáta byť vždy prítomný, prípadne mať prítomného zamestnanca v mieste svojho sídla alebo pracoviska, ale zvyrazňuje sa povinnosť preberať doručované zásielky aj v prípade, ak boli výnimočne uložené na pošte.

Clerk.

VÁŠ NOVÝ KONCIPIENT

Jednoduchý nový softvér pre malé
a stredné advokátske kancelárie.

Teraz na 30 dní zadarmo na www.clerk.sk.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Nepodanie žaloby advokátom z dôvodu prekážky litispendencie pre skôr začaté rozhodcovské konanie

Postup advokáta, ktorý po tom, čo prevezme právne zastúpenie klienta vo veci podania žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia na základe plnej moci, zaslanej mu klientom, žalobu v mene klienta nepodá, pretože zistí, že klient si medzičasom sám podal žalobu na rozhodcovský súd, čo zakladá prekážku litispendencie, nie je disciplinárnym previnením advokáta. Za týchto okolností nedošlo k porušeniu § 18 ods. 2 ZoA, lebo advokát využil všetky svoje vedomosti a presvedčenie, dbal na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných služieb tým, že žalobu nepodal, nespôsobil klientovi žiadnu škodu.

Advokát, ktorý po tom, čo prevezme právne zastúpenie klienta vo veci podania žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia na základe plnej moci, zaslanej mu klientom, až do podania sťažnosti klientom orgánom SAK, písomne neinformuje klienta, ako postupuje pri vybavení jeho veci, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 6 ods. 1 písm. a) AP SAK.

Rozhodnutie II. odv. disc. senátu SAK z 12. novembra 2018, sp. zn. II. ODS-34/17:1732/2016

Rozhodnutie X. disc. senátu SAK z 9. októbra 2017, sp. zn. DS X.-10/2017:1732/2016

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení (ďalej len „ZoA“)
- § 6 ods. 1 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK schváleného konferenciou advokátov 10. júna 2017 (ďalej len „AP SAK“)

Rozhodnutím X. disciplinárneho senátu SAK z 9. októbra 2017, sp. zn. DS X.-10/2017:1732/2016 v spojení s rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 12. novembra 2018, sp. zn. II. ODS-34/17:1732/2016 bol DO advokát

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 ZoA pre porušenie povinností advokáta uložených podľa § 18 ods. 2 ZoA, ktorých sa mal dopustiť

tým, že

po tom, ako na základe splnomocnenia zo dňa 26. 10. 2015, ktoré mu sťažovateľka A. B. zaslala dňa 27. 10. 2015 e-mai-

lom a toho istého dňa aj doporučenou listovou zásielkou, prevzal právne zastúpenie sťažovateľky na podanie žaloby proti spoločnosti A. s. r. o. alebo B. s. r. o. o vydanie bezdôvodného obohatenia a ochranu spotrebiteľa, až do dňa, kedy naňho sťažovateľka podala sťažnosť SAK (do 10. 6. 2016) žalobu v mene sťažovateľky nepodal, pretože

skutok nie je disciplinárnym previnením.

Rozhodnutím X. disciplinárneho senátu SAK z 9. októbra 2017, sp. zn. DS X.-10/2017:1732/2016 v spojení s rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 12. novembra 2018, sp. zn. II. ODS-34/17:1732/2016 bol DO advokát zároveň

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože zavinené závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 6 ods. 1 písm. a) AP SAK

tým, že

po tom, ako na základe splnomocnenia zo dňa 26. 10. 2015, ktoré mu sťažovateľka A. B. zaslala dňa 27. 10. 2015 e-mai- lom a toho istého dňa aj doporučenou listovou zásielkou,

prevzal právne zastúpenie sťažovateľky na podanie žaloby proti spoločnosti A. s. r. o. alebo B. s. r. o. o vydanie bezdôvodného obohatenia a ochranu spotrebiteľa, až do dňa, kedy naňho sťažovateľka podala sťažnosť SAK (do 10. 6. 2016) sťažovateľku písomne neinformoval, ako postupuje pri vybavovaní jej právnej veci,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **200 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola DO advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške 435 eur v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Prvostupňový disciplinárny senát vo vzťahu k prvému skutku uviedol, že advokát správne zhodnotil situáciu, za ktorej by mohlo dôjsť nepochybné k zamietnutiu žaloby, oboznámil sa so skutočnosťou, že sa viedli dve konania na Rozhodcovskom súde, informoval telefonicky klientku, že pre úspešnosť žaloby je potrebné rozhodcovskú žalobu zobrať späť. Preto nedošlo k porušeniu § 18 ods. 2 ZoA, lebo DO využil všetky svoje vedomosti a presvedčenie, a dbal na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných služieb tým, že žalobu nepodal, nespôsobil sťažovateľke žiadnu škodu, práve naopak, nevznikli jej trovy v prípade neúspešného konania na Rozhodcovskom súde. Ani samotná sťažovateľka neuviedla, žeby aj napriek poučeniu trvala na zjavne neúspešnej žalobe. Skutočnosť, že k nijakému konaniu nedošlo nie je možné dokazovať poškodením takýmto nekonaním nedošlo k spôsobeniu následku pre

sťažovateľku. Preto potom vo vzťahu k tomuto skutku treba postupovať v zmysle § 25 písm. b) DP SAK, pretože konanie nie je disciplinárnym previnením.

Vo vzťahu k druhému skutku z vykonaného dokazovania senát vzal za preukázané, že došlo k disciplinárnemu previneniu zo strany DO a to v rozsahu § 6 ods.1 písm. a) AP SAK, podľa ktorého je advokát povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a posilať klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak.

Odvolací disciplinárny senát vyhodnotil odvolanie DO advokáta ako nedôvodné. Argumentácia DO spočíva v tom, že z ustanovenia AP SAK nemožno vyvodiť takú normu, pod ktorú by bolo možné subsumovať to, že neinformoval klientku riadne a včas. S touto odvolacou argumentáciou DO sa nemožno stotožniť. Informovať klientku cestou RK SAK po podaní sťažnosti, zaiste nie je včasným informovaním, pretože DO viac ako sedem mesiacov preukázateľne písomne neinformoval, ako postupuje pri vybavovaní jej právnej veci. Odvolací disciplinárny senát nedospel k takej novej interpretácii príslušného ustanovenia, ktorá by viedla k záveru odlišnému od záveru prvostupňového disciplinárneho senátu. K odlišnému záveru nedospel odvolací disciplinárny senát ani v kontexte v odvolaní spomínanej administratívnej záťaži.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

Prieskum SAK o rozhodcovských súdoch

Z rozhodcovských súdov advokáti najčastejšie odporúčajú klientom využitie pravidiel Rozhodcovského súdu SAK

Slovenská advokátska komora ešte vo februári 2021 uskutočnila prieskum medzi advokátkami a advokátmi o využívaní rozhodcovského konania v právnej praxi. Anonymný dotazník vyplnilo takmer sto respondentov.

Podľa výsledkov prieskumu 43 % respondentov uviedlo, že v posledných troch rokoch odporučili klientovi použitie rozhodcovskej doložky v domácom obchodnom vzťahu, a podobný počet (40 %) aj v medzinárodnom obchodnom vzťahu.

Zo stálych rozhodcovských súdov advokátky a advokáti najčastejšie (60 %) odporúčali využitie pravidiel Rozhod-

covského súdu Slovenskej advokátskej komory. V tretine prípadov (32 %) odporúčali využitie pravidiel Rozhodcovského súdu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory, zvyšok tvorili iné súdy.

V prípade odporúčania pravidiel RS SAK respondenti ako najčastejší dôvod voľby uviedli skutočnosť, že RS SAK považujú za najtransparentnejší stály rozhodcovský súd na Slovensku, prípadne mali zlé skúsenosti s inými domácimi platformami.

Zo zahraničných arbitrážnych inštitúcií dominovalo využívanie pravidiel podľa ICC (49 %) a VIAC (19 %).

7 dobrých dôvodov pre voľbu Rozhodcovského súdu SAK

1. JEDNODUCHÉ A ZROZUMITEĽNÉ PRAVIDLÁ

Rozhodovanie sporov pred RS SAK sa riadi jasne formulovanými pravidlami. Vychádzajú zo základných dlhodobo overených praktík medzinárodne uznávaných arbitrážnych inštitúcií. Ponechávajú stranám priestor nastaviť priebeh konania podľa potreby, vrátane výberu rozhodcov a voľby angličtiny alebo nemčiny ako jazyka konania.

2. RÝCHLE A SPRAVODLIVÉ ROZHODOVANIE

Základným poslaním RS SAK je slúžiť stranám v spravodlivom riešení sporov pri dôslednom rešpektovaní rovnosti strán konania. Rozhodcovský súd nie je zaťažovaný „reštančnými“ vecami, spotrebiteľskými spormi či exekúciami. RS SAK od obnovenia činnosti úspešne viedol viac ako 60 rozhodcovských konaní (doposiaľ ani jeden jeho rozsudok nebol pred všeobecným súdom úspešne napadnutý v konaní o zrušenie).

3. KONEČNÉ ROZHODNUTIE NA JEDNOM STUPNI

Rozhodnutie rozhodcovského senátu je právoplatné a vymožiteľné ako rozhodnutie všeobecného súdu. Výška poplatku za vedenie konania je porovnateľná s bežnými súdnymi poplatkami. Na rozdiel od všeobecného súdu, voči rozhodcovskému rozsudku nie je možné podať odvolanie (ibaže by sa strany dohodli inak) a predlžovať tak konanie.

4. VYSOKÁ PRAKTICKÁ KVALIFIKÁCIA ROZHODCOV

Strany si za rozhodcu môžu nominovať kohokoľvek s dlhoročnou právnu praxou (napr. advokáta s aspoň 5-ročnou praxou). Pri absencii dohody strán (alebo ak strana svojho rozhodcu nenominuje) Predsedníctvo ustanoví za rozhodcu osobu zapísanú vo zverejnenom Zozname rozhodcov RS SAK. RS SAK dbá na to, aby boli do Zoznamu rozhodcov zapisovaní výlučne rešpektovaní odborníci s relevantnými skúsenosťami a znalosťou obchodnej arbitráže.

5. NEZÁVISLOSŤ A NESTRANNOSŤ ROZHODCOV

Potenciálny rozhodca je povinný vopred vyplniť formulár o skutočnostiach, ktoré by mohli spochybňovať jeho nezávislosť a nestrannosť. Strany tak majú možnosť overiť si nezávislosť a nestrannosť rozhodcu ešte pred jeho ustanovením do funkcie. O prípadnej námietke proti potenciálnemu rozhodcovi rozhodne predsedníctvo RS SAK dbajúc, aby spory rozhodovali iba nezávislí a nestranní arbitri. Podobné princípy sa vzťahujú aj na osoby vystupujúce v spore ako znalci.

6. ŠPECIALIZÁCIA A MEDIÁCIA

Okrem všeobecnej rozhodcovskej agendy sa RS SAK postupne špecializuje aj na jednotlivé podnikateľské odvetvia. Príkladom je rozvíjajúca sa spolupráca so Slovenskou komorou stavebných inžinierov pri odborných vyjadreniach potrebných na rozhodovanie sporov súvisiacich so stavebníctvom. Podľa Pravidiel môže po začatí rozhodcovského konania prebehnúť zmierovacie konanie s cieľom ukončiť spor strán zmierom.

7. TRANSPARENTNOSŤ A SILNÉ ZÁZEMIE

Zriaďovateľom súdu je Slovenská advokátska komora ako nezávislá samosprávna organizácia, ktorá je najväčšou stavovskou organizáciou v Slovenskej republike. Správu súdu ako nezávislej organizačnej zložky komory vykonáva trojčlenné predsedníctvo RS SAK a tajomník. Členovia predsedníctva RS SAK nemôžu prijať funkciu rozhodcu ani právneho zástupcu v konaní pred RS SAK. RS SAK je príkladom transparentnosti. O svojej činnosti a plánoch pravidelne informuje na odborných fórach a v každoročných správach o činnosti.

Kontakt:

Rozhodcovský súd Slovenskej advokátskej komory
Kolárska 4
813 42 Bratislava
rssak@sak.sk, <https://sud.sak.sk>

Vzorová rozhodcovská doložka

„Všetky spory vyplývajúce z tejto zmluvy alebo s ňou súvisiace (vrátane sporov o mimozmluvných nárokoch) budú rozhodnuté v rozhodcovskom konaní podľa Rokovacieho poriadku Rozhodcovského súdu Slovenskej advokátskej komory“

Vzorové fakultatívne dodatočné doložky

„Počet rozhodcov je [1 alebo 3].“
„Jazykom rozhodcovského konania je [slovenčina, čeština, angličtina a/alebo nemčina].“
„Rozhodcovská doložka sa riadi právom Slovenskej republiky.“
„Rozhodcovský rozsudok, ktorý nie je kontrolným rozhodcovským rozsudkom, môže preskúmať iný rozhodcovský senát.“
„Ustanovením rozhodcu je poverené predsedníctvo Rozhodcovského súdu SAK.“

Predsedníctvo RS SAK

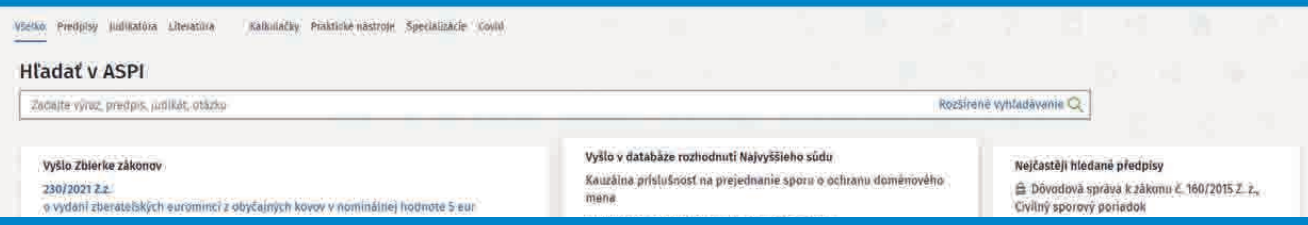
JUDr. Karol Šiška,
predseda RS SAK
Mgr. Martin Magál,
člen predsedníctva RS SAK
Mgr. Roman Prekop,
člen predsedníctva RS SAK

Tajomník RS SAK

Mgr. Pavol Kubík

Rozhodcovia RS SAK

JUDr. Imrich Torma LL.M.
JUDr. Mária Galandová, LL.M.
JUDr. Andrej Leontiev
JUDr. Miroslav Németh
doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M.
JUDr. Peter Kubina
Mgr. Tomáš Kamenec
JUDr. Ján Šinkovic
JUDr. Ľudovít Mičinský
JUDr. Peter Štrpka, PhD.
JUDr. Branislav Jablonka, PhD.
Mgr. ICLic. Pavol Poláček, LL.M., M.A.
Mgr. Peter Serina
Mgr. Vladimír Kordoš, LL.M.
Mgr. Beáta Doláková, PhD.
JUDr. Tatiana Prokopová
JUDr. Peter Kotvan
JUDr. Pavel Lacko, LL.M.

Objavte ASPI novej generácie – Homepage

ASPI je moderný, komplexný systém pre prácu s právnymi predpismi a dôležitými súvisiacimi informáciami

Objavujte s nami výhody práce s ASPI novej generácie. Vedeli ste, že na domovskej stránke je prehľadne zobrazené všetko, čo najčastejšie používate?

Rýchle prehľady novozaradených dokumentov v predpisoch, judikatúre i literatúre

Prihlásený používateľ má prístup priamo ku svojim obľúbeným, alebo naposledy otvoreným dokumentom priamo z domovskej obrazovky.

Našepkávač pomôže s vyhľadaním vášho dopytu

Presnosť výsledkov môžete zlepšiť zafiltrovaním na konkrétny typ dokumentu, priamo z domovskej stránky.

Jednoducho sa vrátite k dokumentom, s ktorými ste v poslednej dobe pracovali.

Kliknutím na logo ASPI sa kedykoľvek vrátite na domovskú stránku.

Vyskúšajte si výhody ASPI novej generácie na 14 dní zdarma

+421 2 58 10 20 14 | +421 911 360 782 | obchod@aspi.sk

Wolters Kluwer SR s. r. o., Mlynské nivy 48, 821 09 Bratislava, www.aspi.sk

Muž ako obeť domáceho násillia

Klienti, ktorí zažili, alebo zažívajú násillie, sa vo viacerých ohľadoch líšia od ostatných klientov, s ktorými sa advokát v praxi bežne stretne. Aj keď negatívne emócie sú v rôznej miere prítomné pri poskytovaní právnej pomoci takmer vždy, klient s traumou má svoje špecifiká. Ak chceme takýmto klientom skutočne pomôcť a predísť ich opakovanej a druhotnej viktimizácii, dôležitý je každý detail. V poradí štvrtom článku v rámci série k projektu „Advokáti proti násilliu“ sa dozvieme, že nielen ženy môžu byť obeťou domáceho násillia.

Štatistiky hovoria, že zhruba každý siedmy muž je obeťou domáceho násillia. V mojej praxi som sa stretla s viacerými takýmito mužmi, no nie vždy si na sebe páchané násillie uvedomovali alebo s tým chceli/vedeli niečo spraviť. Len v jednom prípade muž napokon aj podal trestné oznámenie.

Domáce násillie páchané na mužoch (ako v podstate akékoľvek iné domáce násillie) je opradené mnohými mýtmi a predsudkami. Muži, ktorí zažívajú násillie zo strany svojej partnerky/svojho partnera, sú často s miernym úškrnom považovaní za tých „pod papučou“, za „citlivky“, „slabochovy“, ktorí „si nevedia spraviť doma poriadok“. Alebo paradoxne naopak, za „bezcitných hulvátov, ktorí zanedbávajú svoje povinnosti a nechápu svoje polovičky“. Dokonca ne jeden takýto muž v prípade vyhrotenia konfliktov, nastavenia si hraníc, či odchodu z daného vzťahu sám skončil ako obvinený z týrania blízkej a zverenej osoby, či zo spáchania nejakého zo sexuálnych trestných činov. Takéto obvinenia sa v týchto prípadoch často používajú ako odplata alebo obrana, teda ako určitá stratégia vyviníť sa, či ako ďalší zo spôsobov kontroly a týrania toho druhého. Avšak nezriedka sa stáva aj to, že páchatel'/páchatel'ka sa skutočne a úprimne považuje za obeť, pričom si neuvedomuje (a, žiaľ, často ani tí okolo), že to, čo označuje ako na ňom/nej páchané násillie, je v skutočnosti obranou, či odmietnutím naďalej sa podriaďovať a trpieť jeho/jej zlé správanie.

Nejeden muž funguje alebo sa aspoň snaží fungovať vo vzťahu s manipulátorom, narcisom, osobou so závislosťou,

či s Münchhausenovým syndrómom, pričom ani nevie, že to tak je. Takíto muži majú často pocit, že to oni robia niečo zlé a to, čo sa u nich doma deje, považujú za znak svojho vlastného zlyhania. Obávajú sa, že niečo zanedbali, dovolili, prípadne až spôsobili, pričom majú strach z následkov, keď sa o tom dozvedia ľudia zvonku. Tí, ktorí si naopak uvedomujú, že žijú v toxickom vzťahu, často zas nevedia, ako sa z neho dostať bez toho, aby prišli o svoje deti, dobré meno, dôstojnosť, súkromie a pod. Mnohí prežívajú obrovský pocit hanby a strachu. Obávajú sa, že im nikto neuverí, že ich vysmejú, ponížia, že budú zdiskreditovaní alebo sami napokon stíhaní. Taktiež sa boja, že prídu o deti alebo, že budú vylúčení z komunity, do ktorej patria, najmä po tom, čo ju vystavia „hanbe“, že aj „u nich“ sa „to“ deje. Na tomto možno vidieť, že aj muži čelia riziku opakovanej a druhotnej viktimizácie, a teda, že aj oni môžu byť obzvlášť zraniteľnými obeťami.

Z mojej skúsenosti muži vo väčšine prípadov riešia vzťah s násilnou partnerkou/násilným partnerom skôr rozchodom či rozvodom než podaním trestného oznámenia, prípadne to z rôznych dôvodov neriešia vôbec. Predpokladá sa, že len veľmi malé množstvo mužov siahne po trestnoprávných nástrojoch ochrany. Preto skutočnosť, že daný muž nepodal alebo nechce podať trestné oznámenie, ešte neznamená, že nie je obeťou domáceho násillia. Pri práci s takýmto klientom je toto veľmi dôležité vedieť. Miera latencie je tu vysoká. Dokonca v súvislosti s domácim násillím páchaným na mužoch sa hovorí o dvojitej latencii – o utajení pred úradmi a pred výskumníkmi. Rovnako tomu je aj v prípade, resp. o to viac, ak je obeťou muž so zdravotným postihnutím alebo senior a páchatel'om niektorí z jeho príbuzných (najčastejšie dospelé/dospievajúce dieťa).

Ďalšou dôležitou skutočnosťou, ktorú si je potrebné uvedomiť a náležite sa na ňu pripraviť je, že ak aj muž podá trestné oznámenie, mnohí sa budú na neho pozeráť minimálne so značnou dávkou nedôvery, ak ho rovno neodmietnu a nevysmejú. Najmä, ak bude za páchatel'a označená žena. Totiž, ešte stále sa môžeme stretnúť s tvrdeniami, že na mužovi nemožno spáchať domáce násillie; že nejde o „skutočného muža“, ak zažíva násillie; alebo, že žena napadne muža len v prípade, že sa bráni a pod.

JUDr. Silvia Miškovičová, LL.M vyštudovala právo na Trnavskej univerzite a Oxford Brooks University. Po vysokej škole pôsobila krátky čas v advokátskej kancelárii a neskôr na súde ako vyššia súdna úradníčka. Problematike obetí trestných činov sa venuje zhruba 7 rokov, najskôr ako dobrovoľníčka, neskôr ako právna poradkyňa v rôznych organizáciách poskytujúcich pomoc týraným deťom a/alebo ženám.

Autorka pojmu **syndróm bitého manžela** S. Steinmetz vo svojej štúdií z roku 2007 vysvetľuje, prečo je existencia domáceho násillia páchaného na mužoch tak často popieraná, ignorovaná, či považovaná len za niečo okrajové. Ako prvý dôvod tohto javu uvádza „selektívnu nepozornosť“, a to tak zo strany médií, ako aj odborníkov. Druhým dôvodom je podľa nej to, že domáce násillie páchané na mužoch nie je často také viditeľné (keďže je zväčša nefyzického rázu), a tretím, že muži v drvivej väčšine prípadov popierajú rolu obeť domáceho násillia – nedefinujú sa, necítia sa a neprezentujú sa ako obeť, čo ovplyvňuje aj informácie, ktoré o sebe a udalostiach (ne)podávajú.

Záverom by som rada zdôraznila, že všetkým vyššie uvedeným nechcem zľahčovať problém násillia páchaného na ženách. Avšak dôležité je uvedomiť si, že sú ženy, ktoré zažívajú domáce násillie a potom sú aj také, ktoré sa násillne (fyzicky, psychicky, sexuálne, či sociálne) správajú. To, že ženy nie sú násillné fyzicky (aj keď ja som sa stretla už aj s takými prípadmi) ešte neznamená, že nie sú násillné vôbec. Rovnako ako priznanie existencie jednej skupiny neznamená popretie tej druhej. Často sa stretávam s tým, že to tak mnohí majú a rozprávanie o jednej zo skupín obeť domáceho násillia

lia považujú za akési umenšenie až popretie tej druhej. Domáce násillie páchané na ženách a domáce násillie páchané na mužoch sú dva samostatné javy, ktoré si zaslúžia náležitú a rovnocennú pozornosť. Násillie je násillie, nech už je páchané kýmkoľvek a na komkoľvek a zakaždým je ho potrebné odmietnuť a obeť ochrániť.

Literatúra

- BOCK, M.: Häusliche Gewalt - ein Problemaufriss aus kriminologischer Sicht. Baden Württemberg: Landeszentrale für politische Bildung 2003
- BOCK, M.: Kriminologie. Für Studium und Praxis. 3. Auflage. München: Valen 2007
- ČÍRTKOVÁ, L.: Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada 2008
- ČÍRTKOVÁ, L.: Muži jako oběti domácího násillí. Praha: Právo a rodina, č. 7/2010.
- STEINMETZ, S.: Battered Husbands. In: Jaskson, N. A. (Ed.) Encyclopedia of Domestic Violence. NY, London 2007
- Van ANKEN, P.: Häusliche Gewalt gegen Männer – nur ein Annex-thema häuslicher Gewalt gegen Frauen? In: SCHRÖDER, D. (Hrsg.): Gewalt im sozialen Nahraum III. Frankfurt: Verlag für Polizeiwissenschaft 2009

JUDr. Silvia Miškovičová, LL.M

Projekt Advokáti proti násilliu

Projekt *Advokáti proti násilliu*, ktorý od januára 2021 realizuje Slovenská advokátska komora v spolupráci s **Ligou za duševné zdravie**, sa zameriava na pomoc osobám, ktoré sú terčom rôznych foriem domáceho násillia a násillia v párových vzťahoch. Žiadatelia prostredníctvom advokátov získajú komplexné a kvalifikované informácie a poradenstvo pri riešení ich situácie.

Ako sa klient dostane k pomoci v rámci projektu?

Napiše na pomoc@sak.sk. Prvý mail prijme koordinátor projektu – zamestnanec Slovenskej advokátskej komory a na základe dohody s advokátom poskytne žiadateľovi kontakt. Ďalej klient komunikuje priamo s advokátom. Právne rady, odporúčanie postupu a prípadne prvé právne kroky poskytne advokát *pro bono*. Následne sa môže s advokátom dohodnúť aj na ďalšej spolupráci, na jej forme a odplate.

Chcete pomôcť pomáhať?

Vážené kolegyně a kolegovia, pozývame vás zapojiť sa do projektu poskytovania *pro bono* právnej pomoci pre obeť domáceho násillia. Advokátovi bude pridelaný žiadateľ na základe dohody s koordinátorom SAK (chladekova@sak.sk). Obracajú sa na nás klienti z celého Slovenska, preto uvítame advokátov naprieč všetkými regiónmi. Súčasťou projektu je aj možnosť absolvovať kurz a prístup k doplnkovým vzdelávacím materiálom na online platforme Rady Európy *HELP*.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta ako rozhodcu v rozhodcovskom konaní umožniť účastníkovi konania nahliadnutie do rozhodcovského spisu

Je disciplinárnym previnením, ak advokát ako rozhodca, po vydaní rozhodcovského rozhodnutia, odmietne právnomu zástupcovi odporcu umožniť nahliadnutie do rozhodcovského spisu s odôvodnením, že je viazaný obchodným a advokátskym tajomstvom vo vzťahu k žalobcovi.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK z 21. mája 2010, sp. zn. K 138/2008¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení

Disciplinárne obvinený advokát JUDr. J. P. sa dopustil disciplinárneho previnenia

tým, že

potom, čo ako rozhodca vydal dňa 23. 2. 2006 rozhodcovský rozsudok, ktorým bola žalovanej spoločnosti I. s. r. o., uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi – zahraničnej právnickej osobe K. zmenkovú sumu vo výške 4 700 000 Kč s prísl. a náklady rozhodcovského konania vo výške 243 150 Kč, a to všetko do troch dní od právoplatnosti rozhodcovského rozsudku, a potom, čo sa dňa 11. 4. 2008 dostavila do jeho advokátskej kancelárie právna zástupkyňa žalovanej spoločnosti JUDr. H. D. so žiadosťou o umožnenie nahliadnutia do rozhodcovského spisu, tejto jej žiadosti nevyhovel s odôvodnením, že je viazaný obchodným a advokátskym tajomstvom vo vzťahu k žalobcovi,

čím porušil

§ 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta** vo výške **100 000 Kč**.

Z odôvodnenia:

Z vykonaného dokazovania bolo zistené, že disciplinárne obvinený je advokátom a zároveň vykonáva funkciu rozhodcu. Ďalej bolo zistené, že disciplinárne obvinený dňa 11. 4. 2008 nevyhovel žiadosti právnej zástupkyne JUDr. H. D. o umožnenie nahliadnutia do rozhodcovského spisu s odôvodnením, že je viazaný obchodným a advokátskym tajomstvom vo vzťahu k žalobcovi.

Z obsahu sťažnosti je zrejme, že sťažovateľ rozhodne popiera, že by niekedy uzavrel rozhodcovskú doložku, ktorá by rozhodcu oprávňovala na rozhodovanie danej veci. Popiera tiež, že by mu bol doručený návrh na vydanie rozhodcovského rozsudku a výzva arbitra, aby sa k veci vyjadril. K týmto skutočnostiam sa disciplinárne obvinený vyjadroval pred orgánmi polície, ako vyplýva z úradného záznamu z 3. 7. 2008. Disciplinárne obvinený síce uvádza, že mal k dispozícii originál zmenky a rozhodcovskú zmluvu, že doručil odporcovi osobne do jeho sídla výzvu na vyjadrenie, ako aj rozhodcovský rozsudok, ale pripúšťa, že prevzatie uznesenia alebo výzvy, ani prevzatie rozsudku nemá nijako potvrdené.

Disciplinárnemu senátu neprislúcha v danej veci hodnotiť činnosť disciplinárne obvineného ako rozhodcu, avšak uvádzané skutočnosti svedčia o tom, že ide o neštandardnú situáciu. Je až nepochopiteľné a zároveň značne podozrivé, že disciplinárne obvinený ako skúsený advokát s dlhoročnou praxou nedbá na riadne dokladovanie toho, či sú určité vý-

znamné listiny doručené, a je prekvapujúce, že bežný postup strán doručovania listín zavedený v advokácii a v súdnych spisoch neprenáša disciplinárne obvinený do rozhodcovského konania.

Ak sa za týchto okolností sťažovateľ snaží v rámci svojej obrany nahliadnuť do spisu, vykonáva svoje zákonné právo, ktoré vyplýva z § 29 ods. 3 zák. č. 216/1990 Zb. o rozhodcovskom konaní. Účastníkovi rozhodcovského konania nemožno odoprieť jeho zákonné právo nahliadať do listín založených v rozhodcovskom spise, ani s poukazom na údajnú povinnosť advokátskej mlčanlivosti, ako to urobil disciplinárne obvinený. Ak disciplinárne obvinený ako rozhodca účastníkovi konania odoprel právo nahliadať do spisu, porušil tým § 17 zákona o advokácii, pretože advokát je povinný postupovať tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu a zároveň dodržiaval pravidlá profesionálnej etiky, ktoré mu ukladajú povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.

Pri hodnotení závažnosti konania obvineného senát prihliadol k okolnostiam, za ktorých bol tento skutok spáchaný a na jeho následky. Nebolo možné prehliadnuť, že v rozhodcovskom konaní rozhodol obvinený ako rozhodca o povinnosti žalovaného zaplatiť sumu 4 700 000 Kč s prísil. a trovy konania vo výške 243 150 Kč. Pre sťažovateľa teda nepochybne išlo o závažnú vec. Je prekvapujúce, že v tak závažnej veci nemá rozhodca v spise k dispozícii listiny preukazujúce priebeh rozhodcovského konania, ani žiadne doklady o tom, že bol skutočne k dispozícii originál zmenky, rozhodcovská zmluva a že v listinách, ako je uznesenie s výzvou na vyjadrenie k žalobe a rozhodcovský rozsudok chýba dôkaz o riad-

nom doručení. Ak za tejto situácie obvinený sťažovateľovi odopieral nahliadnutie do spisu, zásadným spôsobom komplikoval možnosti obrany žalovaného. To je v hrubom a zásadnom rozpore s požiadavkou pravidiel profesionálnej etiky, ktoré ukladajú advokátovi povinnosť konať všeobecne poctivým, čestným a slušným spôsobom. Táto požiadavka pravidiel profesionálnej etiky sa pochopiteľne nevzťahuje len na výkon profesionálnej činnosti advokáta, ale vzťahuje sa všeobecne na správanie advokáta, lebo nedostatok poctivého, čestného a slušného správania advokáta mimo výkonu advokácie môže ohrozovať a znížovať dôstojnosť a vážnosť advokátskeho stavu.

S ohľadom na to dospel senát k záveru, že napomenutie či verejné napomenutie nemôže byť dostatočným disciplinárnym postihom. Rozhodol sa preto pre uloženie pokuty vo výške 100 000 Kč, ktorú považoval za adekvátnu okolnostiam veci.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámka

- 1 Preložené a spracované z publikácie Bulletin advokácie – Sbírnka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2010 – 2011 (zvláštní číslo/červen 2012). Česká advokátní komora, Praha 2012, s. 27 – 29.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

Tri zväzky o histórii advokátskych komôr

Slovenská advokátska komora vydala reprezentatívnu sériu troch publikácií v pevnej väzbe, ktoré mapujú históriu advokácie na území Slovenska. Ide o prvé komplexné spracovanie tejto témy u nás doplnené množstvom fotografií, faksimilií a prehľadných tabuliek. Súčasťou je aj biografický slovník osobností advokácie.

Záujemcovia o kúpu kontaktujte: PhDr. Ondrišová – 02 204 227 28 ondrisova@sak.sk

Darina Stračinová – 02 204 227 26, stracinova@sak.sk

24,- vrátane DPH

20,- vrátane DPH

25,- vrátane DPH

Všetky tri publikácie spolu ako balík za zvýhodnenú cenu!

59,- vrátane DPH

Bulletin advokacie prináša...

Bulletin advokacie č. 7/2021 je venovaný informáciám o činnosti Českej advokátskej komory a jej orgánov za posledné volebné obdobie 2017 – 2021

V úvodníku sa predseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek prihovára kolegom pred nadchádzajúcim volebným snemom českej advokacie slovami: „Nepochybujem o tom, že drvivá väčšina advokátskeho stavu sa ani v čase pandemickej krízy nespreneverila poslaniu advokácie a právne služby zaistovala v potrebnom rozsahu, bez mediálneho humbuku a zbytočnej sebaaprezentácie. Verím, že rovnako zodpovedný prístup zvolíte aj vo vzťahu k budúcej podobe advokácie.“ Vyjadril sa k uplynulému funkčnému obdobiu predstavenstva, jeho efektívnemu fungovaniu, k obdobiu pred pandémiou, ale aj počas pandémie a vyjadril nádej, že nadchádzajúci snem sa bude konať v štandardnej podobe a bude výnimočný nielen voľbou do orgánov komory, ale aj vyjadrením stavovskej spolupatričnosti.

V ďalšej časti sa JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., advokát a právny historik, vyjadruje k otázke: **Prečo máme komoru?** Spomína na deväťdesiate roky 20. storočia, ktoré sú v histórii charakterizované ako „čermákovské obdobie českej advokácie“. Jeho slovami to boli roky obnovenia nezávislosti českej advokácie a jej stavovskej samosprávy. Bolo to obdobie vysvetľovania, osvety a diskusií o povahe profesijných komôr a názorov na tzv. zrušenie povinného členstva v komorách, je zachovaný celý rad písomných prameňov. Ako člen čermákovského tímu konštatuje, že história sa opakuje. Svoj príhovor uzatvára vyjadrením: „Keď počujem otázku, prečo máme komoru, nemôžem ako advokát a člen čermákovského tímu odpovedať inak, než že komoru máme z nezmenených

dôvodov, ktoré boli výstižne formulované už pred viac ako 25 rokmi, a tiež preto, že sme si Komoru my, advokáti, po boku nestorov českej advokácie sami vybojovali...“

Ďalej Bulletin advokacie prináša:

Správy o činnosti orgánov ČAK

- Správa predsedu Kontrolní rady ČAK (JUDr. Jan Mikš)
- Správa predsedu Kárné komise ČAK (JUDr. Tomáš Herblích)
- Správa predsedu Odvolací kárné komise ČAK (JUDr. Bohuslav Sedlatý)
- Správa predsedu Zkušební komise ČAK (JUDr. Karel Brückler)
- Správa predsedu Výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů (JUDr. Marek Nespala)

Správy o činnosti regionálnych stredísk ČAK

- Regiön Praha (JUDr. Petr Meduna)
- Regiön Stredné Čechy (JUDr. Roman Premus)
- Regiön Južné Čechy (JUDr. František Smejkal)
- Regiön Západné Čechy (JUDr. Daniela Kovářová)
- Regiön Severné Čechy (JUDr. Zdeněk Grus)
- Regiön Východné Čechy (JUDr. Jiří Janeba)
- Regiön Severná Morava (JUDr. Pavel Otipka)
- Regiön Stredná Morava (JUDr. Lenka Vidovičová LL.M.)
- Regiön Južná Morava (JUDr. Irena Schejbalová)

Správy o činnosti odborov a oddelení ČAK

- Odbor sekretariátu a právny (JUDr. Milan Hoke)
- Odbor matriky (JUDr. Jaroslava Macková)
- Odbor hospodársky a organizačný (Mgr. Miroslava Sedláčková)
- Odbor medzinárodných vzťahov (JUDr. Eva Indruchová Ph.D., LL.M.)
- Odbor výchovy a vzdelávania (Ing. Lenka Matoušková)
- Odbor vonkajších vzťahov (PhDr. Iva Chaloupková)
- Odbor vonkajšej a vnútornej legislatívy (JUDr. Johan Justoň)
- Kontrolné oddelenie (JUDr. Michaela Strižné)
- Oddelenie pre veci kárne (Mgr. Petra Vrábliková)
- Pobočka Českej advokátskej komory v Brne (JUDr. Irena Schejbalová)

Správy hospodárenia ČAK

- Správa o hospodárení ČAK v období medzi 7. a 8. snemom ČAK (Mgr. Miroslava Sedláčková)
- Správa o hospodárení s fondom ČAK pre vzdelávanie advokátskych koncipientov v období medzi 7. a 8. snemom ČAK (Mgr. Miroslava Sedláčková)
- Správa o hospodárení so sociálnym fondom ČAK v období medzi 7. a 8. snemom ČAK (Mgr. Miroslava Sedláčková)

Ing. Nikoleta Macinská
kancelária SAK

Už vám neuniknú žiadne informácie!

Dôležité informácie a aktuálny z diania v advokácii a na komore nájdete na našich sociálnych sieťach:

 www.facebook.com/advokatinavasejstrane
pridajte sa do uzavretej skupiny pre advokátov
Advokáti spolu - SAK

 www.linkedin.com/company/sak-sk
sledujte aj našu oficiálnu stránku na profesnej
sieti LinkedIn

Ponuka vzdelávacích podujatí Akadémie európskeho práva (ERA)

Akadémia európskeho práva (ERA)

v spolupráci so Slovenskou advokátskou komorou

vás pozýva na interaktívne semináre a workshopy v rámci projektu

EU Litigation for Lawyers (Konanie pred Súdny dvorom EÚ pre advokátov)

Cieľom projektu je prispieť k efektívnej a koherentnej aplikácii práva EÚ zlepšením a prehĺbením vedomostí o konaní pred Súdny dvorom EÚ. Zameriava sa na vzdelávacie potreby advokátov v tejto oblasti s ambíciou zlepšiť prístup k spravodlivosti, posilniť riadnu aplikáciu práva EÚ a zvýšiť mieru cezhraničnej spolupráce s kolegami z ostatných členských krajín. Podujatia sú pokračovaním úspešného, už dvakrát realizovaného projektu vzdelávania advokátov, na ktorom spolupracuje ERA s viacerými partnerskými komorami.

Podujatia sú určené pre advokátov, ktorí nemajú žiadnu alebo majú len základnú vedomosť o konaní pred Súdny dvorom EÚ a tiež pre tých, ktorí už majú predošlú skúsenosť. Projekt preto ponúka podujatia **na dvoch úrovniach**:

- 5 trojdňových seminárov pre „začiatočníkov“ a
- 4 dvojdnové workshopy pre „pokročilých“.

Všetky sa uskutočnia **v konferenčnom centre ERA v nemeckom Trieri** a súčasťou podujatí je aj návšteva Súdneho dvora EÚ v Luxemburgu.

Podmienkou účasti je praktická znalosť rokovacieho jazyka (anglický, nemecký alebo francúzsky).

Registračný poplatok 120 EUR zahŕňa ubytovanie v hoteli na 3 noci, obedy a občerstvenie, vzdelávacie materiály, cestovné lístky do Luxemburgu. Cestovné náklady z/do Trieri si každý účastník hradí sám.

Počet účastníkov na jednotlivých podujatiach je limitovaný, no Slovenská advokátska komora má vyhradených **minimálne 5 miest pre členov SAK**. V prípade záujmu kontaktujte odbor medzinárodných vzťahov SAK (strecanska@sak.sk).

Viac na: <https://era-comm.eu/litigating-eu-law>.

Semináre základnej úrovne

1. – 3. 12. 2021	nemčina	registrácia do 29. 10. 2021
26. – 28. 1. 2022	angličtina	registrácia do 22. 12. 2021
4. – 6. 5. 2022	angličtina	registrácia do 4. 4. 2022
7. – 9. 9. 2022	angličtina	registrácia do 5. 8. 2022
9. – 11. 11. 2022	angličtina	registrácia do 7. 10. 2022

Obsah seminára základnej úrovne:

■ súdny systém EÚ ■ vzťah práva EÚ a vnútroštátneho práva ■ priamy účinok ■ prednosť práva EÚ ■ jednotlivé konania pred SD EÚ ■ prípadové štúdie týkajúce sa písomného a ústneho konania ■ formálne náležitosti podania (lehoty, forma, jazyk konania)

Workshopy pokročilej úrovne

6. – 7. 10. 2021	francúzština	registrácia do 3. 9. 2021
9. – 10. 2. 2022	nemčina	registrácia do 7. 1. 2022
5. – 6. 10. 2022	angličtina	registrácia do 2. 9. 2022
7. – 8. 12. 2022	angličtina	registrácia do 4. 11. 2022

Obsah workshopu pokročilej úrovne:

■ locus standi ■ prípustnosť dôkazov ■ najčastejšie chyby advokátov pri podaniach na Súdny dvor EÚ ■ prejudiciálne konanie ■ praktické cvičenie, formulácia otázok ■ priame žaloby – prípadové štúdie ■ spracovanie návrhu

Rada advokátskych komôr Európy
Hlas európskej advokácie

Rue Joseph II, 40/B - B-1000 Brussels
+32 (0)2 234 65 10 | ccbe@ccbe.eu | www.ccbe.eu

Európsky deň advokátov 2021

- 25. október 2021 -

Bez nezávislej advokácie
nieť spravodlivosti

Európsky deň advokátov

„8. ročník Európskeho dňa advokátov je venovaný téme **Niet spravodlivosti bez nezávislej advokácie**. Spravodlivosť nemôže správne fungovať bez nezávislých advokátov a advokátskych komôr. Nezávislosť advokácie je predpokladom náležitej obrany klientov, zachovania právneho štátu a splnenia zásadnej úlohy advokátov pri predchádzaní zneužívaniu právomocí orgánmi verejnej moci. Z rovnakého dôvodu sa môžu dostať pod značný tlak výkonných a zákonodarných orgánov, ako aj súdnictva a neštátnych subjektov. Pre výkon svojej profesie sú advokáti vystavení obťažovaniu, vyhrážaniu, nezriedka sú podrobení zatknutiam a stíhaniu.

Európsky deň advokátov je dôležitou hybnou silou, ktorá má poukázať na nenahraditeľnú úlohu advokátov v justičnom systéme a pri obrane a podpore právneho štátu. Pri tejto príležitosti je užitočné pripomenúť si základné hodnoty advokátskej profesie. Nezávislosť je jednou z nich a domnievam sa, že jej dôležitosť nemožno nikdy dostatočne zdôrazniť.“

Margarete von Gallen

predsedníčka Rady advokátskych komôr Európy (CCBE)

Budúci európsky dohovor o povolani advokáta – imperatív pre nezávislosť advokátskych komôr a advokátov

Laurent Pettiti, predseda Výboru CCBE
pre Európsky dohovor o povolani advokáta

V každej demokratickej spoločnosti majú advokáti zásadnú úlohu pri výkone spravodlivosti, pri predchádzaní sporom a pri ich riešení, pri ochrane ľudských práv a základných slobôd. Na medzinárodnej úrovni boli podniknuté rôzne kroky k vytvoreniu relatívnych štandardov pre výkon advokátskej profesie. Kongres OSN o prevencii kriminality prijal *Základné princípy úlohy advokátov*, ktoré majú pomôcť štátom pri podpore a dosahovaní správnej úlohy advokátov v spoločnosti, a ktoré sú všeobecne uznávané a systematicky uplatňované. Na európskej úrovni Výbor ministrov Rady Európy prijal *Odporúčanie R (2000) 21 o slobodnom výkone povolani advokáta*.

Skúsenosti advokátov za posledné obdobie však ukázali, že mnohé ustanovenia slúžiace na ochranu právneho štátu je potrebné posilniť ako záväzné povinnosti, a nie iba ako odporúčania. Z tohto dôvodu Výbor ministrov v roku 2019 poveril svoj Európsky výbor pre právnu spoluprácu (CDCJ) vypracovaním štúdie o identifikácii potenciálnej pridanej hodnoty návrhu *Európskeho dohovoru o povolani advokáta*.

Myšlienka vytvorenia záväzného medzinárodného nástroja, prípadne doplneného monitorovacím mechanizmom, by bola veľmi významným nástrojom na zaistenie bezpečnosti a nezávislosti advokácie a advokátskych komôr v čase, keď je situácia advokátov v mnohých štátoch Rady Európy znepokojujúca. CDCJ preto vo svojom stanovisku v marci 2021 podporil návrh Európskeho dohovoru a vyzdvihol pridanú hodnotu, ktorú by takýto záväzný nástroj priniesol. Okrem iného zdôrazňuje tieto aspekty:

● **Zásadný charakter úlohy advokátov pri výkone spravodlivosti, dôležitosť ich nezávislosti a nezávislosti advokátskych**

komôr vyžadujú vyššiu úroveň medzinárodnej ochrany, než akú v súčasnosti ponúkajú nezáväzné nástroje.

● **Záväzný nástroj by bol prospešný v kontexte hrozieb pre nezávislosť advokátov pozorovaných v niektorých členských štátoch. Členským štátom to tiež dáva príležitosť potvrdiť svoj záväzok chrániť nezávislú advokáciu.**

● **Dohovor môže byť otvorený na pristúpenie nečlenským štátom, čo neplatí pre nezáväzné nástroje určené iba členským štátom. Účasť nečlenských štátov ako zmluvných strán navrhovaného dohovoru prispeje k jeho posilneniu a ochrane, ktorú ponúka.**

● **Dohovor poskytuje štruktúrovaný rámec pre spoluprácu a dialóg na medzinárodnej úrovni, ktorý uľahčí tok faktických informácií o situácii advokátov, dohode o riešeníach a výmene osvedčených postupov medzi zmluvnými stranami.**

Výbor expertov bude v roku 2022 poverený vypracovaním návrhu právneho nástroja zameraného na posilnenie ochrany advokátskej profesie a práva vykonávať prax bez predsudkov a bez prekážok. Na základe tohto návrhu bude Výboru ministrov predložené odporúčanie, či má byť budúci dohovor záväzný alebo nezáväzný.

Prístup k spravodlivosti a profesijná nezávislosť advokácie: symbióza dvoch ľudských práv

Attracta O'Regan, poradkyňa CCBE pre právny štát

V ideálnom svete by všetci občania žili v spoločnostiach, ktoré rešpektujú princípy slobody, demokracie, základných slobôd a právneho štátu. V takom svete by sa prístup k spravodlivosti opieral o advokátov, ktorí konajú nezávisle. Právna pomoc by bola dostupná všade, kde by bola potrebná a všetky právnické povolania by konali v súlade s etickými princípmi a bez zásahov alebo prekážok.

Nežijeme v ideálnom svete. V skutočnosti práve žijeme v časoch, keď globálna pandémia vyústila do straty takmer 3,5 milióna životov. Vyústila do narušenia ľudských práv, prišla svojvoľné zneužívanie moci niektorými vládami a dotkla sa aj prístupu k spravodlivosti všetkých občanov. Niektorí by sa mohli pýtať, aký má vôbec zmysel teraz hovoriť o téme *Niet spravodlivosti bez nezávislej advokácie*.

Čo vôbec znamená nezávislosť advokátov? Akademici skúmali, „či je nezávislosť vlastnosťou (?) advokátov tak ako „profesionálna integrita“, či je stavom mysle ako objektívnosť a nestrannosť, alebo či je skôr štandardom správania podobne ako vyhýbanie sa konfliktom záujmov, či zachovávanie mlčanlivosti? Je viac cieľom úsilia asi ako „profesionálna excelentnosť“, alebo je povinnosťou podobne ako „odborná kompetentnosť“? Predstavuje kolektívnu charakteristiku alebo individuálnu (alebo obe)?“

Nezávislosť advokátov má tri roviny: profesijnú samosprávu, t. j. kolektívna nezávislosť advokátov od dominantného postavenia vlády, individuálnu nezávislosť od klientov a tretích strán a nezávislosť advokáta od súdnictva. Podme si ich priblížiť.

Profesijná samospráva

Kolektívna nezávislosť advokátov sa týka kolektívneho práva advokátov vytvárať a vynucovať si svoje vlastné pravidlá a štandardy prostredníctvom národných profesijných komôr. Veľmi často zaznieva otázka, prečo by advokáti mali mať právo vlastnej regulácie, keď ho iné povolania nemajú. Nezávislú samosprávu je nutné vnímať ako logický a prirodzený dôsledok nezávislosti samotného povolania. Tá je nevyhnutná, aby advokát nepodliehal nevhodnému ovplyvňovaniu, predovšetkým takému, ktoré môže vyplývať z jeho/jej súkromných záujmov alebo vonkajšiemu tlaku (vrátane tlaku zo strany vlády). Advokátske komory naplňajú svoju funkciu dohľadom nad dodržiavaním profesionálnych štandardov a etiky, ochranou svojich členov a spoluprácou s vládnymi a inými inštitúciami pri zlepšovaní prístupu k spravodlivosti a pri dodržiavaní základných práv vo verejnom záujme.

V Európe vlastne neexistuje absolútna samoregulácia, pretože vláda alebo aj súdy sa podieľajú na tvorbe zákonov, ktoré musia advokátske komory dodržiavať pri riadení svojich členov. Advokátske komory však zohrávajú dôležitú – nezávislú úlohu pri zastupovaní svojich členov, pri príprave a podpore legislatívnych zmien a pri presadzovaní prístupu k spravodlivosti za okolností, v ktorých je ohrozený právny štát a základné slobody. Môžu tiež zabezpečovať, aby boli advokáti vzdelaní na úrovni, ktorá spĺňa očakávania klientov, a aby boli kvalifikovaní riešiť špeciálne potreby zraniteľných a marginalizovaných osôb v našej spoločnosti.

Nezávislosť jednotlivých advokátov od klientov a tretích strán

Etický kódex CCBE pre európskych advokátov výstižne uvádza: „Advokát musí slúžiť záujmom spravodlivosti a záujmom tých, ktorých práva a slobody mu/jej boli v dôvere zverené na obhajobu. Advokát je povinný nielen presadzovať vec klienta

a zastupovať ho, ale zároveň byť poradcom klienta. (čl. 1.1) ... Množstvo povinností, ktoré advokát plní, vyžaduje absolútnu nezávislosť advokáta od iných vplyvov, najmä od vplyvov, ktoré by mohli byť dôsledkom osobných záujmov advokáta alebo vonkajšieho nátlaku na jeho/jej osobu. Pri výkone spravodlivosti je dôvera v nezávislosť advokáta nevyhnutná rovnako ako dôvera v nestrannosť sudcu. Advokát je preto povinný vyhýbať sa všetkým zásahom do svojej nezávislosti a nesmie ustúpiť z noriem spojených s výkonom povolania v snahe vyhovieť klientovi, súdu alebo tretej osobe. ... Právna rada, ktorú advokát poskytol klientovi, nemá žiadnu hodnotu, ak ju advokát poskytol iba pre vlastné uspokojenie, vo vlastnom záujme, alebo ak by bola reakciou na tlak zvonka. (čl. 2.1)“

Nezávislosť advokátov od súdnictva

Advokát musí vždy náležite dbať na spravodlivý priebeh konania a zároveň dodržiavať pravidlá správania sa uplatňované pred týmto súdom. Aj vtedy, ak nesúhlasí so sudcom a vehementne postupuje v danom prípade, aby dostal svojim povinnostiam voči klientovi. Treba však pamätať, že úlohou advokácie je chrániť verejnosť aj pred neprimeranými zásahmi štátnych subjektov a profesijná nezávislosť advokátov je neoddeliteľná súčasť tejto úlohy.

Najvyšší súd štátu Pensylvánia rozhodoval v prípade, keď súd nižšieho stupňa rozhodol o vyčiarknutí takmer všetkých členov komory pre kritické vyjadrenia voči predsedovi súdu. Najvyšší súd argumentoval: „Vyčiarknutím príslušníkov advokátskej profesie podľa ľubovôle súdu by sa im ponechal príliš malý podiel nezávislosti potrebnej na povinnosti, ktoré majú vykonávať voči svojim klientom a verejnosti. Ako profesia majú byť, a v skutočnosti vždy boli, obhajcami individuálnych práv a nebojácnymi hlásateľmi zásad občianskej slobody.“

Prečo neexistuje spravodlivosť bez nezávislých advokátov?

„Tam, kde vládne právny štát, je spravodlivosť prístupná a spory sa riešia nestranným spôsobom. Všetci justiční aktéri sú kompetentní, konajú v súlade s etikou a zákazom diskriminácie. Na zabezpečenie tohto kompetentného, prístupného, zodpovedného a spravodlivého systému potrebujú štáty advokátov, ktorí sú kvalifikovaní v oblasti práva a sú nezávislí pri výkone svojich funkcií. Od advokátov sa môže požadovať, aby spochybnili status quo, a preto v spoločnosti, v ktorej sa advokáti zasadzujú za dodržiavanie zásad právneho štátu, budú potrebovať ochranu, ktorá zaručí ich nezávislosť v prospech ich klientov a spoločnosti všeobecne.“

Obmedzenie činnosti advokátov alebo hrozby zasahovania do ich práce sú hrozbou pre prístup k spravodlivosti, pre práva širokej verejnosti na spravodlivý proces, a tak sú hrozbou pre právny štát. Preto nie je len v záujme advokátov, usilovať sa o ich nezávislosť, je to v záujme každej krajiny, ktorá rešpektuje zásady právneho štátu.

Zo CCBE European Lawyers Day Handbook 2021
preložila a spracovala
Mgr. Lucia Strečanská

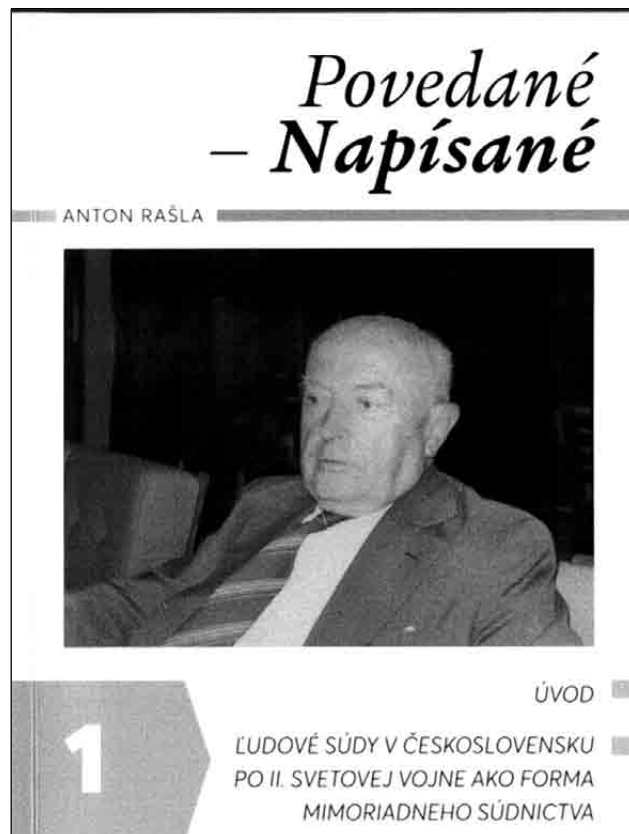
K 110. výročiu narodenia Antona Rašlu (a vydaniu jeho súborného diela)

V septembri tohto roku uplynulo 110 rokov od narodenia Antona Rašlu – významného slovenského právnika, dôstojníka justičnej služby, prokurátora a vysokoškolského pedagóga v odbore trestného práva. Pri tejto príležitosti vydal Klub priateľov Múzea SNP pre Múzeum SNP jeho súborné dielo.¹

Gen. mjr. doc. JUDr. Anton Rašla sa narodil 15. septembra 1911 v obci Pavlice. Po skončení právnických štúdií na Právnickej fakulte Univerzity Komenského (1936) vstúpil do armády (1939), pôsobil na vojenských súdoch a vojenskej prokuratúre v Bratislave, Poprade, Banskej Bystrici a na poľnom súde druhej pešej (zaistovacej) divízie na východnom fronte (v Žitomire neďaleko Kijeva). Podieľal sa na prípravách Slovenského národného povstania, táto jeho činnosť bola odhalená, bol za ňu odsúdený, degradovaný a vylúčený z armády. Počas Slovenského národného povstania bol poľným prokurátorom povstaleckej armády. Po vojne pracoval na Úrade obžalobcu pri Národnom súde v Bratislave, okrem iného ako jeden z obžalobcov v retribučnom procese proti Jozefovi Tisovi a spol. Na prelome 40. a 50. rokov pôsobil tri roky ako obžalobca pred Štátnym súdom, okrem iného bol hlavným prokurátorom v procese s tzv. Bielou légiou. V roku 1952 bol zatknutý, väznený, obžalovaný z buržoázneho nacionalizmu a v roku 1954 odsúdený vo vykonštruovanom procese za údajnú spoluprácu s cudzími spravodajskými službami na doživotný trest odňatia slobody. Po dvoch rokoch bol prepustený, no už v roku 1957 bol odsúdený znova, tentoraz za neoznámenie trestného činu podvracania republiky (v procese s tzv. trockistami). Po druhom prepustení z väzenia (1958) pracoval v stavebnom podniku, vo Vojenskom historickom ústave, bol rehabilitovaný, v auguste 1963 nastúpil na Katedru trestného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského, kde habilitoval v odbore trestného práva (1965). V rokoch 1977 – 1984 pôsobil na Katedre trestného práva Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Zomrel 17. 5. 2007 vo veku nedožitých 96 rokov v Bratislave.

Rašlovo súborné dielo vyšlo pod názvom **Povedané – Napísané**, pozostáva z piatich zväzkov o rozsahu spolu viac než 1200 strán. Jeho zostavovateľom a otcom myšlienky vydania je advokát a vysokoškolský učiteľ doc. JUDr. Jozef Olej, CSc. známy niekoľkým generáciám študentov práva z Katedry trestného práva Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa

Šafárika, ktorý sa podieľal aj na Zborníku prác z trestného práva vydanom k 70. narodeninám Antona Rašlu.² Ako uvádza v *Slove zostavovateľa*, myšlienka vydať reedíciu Rašlovho diela rezonovala už od jeho smrti. Z obsahovo širokej a rôznorodej publikačnej činnosti Antona Rašlu³ zostavovateľ zaradil do tejto reedície predovšetkým diela zaoberajúce sa problematikou Slovenského národného povstania, Slovenského štátu, retribučného súdnictva, ale aj slovenskej armády. Názvom *Povedané – Napísané* zostavovateľ hodlal zvýrazniť odvahu Antona Rašlu vystupovať pred verejnosťou a diskutovať o zásadných problémoch modernej histórie Slovenska nielen slovom, ale aj písmom.

Prvý z piatich zväzkov tohto vydania otvára PhDr. Stanislav Mičev, PhD. generálny riaditeľ Múzea SNP, *Slovom vydavateľa*. V ďalšom spomína na svojho otca Juraj Rašla (*Spomienky na môjho otca Antona Rašlu*), nasleduje text Branislava Chomu (*Anton Rašla – slovenský osud*) pôvodne uverejnený ako predslov v útlej Rašlovej knihe *Oneskorená výpoveď*.⁴ Choma označuje Rašlov podiel „na čistení nášho povojnového demokratického priestoru“ za „velký a nezastupiteľný“ a hodnotí Rašlovo vnímanie spoločnosti po jeho druhom vykonštruovanom odsúdení slovami: „Trpká príchuť pokazeného života mu ostala, no on zostal hrdý a čistý, s pocitom mravej prevahy nad nemravnými zásahmi a ich vykonávateľmi.“

Prof. JUDr. Eugen Husár, DrSc. v príspevku napísaním v roku 1982 k Rašlovmu životnému jubileu (*Docent JUDr. Anton Rašla sedemdesiatročný*)⁵ približuje nielen Rašlove životné osudy, ale aj jeho vedecké pôsobenie a publikačnú činnosť.

Text *Proces s Antonom Rašlom* od doc. JUDr. Jána Štefanicu, PhD. uverejnený v roku 2017⁶ vecne analyzuje prvé odsúdenie Antona Rašlu Vojenským kolégiom Najvyššieho súdu v Prahe ako buržoázneho nacionalistu pre zločin vojenskej zrady podľa zákona na ochranu republiky a velezrady podľa Trestného zákona. Zaoberá sa Rašlovým zatknutím, nezákonnosťami pri vyšetrovaní, cez hlavné pojednávanie a rozsudok, ktorým bol odsúdený na doživotný trest odňatia slobody až po zrušenie tohto rozsudku ako nezákonného (1956). Venuje sa analýze obžaloby vrátane tej časti, v ktorej bolo Rašlovi kladené za vinu, že poškodil Slovenské národné povstanie, pretože sa snažil zabrániť rozšíreniu partizánskeho hnutia tým, že po dohode s Gustávom Husákom mal nechať bezdôvodne zastrelíť troch sovietskych partizánov (tzv. Hájnický prípad).

Túto časť knihy uzatvára text Rašlovho *Závetu* z decembra 1995, ktorý je mravným posolstvom a odkazom jeho pisateľa rodine a spoločnosti. Texty sú doplnené fotografiami z rodinného archívu Juraja Rašlu a archívu Múzea SNP (obrazová príloha obsahuje niekoľko desiatok fotografií z rodinného, vojenského a akademického prostredia, či z krstov jeho kníh), niektoré z nich sú známe čitateľovi už z Rašlovej knihy *Zastupoval som československý štát. Vyznanie* (1999).

V prvom zväzku súborného diela je zaradená vedecká monografia Antona Rašlu *Ludové súdy v Československu po II. sv. vojne ako forma mimoriadneho súdництва* (1969). Základom tohto diela je Rašlova habilitačná práca *Retribučné súdnictvo ako forma mimoriadneho súdництва* (1965). Ide o jednu z mála odborných prác venovaných retribučnému súdnictvu u nás,⁷ svojím obsahom a šírkou záberu zrejme najvýznamnejšiu a najcitovanejšiu, ku ktorej sa aj dnes často znova vracajú autori zaoberajúci sa touto témou.⁸ Je výnimočná tým, že jej autor bol priamym účastníkom retribučných procesov.

Dielo pozostáva zo štyroch kapitol (*Vývoj zásad stíhania vojnových zločincov; Príprava československých retribučných noriem; Retribučný dekrét; Výkon retribučného súdництва na*

Slovensku). Zaoberá sa teoretickými prístupmi k stíhaniu vojnových zločincov a ich vývojom, vznikom myšlienky medzinárodnej retribúcie za druhej svetovej vojny a výkonom spojeneckej retribúcie v Norimbergu s objasnením jej prameňov (Dohoda veľmocí o zriadení Medzinárodného tribunálu a jeho Charta) i podstaty (zločiny proti mieru, vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti), pričom pracuje s množstvom prameňov.⁹ Rašla sa osobitne zaoberá i otázkou kolektívnej zodpovednosti a problémom plnenia rozkazu predstaveného. Keďže v povojnovom Československu nakoniec zavládol retribučný dualizmus, dielo približuje okolnosti vzniku a obsah retribučných dekrétov v Čechách a retribučného nariadenia na Slovensku. Práca komparuje medzinárodné (norimberské) prístupy, právnu úpravu v Čechách a u nás. Ťažiskovo je venovaná retribučnému súdnictvu na Slovensku, zaoberá sa hmotnoprávnymi i procesnými normami, zmenami nariadenia a vykonávacím predpisom (vrátane postavenia obhajoby pred ľudovými súdmi), sleduje jednotlivé štádiá retribučného trestného konania, tiež prijatie pofebruárového zákona, ktorý umožnil revidovať skončené procesy. Práca je doplnená štatistikou činnosti ľudového súdництва a hodnotiacim záverom. Problematika trestnoprávneho vyrovnania sa s fašizmom si zasluhuje pozornosť i dnes, retribúcia je významnou súčasťou našich aj európskych právnych dejín a jej správne pochopenie v celej jej šírke má pre dnešok nepochybne stále význam.

Po tom, čo sa čitateľ oboznámi s podstatou retribučného súdництва a jeho fungovania, otvára **druhý zväzok** súborného diela práca *Tiso a povstanie (Dokumenty)* (1947). Ako Rašla uvádza, obsahom tejto knihy je len to, čo predniesol ako obžalobca v procese proti Tisovi a spol., citácie obsahu konkrétnych v procese vykonaných dôkazov (listín) a jeho záverečná obžalobná reč. Ide o dielo s výraznou dokumentárnou hodnotou. Sústreďuje sa najmä na okolnosti povolania nemeckého vojska na Slovensko a podiel Tisa na tomto akte, ale aj okolnostiam predchádzajúcim odzbrojeniu východných divízií Nemcami. Kniha obsahuje výňatky z výpovedí Hansa Elarda Ludina, nemeckého vyslanca v Bratislave, o návšteve Tisu u Hitlera 12. 5. 1944, ale aj o okolnostiach vyžiadania súhlasu na obsadenie Slovenska, výňatky z výpovede gen. Jozefa Turanca, gen. SS Gottloba Bergera, ale aj korešpondenciu Ministerstva národnej obrany, Veliteľstva Slovenskej armády a rôznych armádnych zložiek, telegramy, výňatky zo zápisníc zo zasadnutia slovenskej vlády atď.

Proces s dr. Jozefom Tisom, zaradený rovnako v druhom zväzku súborného diela, vyšiel pôvodne v roku 1990 s podtitulom *Spomienky obžalobcu Antona Rašlu v jednej knihe spolu so Spomienkami obhajcu Ernesta Žabkayho*. Tento retribučný proces trval tri a pol mesiaca (december 1946 – apríl 1947), bol dôsledkom i pokračovaním vojny a Slovenského národného povstania.

Obžaloba trestnú činnosť Jozefa Tisu a jeho spoločníkov (Alexandra Macha odsúdeného nakoniec na 30 rokov a Ferdinanda Ďurčanského súdeného v neprítomnosti a odsúde-

ného na trest smrti) rozdelila do štyroch častí (1. rozbitie ČSR a jeho príprava; 2. spolupráca s nacistickým Nemeckom pri uskutočňovaní jeho plánov proti spojencom, slovanským národom a záujmom slovenského národa; 3. marenie priprav SNP a zrada na povstanie; 4. zločiny proti ľudskosti). Obžalobcami v procese boli Ľudovít Rigan ako vedúci Úradu obžaloby pri Národnom súde a pridelení obžalobcovia Anton Rašla a Juraj Šujan. Ľudovít Rigan sa sústredil vo vzťahu k Tisovi na zločiny proti ľudskosti, rasové zákonodarstvo a prenasledovanie Židov. Juraj Šujan sa koncentroval na činnosť HSLS a Anton Rašla na vojenskú časť obžaloby proti Tisovi – účasť na vojnových zločinoch, pomoc na Hitlerovej príprave útočnej vojny proti Poľsku, ZSSR a západným spojencom, účasť na potláčaní Slovenského národného povstania a trestnej činnosti Alexandra Macha. Obhajcami Jozefa Tisu boli advokáti Ernest Žabkay a Michal Grečo. Alexandra Macha obhajoval Július Kšiňan (všetci na plnú moc) a Ferdinandovi Ďurčanskému bol ustanovený obhajcom advokát Štefan Král. Rašla vyzdvihuje najmä brilantný postup Ernesta Žabkaya, pôsobivého rečníka, ktorý „vedel presne odhadnúť hranice svojej odvážnosti pri kontradiktórnom súboji s obžalobou“, ale aj obhajobu Michala Greča a Štefana Krála, ktorý napriek neprítomnosti klienta vykonával úlohu obhajcu poctivo, odborne a dôkladne. Rašla vo vzťahu k pozadiu procesu objasňuje diskusie o najvhodnejšom rozsahu obžaloby v čase jej prípravy, analyzuje postupy predsedu senátu Igora Daxnera pri vedení pojednávania, ale aj postup pri rozhodovaní o udelení milosti – uvádza, že sa obišlo vyjadrenie NS ČSR, ktorého predsedom bol v tom čase Ivan Dérer, ale pripomína aj to, že predsedníctvo SNR predložilo Tisovu žiadosť o milosť (na pojednávaní po vyhlásení rozsudku na otázku, či žiada o udelenie milosti Tiso bez kajúcnosti odpovedal: „Z mravnej povinnosti áno!“) pražskej vláde bez zaujatia stanoviska, t. j. bez odporúčajúceho alebo neodporúčajúceho vyjadrenia. Rašla opisuje aj okolnosti predchádzajúce vylúčeniu na samostatné konanie veci Alexandra Macha a z priebehu procesu napríklad aj moment, keď sa premietali filmy z koncentračných táborov nakrútené bezprostredne po ich oslobodení (zabezpečené prostredníctvom Bohuslava Ečera z Norimberského procesu, kde boli dôkazom), pri ktorých premietaní bol Tiso ľahostajný, Mach sa zrútil a Rigan plakal.

Napriek vážnosti témy v knihe nájdeme i zopár osviežujúcich justičných príhod, ktoré zvyšujú pútavosť rozprávania. Napríklad, keď sa Juraj Šujan, ešte ako sudca Krajského súdu v Banskej Bystrici, na pojednávaní v istej tlačovej veci (1942) tak zahĺbil do počítania lehoty rozhodujúcej pre posúdenie včasnosti žaloby, že začal protokolovať i medzitým prednesený návrh advokáta, aby vzhľadom na zložitost tejto otázky bol pribratý „znalec z odboru kalendárového“ a túto zlomyseľnosť si uvedomil, až keď návrh do zápisnice nadiktoval.

V poslednej kapitole Rašla stručne spomína aj na iné procesy pred Národným súdom, v ktorých vystupoval ako obžalobca (obžalovaní Tuka, Kleinert, Gašparík, Kubala, Čatloš, Turanec, Talský), ale aj na ďalšie konania (obž. Höffle,¹⁰ Vaško, Šmigovský), či ďalších obžalovaných, s ktorými prišiel služobne do kontaktu (Tido J. Gašpar).

V tretej časti druhého zväzku sú zaradené – ako napovedá jej názov *Vybraný súbor článkov, prednášok a statí* – kratšie Rašlove texty. Prvé dva (**Uplatňovanie princípu legality v protifašistickom odboji a SNP; Zákonosť a organizácia justície v SNP**) riešia dodnes aktuálne problémy fungovania práva vo výnimočnom (vojnovom) stave. V kontexte medzinárodného vojnového práva a hesla *inter arma silent leges* sa Rašla zaoberá organizáciou mocenských orgánov na povstaleckom území, rozoberá právnu zodpovednosť veliteľa a podriadených v kontexte svojich skúseností poľného prokurátora povstaleckej armády (podliehali mu vojenský poľní prokurátori piatich taktických skupín) v situácii, keď sa celý výkon spravodlivosti koncentroval na armádu a vojenské súdy. Vysvetľuje problematiku podriadenosti partizánskych skupín orgánom Slovenskej národnej rady, ktoré chránili legalitu a veleniu 1. čsl. armády na Slovensku, zriadenie Hlavného partizánskeho veliteľstva, fungovanie zaisťovacieho tábora v Slovenskej Ľupči i činnosť žandárstva. Približuje právnu normu Povereníctva vnútra upravujúcu postupy zaisťovania osôb partizánmi, nakladanie so zaistenými osobami a výkon bezpečnostnej služby na oslobodenom území. Zaoberá sa i (neskorším) zákonom o právnom konaní súvisiacich s bojom o znovunadobudnutie slobody Čechov a Slovákov (zák. č. 115/1946 Sb. zák. a nař), ktorý legalizoval skutky, ktoré by inak boli trestnými činmi, spáchané od 30. 9. 1944 do 28. 10. 1945, ak smerovali k spravodlivej odplate za činy okupantov a ich pomáhačov. Rašla konštatuje aj to, že neskoršie procesy proti tzv. slovenským buržoáznym nacionalistom boli procesmi proti SNP a ich výsledkom sfalšovanie ideového obsahu a národných cieľov Povstania.

Nasledujúci text **Legendy o Tisovi** zasa vyvracia niekoľko mýtov a legiend, napr., že Tiso nepodpísal žiadny rozsudok smrti a že udelil milosť istému vojakovi, ktorý zavraždil Nemca (v súvislosti s čím Rašla vysvetľuje fungovanie udeľovania milosti, postavenie prezidenta v tomto procese, ale aj spomínaný konkrétny prípad, v ktorom bol žalobcom), že Slovenský štát vznikol z vôle národa alebo že Tiso deportácie Židov nechcel a nemohol im zabrániť. V texte **Výroba martýrov a ich mučiteľov** sa Rašla zaoberá ponovembrovými snahami o právnu rehabilitáciu Tisu spojenými so snahou dokázať, že rozsudok nad ním bol dôsledkom nezákonnosti (trestného činu), na čo podľa Rašlu mali slúžiť aj dezinterpretácie jeho neskoršieho pôsobenia v trestnej veci tzv. Bielej légie.

Trestnej veci tzv. Bielej légie sa Anton Rašla venuje aj v ďalších textoch (**Oneskorená odpoveď a výpoveď a Ako to teda bolo skutočne s procesom proti tzv. Bielej légii**), v ktorých vysvetľuje skutkovú i právnu podstatu tohto trestného konania, popisuje hlavné pojednávanie na Štátnom súde v Bratislave (1949), svoje pôsobenie ako obžalobcu, účasť obhajcov (Ladislav Brežný, Branislav Šimonovič, Alexander Lax, Vojtech Telek, Slabey, Mária Čikvanová, Marej Čulen, Ján Steiner, Alexander Šimkovič), ale aj odvolacie konanie pred Najvyšším súdom v Prahe (1950), ktoré viedlo k zmene rozsudku a uloženiu trestu smrti u troch obžalovaných. Niektoré z textov zaradených v tejto časti súborného diela boli publikované aj knižne.¹¹

Tretí zväzok tvoria diela s vojenskou tematikou. **Neporazená armáda** (1969) prináša pohľad autora na československú armádu a kladie si otázku, či Mníchovom a všetkým, čo po Mníchove nasledovalo, bola československá armáda porazená. Autor približuje vznik a charakteristiku armády po vzniku Československa, zvyrazňuje podiel legionárov na jej formovaní, ale aj to, že armáda bola vytvorená v zásade z civilistov rôznych pôvodných povolání, zaoberá sa činnosťou spravodajskej služby a jej významu, ale vyzdvihuje aj jej úroveň a výzbroj. Ďalej vychádza z tézy, že po Mníchove síce došlo k rozbitiu štátu, avšak armáda ostala. Opisuje cesty jej príslušníkov, najmä letcov, do zahraničia a formovanie československých zahraničných jednotiek. Zatiaľ čo v Čechách bola armáda fakticky rozpustená, na Slovensku sa československá armáda prevetila do armády slovenskej, pričom jej duch pretrval, k čomu prispela aj konkurenčná rivalita s gardou a odpor k jej príslušníkom, ktorí sa prihlásili k Nemcom. Jej časť sa preto stala povstaleckou armádou, ktorá neskôr prešla na partizánsky boj. Do kontrastu s hrdinstvom jednotlivcom kladie v závere autor ich prenasledovanie v 50. rokoch. V myšliach budúcich generácií ostane táto armáda neporazenou, ak zvíťazia ideály, za ktoré bojovala.

Civilista v armáde (1967) popisuje pôsobenie A. Rašlu v (neporazenej) armáde ako dôstojníka justičnej služby od Mníchova do potlačenia Povstania. Rašla nastúpil na základnú vojenskú službu v roku 1937, zúčastnil sa na spravodajskom kurze v Olomouci, slúžil v delostreleckom pluku v Bratislave, rozhodol sa v armáde ostať a podal si prihlášku za aktívneho dôstojníka vojenskej justície. Od júna 1939 nastúpil v hodnosti poručíka za justičného čakatela na Vojenskom súde v Bratislave, po napadnutí Sovietskeho zväzu bol preveľený k poľnému súdu druhej pešej divízie, ktorá práve odchádzala na východ. Keď vyšlo najavo, že Rašla poskytol svoj byt Júliusovi Ďurišovi (členovi ústredného výboru komunistickej strany) bol v októbri 1941 vzatý do vyšetrovacej väzby v Bratislave pre podozrenie z protištátnej činnosti. Vyšetrovanie bolo zastavené pre nedostatok dôkazov. Rašla krátko pôsobil ako referent vojenského prokurátora v Poprade a v januári 1942 dostal rozkaz vrátiť sa k poľnému súdu do Žitomira. Od mája 1942 bol preložený do Banskej Bystrice ako zástupca vojenského prokurátora, kde bol do novembra 1942.

V apríli 1943 bol znova zatknutý a vzatý do vyšetrovacej väzby pre protištátnu činnosť. Na hlavnom pojednávaní v októbri 1943 bol odsúdený na pomerne nízky trest, ktorý bol kratší ako vyšetrovací väzba a tak bol prepustený. No trest sa zdal prinízky Nemcom a tak vyslanec Ludin poslal slovenskej vláde nótu, ktorou žiadal prísnejšie potrestanie. Prokurátor podal odvolanie a vláda uložila ministrovi Čatlošovi urobiť s Rašlom „taký poriadok, aby Nemci boli spokojní“. V procese Rašlu obhajoval Alojz Baránik, poručík justície v zálohe. Odvolacie pojednávanie sa konalo na Hlavnom vojenskom súde v Banskej Bystrici začiatkom mája 1944, prvostupňový rozsudok bol potvrdený, dôsledkom čoho tak bola strata hodnosti a vylúčenie z armády.

Po vypuknutí povstania sa Rašla prihlásil v Banskej Bystrici do povstaleckej justičnej služby a stal sa poľným prokurátorom povstaleckej armády. Velitelia partizánskych skupín mali náležite stíhať nedisciplinovanosť, poľný súd v Banskej Bystrici tieto postupy kontroloval a sám rozhodoval ťažšie prípady. Rašla okrem iného na rozkaz gen. Goliana stíhal plukovníkov Ladislava Bodického a Viliama Talského v súvislosti so zodpovednosťou za zlyhanie dvoch východoslovenských divízií. Zrejme „najznámejším“ prípadom Rašlu ako poľného povstaleckého prokurátora bola strelba na moste v obci Hájniky, pri ktorej partizáni zastrelili jedenástich civilistov bezdôvodne označených za Nemcov a špiónov, za čo ich Rašla obžaloval (išlo o dvoch členov Veličkovej partizánskej brigády a ďalšiu osobu). Prípady sa Rašla podrobne venuje v kapitole *Strelba na hájnickom moste*, v ktorej objasňuje i postupy a vzťahy medzi povstaleckou armádou a partizánskymi oddielmi. Obžalovaní boli odsúdení na trest smrti a trest bol vykonaný zastrelením. Rašla zdôrazňuje, že bolo mimoriadne dôležité zachovať na povstaleckom území poriadok a disciplínu a ich porušenie urýchlene trestať.

Podstatnou časťou knihy sú spomienky na niektoré trestné veci, s ktorými prišiel Rašla do styku ako prokurátor ešte pred vypuknutím povstania. Spomína jednak na prípady pokusov o dezerciu zo slovenskej armády najprv do Poľska, neskôr cez Maďarsko do Juhoslávie, pričom získané informácie, najmä o spôsobe stráženia hraníc, Rašla poskytoval odbojovým skupinám, ale aj na vzburu Ružomerskej vojenskej posádky v lete 1939, počas ktorej vojaci ovládali dva dni mesto. Spomínané sú i prípady, keď Rašla ako vyšetrojúci sudca vyšetroval podozrivých zo špiónáže pre anglický konzulát, ale aj zahraničných agentov, či prípady vojakov obvinených pre protištátne výroky, či vec vzbury, ktorú rozhodoval na poľnom súde, keď obvinený vojak vyzýval ostatných nebojovať proti Rusom.

Rašla spomína napríklad aj svoju návštevu v Prahe u Ivana Dérexa (činiteľa sociálnodemokratickej strany) v máji 1939 a ich rozhovor na prechádzke Dejvicami ukazujúci až príliš realistické vnímanie politickej situácie Dérerom. K humornejším patrí spomienka na vyšetrovanie nezdvorilosti, ktorej sa niekoľko vojakov dopustilo v lete 1939 v noci na bratislavskej ulici voči Štefanovi Tisovi, v tom čase prvému sudcovi hlavného súdu, kde pre identifikáciu páchatelov musela nastúpiť na dvore kasárni celá posádka a Štefan Tiso sa márne snažil spoznať vojakov, ktorí si medzitým oholili fúzy.

Ďalej opisuje aj spoluprácu s Gustávom Husákom, spôsob, akým ilegálne odosielali Husákovu poštu Clementisovi do Paríža, svoje zapojenie sa do odbojovej činnosti, využívanie informácií, ktoré získal na súde a prokuratúre pre potreby odboja, spôsob práce ilegálnej spojky, spoluprácu s juhoslovenskými diplomatmi pri preprave vojakov cez Juhosláviu do Anglicka, ale aj ukrývanie Júliusa Ďuriša vo svojom byte. V závere Rašla spomína i na okolnosti útoku z väzenia Širokého a Ďuriša (február 1945) za pomoci štátneho zástupcu Vagača, ktorý si ich dal predviesť do kancelárie na výsluch, dozorcovi nechal na chodbe, druhými dvermi ich vyviedol na ulicu a ušiel nakoniec s nimi.

■

Štvrtý zväzok obsahuje *Spomienky spoza mreží* (po prvý raz vyšli v roku 1998 nákladom banskobystrickej advokátskej kancelárie JUDr. Juraja Kovaľa vo vydavateľstve Vidas). Tu sa Rašla vracia k svojmu pôsobeniu po druhej svetovej vojne v Prahe a v Bratislave, keď pôsobil ako poslanec Slovenskej národnej rady, obžalobca pri Národnom súde a v rôznych funkciách v orgánoch (vojenskej) prokuratúry. Pútavo napísané spomienky približujú viaceré oblasti aktivít Rašlu, napríklad založenie a činnosť humoristicko-satirického časopisu *Slimák* (názov je variáciou názvu časopisu *Slovák*), na ktorom sa podieľal spolu s A. Richterom, A. Holým a L. Kalinom. Na konkrétnych príkladoch ukazuje postupné deformácie justičného systému (napr. známa trestná vec Karola Pazúra za skutok z júna 1945 neďaleko Přerova, kde nechal zastreliť 251 po nemecky hovoriacich civilistov na železničnej stanici, do priebehu ktorej zasiahol v prospech obžalovaného B. Reicin, obžalovaný bol nakoniec po personálnych zmenách súdu vo februári 1948 odsúdený na 12 rokov), ale aj presadzovanie zákonnosti pri vyšetrovaní podozrivých, ktoré bolo neskôr označené ako snaha buržoázných nacionalistov (vrátane vtedajšieho povereníka vnútra Daniela Okáliho) zabrániť stíhaniu niektorých osôb. Približuje aj svoje priateľské vzťahy s Juhoslovanmi, ktoré mali korene ešte v predvojnových časoch a ktoré sa mu neskôr stali osudnými pri zatýkaní titovských špiónov a velezradcov.

Rašla bol zatknutý v októbri 1952 (v tom čase pôsobil ako vyšší vojenský prokurátor v Trenčíne) a dva roky strávil vo vyšetrovacej väzbe v Ruzyni. Opisuje metódy výsluchov i postupy vyšetrovacích orgánov a zastrášovanie (napr. „*No tak Rašlo skuste to. Opakujte padesátkrát – Byl sem generál a teď jsem hovno – a za to se najíte a vyspíte!*“). Odsúdený bol vo vykonštruovanom procese v novembri 1954 rozsudkom Vojenského kolégia najvyššieho súdu pre trestné činy vojenskej zrady, velezrady a špionáže na doživotný trest odňatia slobody. V knihe približuje priebeh i pozadie tohto procesu v kontexte s ďalšími priebehajúcimi (Husák a spol.), či skončenými politickými procesmi (Slánsky a spol., v ktorom bol odsúdený na trest smrti i Clementis). Napriek tomu, že sa nepri znal, nebol mu nakoniec uložený trest smrti, ktorý mu hrozil. Obhajoval ho advokát Vojtech Rampášek. Rašla približuje vyšetrovanie a proces z pohľadu znalca dobového trestného práva a jeho postupov, presne a kriticky opisuje pochybenia vyšetrovateľov i súdu. Trest vykonával v Leopoldove. Keď v zmenenej spoločenskej situácii požiadal o obnovu procesu a táto bola povolená, rozsudkom z decembra 1956 bol oslobodený a prepustený na slobodu. Keď sa začal pokúšať o odškodnenie a rehabilitáciu a nastúpil ako referent v Právnickom inštitúte ministerstva spravodlivosti, bol zakrátko obvinený znova – tentoraz z neoznámenia trestného činu podvracania republiky, ktorého sa mala dopustiť protištátna skupina tzv. trockistov (Michal Tušera, Karol Terebessy a spol.), ktorí mu dali v roku 1957 prečítať politický rozbor týkajúci sa rehabilitácie odsúdených v procesoch Slánskeho a Husáka. Rašla bol odsúdený krajským súdom na štyri roky nepodmie-

nečne, odvolanie úspech nemalo. Trest vykonával znova v Leopoldove. Aj v tejto veci ho obhajoval Vojtech Rampášek. Prepustený bol po amnestii v októbri 1958, rozsudok ako nezákonný bol zrušený v roku 1964. Skutočná rehabilitácia prišla až po roku 1968, keď sa mohol vrátiť do armády, nastúpil do Vojenského historického ústavu v Bratislave. Zakrátko po konsolidácii v roku 1970 bol však z armády prepustený, hoci s vojenským dôchodkom.

■

Piaty zväzok je tvorený dielom *Zastupoval som československý štát. Vyznanie* (1999). Sám Rašla označuje túto prácu skromne ako spomienkovú písanku, no ide o bohaté dielo naplnené nielen jeho vlastným osudom, ale najmä udalosťami, ktoré pohli slovenskými dejinami. Kniha sa začína vo februári 1945, keď Rašla nastúpil do funkcie námestníka povereníka SNR pre veci vojenské a prišiel do Košíc. Táto časť obsahuje spomienky na okolnosti prijatia retribučného nariadenia, formovanie podoby nového štátoprávneho usporiadania Československa i činnosť vojenskej spravodajskej služby. Nasledujú časti približujúce spôsoby pátrania a postupy pri vydávaní osôb podozrivých z vojnových zločinov a vytváranie zoznamov hľadaných osôb. Samostatná časť je venovaná okolnostiam vypátrania Jozefa Tisu v kláštore v Altöttingu (*Pravda versus Murínova legenda o chytení Jozefa Tisu*), Rašla opisuje letecký prevoz Jozefa Tisu a členov vlády Štefana Tisu z Prahy do Bratislavy, na ktorom sa Rašla ako doprovod zúčastnil, a aj niektoré momenty Tisovho procesu. Vracia sa aj k odovzdaniu *Memoranda židovských náboženských obcí a Zväzu rabínov* Jozefovi Tisovi rabínom Friederom v marci 1942 v Bánovciach nad Bebravou, ktoré Tiso odložil *ad acta*. Zaujímavé sú i spomienky Rašlu na okolnosti a obsah výsluchu K. H. Franka, ktorého vypočúval na Pankráci, najmä k okolnostiam predchádzajúcim vzniku Slovenského štátu. Druhá polovica knihy sa venuje činnosti Štátneho súdu, ktorý Rašla označuje ako „špinavú importovanú justíciu“, širším okolnostiam predchádzajúcim jeho vzniku i konkrétnym tam súdeným veciam. Prípravné konanie fakticky vykonávali vyšetrovatelia Štátnej bezpečnosti a odboru vyšetrovania Vojenskej kontrarozvedky bez praktickej možnosti vyšetrujúceho sudcu do vyšetrovania zasiahnuť. Stíhali sa najmä trestné činy vyzvedačstva a velezrady ako veci skupinové. Rašla tu porovnáva situáciu v Čechách a na Slovensku, keď zo Slovenska množstvo emigrantov sa zasádzovalo proti existencii Československa, snažili sa reštituovať samostatný Slovenský štát, zatiaľ čo v Čechách činnosť stíhaných nesmerovala proti spoločnému štátu, ale proti komunistickému režimu. Rašla sa v knihe vracia i k vlastnému odsúdeniu na doživotie, ale aj k trestnej veci tzv. Bielej légie a k ďalším trestným veciam, v ktorých pôsobil ako obžalobca – vrátane jednej, v ktorej napriek rozkazu nadriadeného vždy po vyhlásení rozsudku žiadať lehotu a nevzdať sa odvolania, tento príkaz na pojednávaní porušil a uspokojil sa s trestom doživotia pre odsúdeného. Nadriadeným bolo Rašlovo konanie označené za trestný čin neuposlušnosti služobného rozka-

zu a tak sa skončila jeho funkcia zastupovať československý štát pred Štátnym súdom.

Význam vydania súborného diela Antona Rašlu spočíva nielen v tom, že vďaka tomuto počinu sa sprístupňujú vernosti diela, ktoré s ohľadom na čas ich prvého vydania sú dnes už takmer nedostupné (najmä *Ľudové súdy v Československu*), ale aj v tom, že jeho dielo je dodnes aktuálne a prispieva k mapovaniu a objasneniu mnohých historických udalostí tvoriacich naše moderné dejiny. Tomu napomáha i zvolený spôsob spracovania súborného diela, ktorý zachoval autenticitu publikačnej aktivity Antona Rašlu bez jej komentovania. Rašlove práce nepochybne dodnes oslovujú nielen historikov, ale aj verejnosť, ktorá prejavuje záujem o poznanie našej právnej i vojenskej histórie. Pre advokátov sú zdrojom informácií nielen o fungovaní (mimoriadneho) trestného súdnictva v historicky pohnutých vojnových a povojnových časoch vystriedaných totalitou, ale i varovaním pred zneužitím trestnej spravodlivosti na politické ciele.

Anton Rašla bol presvedčený a odvážny antifašista a erudovaný právnik, ktorý ovplyvnil moderné slovenské dejiny. Ako právnik sa odvážil medzi prvými analyzovať politické procesy v 50. rokoch a metódy vyšetrovateľov. Ako uvádza doc. JUDr. Jozef Olej, CSc., Rašla pripravil na vydanie monografiu *Inkvizitori –včera a dnes (O funkcii tortúry)*, ktorej vydanie bolo na poslednú chvíľu v roku 1970 na zásah ideologického tajomníka Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska Ľudovíta Pezlára zakázané a už vytlačené knihy museli byť skartované. Hoci táto monografia mala byť podkladom pre Rašlovo inauguračné konanie, odmietol z diela vypustiť časť o novodobých inkvizíčných vyšetrovacích metódach, čo bolo podmienkou, aby kniha predsa len vyšla, uvedomujúc si, že týmto rozhodnutím si zavrel dvere k profesúre trestného práva.¹² Slovanmi jeho syna: Anton Rašla „zomrel ako neporazený generál, aj keď často prehrával“.

Význam diela Antona Rašlu je v jeho obsahu, ktorý by mali poznať aj príslušníci mladšej generácie. Ako uvádza zostavovateľ doc. JUDr. Jozef Olej, CSc.: „Nestačí nám – žijúcim – vzdať len čestný hold výnimočnej osobnosti Antona Rašlu. Ním prezentované názory by nás mali burcovať do občianskej angažovanosti proti všetkým prejavom extrémizmu, hnedej a čiernej hrozby, siahajúcich na samotnú existenciu štátu, negujúcich snahu o vytvorenie a udržanie demokratickej, sociálne spravodlivej a humánnej spoločnosti pre nás všetkých.“ Práve preto je potrebné dielo Antona Rašlu vždy znova a znova čítať a jeho obsah si pamätať. Je poučením aj pre nás advokátov – nielen o tom, ako právo v našich moderných dejinách v určitých obdobiach fungovalo, ale aj o tom, aká krehká je hranica, ktorá delí právny a totalitný štát, aké naliehavé je všemožne a neustále sa usilovať zabrániť zneužitiu moci i trestného práva.

Vydanie súborného diela Antona Rašlu je významným počinom nielen pre právnu vedu, ale aj pre slovenskú historiografiu. Za tento počín treba vysloviť uznanie všetkým, ktorí sa na ňom podieľali, predovšetkým jeho zostavovateľovi – doc. JUDr. Jozefovi Olejovi, CSc.

Poznámky

- OLEJ, J. (ed.): Anton Rašla: **Povedané – Napísané**. Klub priateľov Múzea SNP. Banská Bystrica, 2021.
- HUSÁR, E. – OLEJ, J. (eds.): **Aktuálne problémy trestného práva**: Acta Iuridica Cassoviensia 6. Zborník prác z trestného práva venovaný 70. narodeninám doc. JUDr. Antona Rašlu. Východoslovenské vydavateľstvo, Košice, 1982.
- Najmä: RAŠLA, A.: **Tiso a povstanie**. Pravda, Bratislava, 1947; **Civilista v armáde**. Vydavateľstvo politickej literatúry, Bratislava, 1967; **Neporazená armáda**. Obzor, Bratislava, 1969; **Ľudové súdy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdnictva**. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1969; **Proces s dr. J. Tisom. Spomienky obžalobcu A. Rašlu a obhájcu E. Žabkayho**. Tatrapress, Bratislava, 1990; **Inkvizícia nezomiera**. Obzor, Bratislava, 1992; **Legendy o Tisovi**, In: Pokus o politický a osobný profil Jozefa Tisu. Historický ústav SAV, Bratislava, 1992; **Spomienky spoza mreží**. Vidas, Banská Bystrica, 1998; **Zastupoval som československý štát**. Privatpress, Prešov, 1999, atď.
- RAŠLA, A.: **Oneskorená výpoveď**. Klub bratislavských antifašistov, Bratislava, 2004, s. 3 – 6.
- HUSÁR, E. – OLEJ, J. (eds.): **Aktuálne problémy trestného práva**: Acta Iuridica Cassoviensia 6. Zborník prác z trestného práva venovaný 70. narodeninám doc. JUDr. Antona Rašlu. Východoslovenské vydavateľstvo, Košice, 1982.
- ŠTEFANICA, J.: **Proces s Antonom Rašlom**. In.: Kampaň proti slovenskému buržoánemu nacionalizmu. Ostrava, Key Publishing, s. r. o., 2017, s. 166 – 176.
- Zo starších prác zrejme ďalej iba: DAXNER, I.: **Ľudáctvo pred Národným súdom 1945 – 1947**. Bratislava, 1961; BIANCHI, L.: **Ľudové súdnictvo na Slovensku v rokoch 1945 – 1947**. Právněhistorické studie, 1966, s. 187 – 196.
- Napr.: MALATINSKÝ, M.: **Retribučné nariadenie SNR ako právny podklad retribúcie na Slovensku**. In.: SOKOLOVIČ, P. a kol.: *Roky prelomu – Slovensko v rokoch 1945 – 1948*. Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Trnava, 2015; MALATINSKÝ, M.: **Slovensko a retribúcia v rokoch 1945 – 1948**. Securitas imperii č. 28/2016; PODOLEC, O.: **Retribučné procesy členmi Štátnej rady**. Pamäť národa, č. 4/2015; ILLÝOVÁ, Z. – MALATINSKÝ, M.: **Dva procesy s Vojtechom Tukom**. Wolters Kluwer, Bratislava, 2017.
- Vrátane dobových diel Bohuslava Ečera (generála justičnej služby, člena Komisie Spojených národov pre vyšetrovanie vojnových zločinov a predsedu československej delegácie pri Medzinárodnom vojenskom tribunále pre potrestanie vojnových zločincov v Norimbergu), napr.: *Vývoj a základy medzinárodného práva trestného*, Praha, 1949; *Norimberský súd*, Praha, 1946; *Právo v boji s nacizmom*, Brno, 1946.
- Obžalobcom v konaní proti Hermannovi Höflemu a Hansovi Elardovi Ludinovi bol Dr. Michal Gero, o procese aj účasti obhajcov v ňom viac JAMNICKÝ, A.: **Oprášené histórie**. Jozef Malíčec – PAMA, Bratislava, 2002, s. 325 – 349.
- RAŠLA, A.: **Oneskorená výpoveď**. Klub bratislavských antifašistov, Bratislava, 2004.
- Dielo vyšlo až po zmene spoločenských pomerov – RAŠLA, A.: **Inkvizícia nezomiera**. Obzor, Bratislava, 1992.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.
advokát

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Exekuce v praxi

Martin Štika: **Exekuce v praxi.**

Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, 292 s.

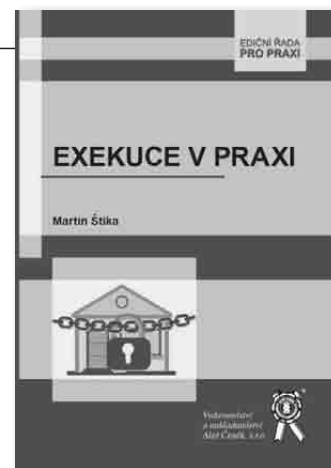
Téma exekucí je bezpochyby tématem aktuálním, a to jak v právní teorii, tak v právní praxi. Aktualnost této publikace je podtržena skutečností, že bere v potaz také současný právní vývoj zapříčiněný pandemií SARS-CoV-2 (jde především o zákony č. 191/2020 Sb. a č. 460/2020 Sb). Teoretické a praktické uchopení tématu se různí podle zamýšleného účelu dané publikace, přičemž jde o oblast práva, jejíž praktické dopady do života jednotlivce mohou být velmi intenzivní a případná pochybení ze strany exekučních soudů či exekutorů jsou širokou veřejností vnímána velmi citlivě.

Publikace na první pohled již svým názvem zcela zřetelně vymezuje, jakému okruhu čtenářů je primárně určena. Již při prvotním seznámení s publikací je zřejmé, že autor se exekucím věnuje po praktické stránce dlouhodobě a že praktickým potřebám exekutorů (ovšem nejen jim) dovede důsledně přizpůsobit celkovou koncepci díla. To se odráží předně ve zvolené systematické struktuře díla, kdy autor celou materii rozděluje do celkem 24 kapitol, což lze považovat za počet nadstandardní, navíc jednotlivé kapitoly se dále dělí na značný počet dílčích podkapitol. Již při pohledu na obsah díla je zřejmé, že i publikace zamýšlená primárně pro právní praxi může dané téma zpracovat komplexně a zároveň se značnou podrobností, bez schematického zjednodušování.

Bohatě strukturovaný obsah by ovšem také mohl vzbudit obavu, že orientace v publikaci nebude pro čtenáře snadná. Tak tomu ovšem není, neboť autor zavedl v rámci jednotlivých kapitol stejnou koncepci výkladu směrem k praktickým potřebám a tuto napříč kapitolami důsledně dodržel. Tak je každá kapitola nejprve zahájena právním výkladem, což je pasáž, kterou ocení zejména ti, kdož v praktickém životě přišli do styku s některým z aspektů exekucí a mají nanejvýš rámcovou představu o aktuální právní úpravě. Druhý blok, totiž samotný praktický výklad, je těžištěm každé z kapitol a věnuje se praktickým otázkám daného dílčího tématu. Zde je zřejmá autorova dlouhodobá praktická zkušenost s exekucemi, neboť otázky jsou za sebou kladeny v návaznosti časové (například jednotlivé fáze postupu exekutora) a zároveň se autorovi daří dodržet i logickou stavbu od obecného k dílčímu (předmět exekuce, postup exekutora, náležitosti jednotlivých rozhodnutí a případná specifika vážící se k některým zvláštním případům). Třetí část výkladu každé kapitoly je věnována přehledu relevantní judikatury a konečně část

čtvrtá obsahuje jednotlivé vzory a případná grafická schémata pro lepší pochopení daného tématu. Tato jednotlicí struktura celé publikace bude v každodenní praxi nepochybně velmi ceněna – uživatel publikace se totiž snadno zažije a dopomůže mu k velmi rychlému vyhledávání potřebných informací, ať se budou týkat výkladu platné právní úpravy, jednotlivých praktických otázek, judikatury či vzorů. Lze shrnout, že takto zvolená jednotlicí struktura každé kapitoly přináší všechny informace relevantní pro každodenní exekuční praxi. Pro úplnost lze dodat, že uvedenému schématu se vymyká pouze kapitola první, děje se tak ovšem opět na základě autorova záměru zpracovat téma způsobem nejvíce vyhovujícím široké právní praxi. V první kapitole je totiž zpracován exekuční slovníček čítající vysvětlení zhruba 60 klíčových pojmů z oblasti exekučního práva a exekuční praxe.

Bližší pohled na jednotlivé kapitoly dokládá, že autor neponechal stranou žádné klíčové téma. Po výše zmíněném slovíčku základních pojmů se věnuje ve druhé kapitole problematice vymáhání dluhů včetně nastínění stručného vývoje exekučního práva na území České republiky, přehledu pramenů práva i specifík exekucí v některých oblastech (daňová a správní exekuce). Třetí kapitola je věnována exekutorské profesi a postavení exekutora (stranou nezůstala ani otázka dohledu nad činností exekutora a kárná opatření), čtvrtá kapitola je věnována exekučnímu soudu, oprávněnému, jejich zástupcům i dalším na řízení zúčastněným osobám. Další kapitoly jsou již řazeny tak, aby odpovídaly obvyklému vývoji exekučního řízení. Tak počínaje pátou kapitolou je pojednáno o exekučním titulu, dále o exekučním návrhu, o zahájení exekučního řízení, o zjišťování majetku exekutorem, o postupu exekutora v řízení, o exekučním příkazu, o odkladu exekuce, o zastavení exekuce, o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a v kapitole čtrnácté o nákladech exekuce. Počínaje kapitolou patnáctou je pozornost věnována jednotlivým způsobům provedení exekuce, a to nejprve v obecnosti a od kapitoly šestnácté pak k jednotlivým způsobům zvláště (srážky ze mzdy, příkazání pohledávky, správa nemovitě věci, prodej movitých věcí, prodej nemovitých věcí, postižení závodu, pozastavení řídičského oprávnění, exekuce na peněžitě plnění). Konečně v kapitole dvacáté čtvrté je pojednáno také o další činnosti exekutora (zejména právní pomoc, konverze dokumentů, úschova, dobrovolná dražba). Lze

tedy shrnout, že autor předkládá široké veřejnosti dílo, které nabízí komplexní vzhled do celého exekučního řízení i do jednotlivých způsobů provedení exekuce. To vše se autorovi daří realizovat tak, aby vyhověl každodenní praxi, v níž se cení především možnost nalézt relevantní informace na základě rychlého a ustáleného postupu. Autor si je navíc vědom toho, že v praxi publikaci využijí nejen osoby s právnickým vzděláním, ale mnohdy i laická veřejnost, která se bude chtít srozumitelnou a přehlednou formou seznámit s problematikou exekucí, ať už ze strany oprávněných, či povinných. Těmto autor vychází vstřícně nejen výše uvedenou strukturou díla, ale také věcným vyjadřováním, směřujícím čtenářovu pozornost vždy k jádru dané dílčí otázky.

Přes převažující zaměření publikace do každodenní právní praxe ovšem nelze přehlédnout, že skýtá potenciál vysoce přínosné publikace i pro ostatní sféry právního života. To je dáno jednak její aktuálností (včetně zohlednění zákonodárství spojeného s pandemií SARS-CoV-2, srov. výše), jednak tím, že autorovi se podařilo shromáždit ke každé kapitole přehled reprezentativní judikatury. Kromě toho, pro větší ná-

zornost, připojuje autor téměř u všech kapitol výstižná grafická schémata. Osvědčená pedagogická zkušenost říká, že právě schémata znázorňující vývoj procesů či vztahů mezi zúčastněnými subjekty napomáhají lepšímu a efektivnějšímu učení. To platí zvláště směrem ke studentům právnických fakult v České republice, na nichž je studium z povahy věci koncipováno (přinejmenším z převážné části) jako studium teoretické, vyžadující vysokou míru abstraktního myšlení. Zvláště zde mohou přehledná schémata a grafy plnit úlohu vhodného doplňkového studijního materiálu k primárním akademickým studijním oporám.

Závěrem lze uvést, že publikace nabízí komplexní a zevrubné zpracování tématu exekucí, přičemž tak činí formou maximálně přizpůsobenou potřebám každodenní praxe, má však potenciál oslovit i širší publikum zájemců o téma exekucí. Nelze než uzavřít, že vydání této monografie lze jedinec uvítat.

doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.

JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Právnická fakulta Univerzity Karlovy Praha

Vyhlásenie publikačnej súťaže *Bulletinu slovenskej advokácie*

Redakčná rada *Bulletinu slovenskej advokácie*
v spolupráci s Predsedníctvom Slovenskej advokátskej komory
vyhlásila pre rok 2021

XX. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov.

Konkrétnu **tému si účastníci súťaže zvolia** sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter.

Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier, literatúry, CV aj textu pod čiarou) treba poslať e-mailom na adresu **ondrisova@sak.sk** alebo **darina.stracinova@sak.sk**.

Termín uzávierky je **30. novembra 2021**.

Článok bude zaradený do súťaže v tom roku, v ktorom bude publikovaný. Porota zložená z členov redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie* publikované príspevky vyhodnotí do konca decembra 2021. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu. Ceny prvým trom autorom budú odozdané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v januári 2022.

Za Jozefom Švarcom †

Dňa 26. augusta 2021 bola dopísaná posledná stránka života nášho kolegu a priateľa JUDr. Jozefa Švarca.

V mene predsedníctva Slovenskej advokátskej komory, všetkých advokátov a v neposlednom rade aj v mene svojom, sa chcem s JUDr. Jozefom Švarcom prostredníctvom nášho časopisu rozlúčiť a spomenúť jeho pôsobenie medzi nami.

JUDr. Jozef Švarc po absolvovaní vysokoškolského právnického vzdelania na Univerzite Komenského v Bratislave nastúpil čakateľskú prax na Okresnom súde v Lučenci, kde po vykonaní odbornej justičnej skúšky ho Slovenská národná rada zvolila za sudcu Okresného súdu v Lučenci, kde pôsobil na trestnom úseku.

Po tom, čo mu predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory uznalo justičnú skúšku za advokátsku, bol JUDr. Švarc zapísaný do zoznamu advokátov so sídlom v Banskej Bystrici. Ako Stredoslovák si volil Banskú Bystricu, kde bývala aj jeho rodina.

Kvalitou práce advokáta a jeho ľudskými vlastnosťami svojich kolegov presvedčil, že ho v roku 2009 zvolili za predsedu I. disciplinárneho senátu a následne v roku 2013 bol konferenciou advokátov zvolený za predsedu III. odvolacieho disciplinárneho senátu a následne v roku 2021 ho opätovne konferencia advokátov v uvedenej funkcii potvrdila. Okrem toho bol po mnohé roky členom skúšobnej komisie, kde v skú-

šobnom senáte preveroval vedomosti adeptov na advokátske povolanie z oblasti trestného práva, neskôr sa stal predsedom uvedeného skúšobného senátu. V Banskej Bystrici a okolí bol vyhľadávaný advokát. Venoval sa trestnému aj civilnému právu. Advokátom zostal až do konca – do 16. augusta 2021.

Pre nás, jeho kolegov, bol studnicou dobrej pohody a duševného pookriatia. Vždy mal naporúdzí úsmev a danosť vyriešiť každú, i tú najneprijemnejšiu životnú situáciu. Poskytoval pomocnú ruku každému, kto to potreboval. Nemôžem nespomenúť, že okrem povolania advokáta bol rovnako zodpovedný a milujúci otec, manžel a hrdý starý otec na svojho vnuka. Od jeho narodenia až do jeho posledného vydýchnutia, zostal jeho zmyslom života.

Milý Jožko, vždy si bol silná osobnosť, dokázal si prekonať životné ťažkosti, či už v práci alebo v súkromnom živote. Po Tvojom odchode do advokátskeho neba zostane dlho prázdne miesto. Deň, keď sa lúčime s blízkym človekom na poslednej ceste, je veľmi ťažký. Chcem Ťa však ubezpečiť, že z nášho vedomia neodchádzaš natrvalo, pretože v pamäti si Ťa uchováme navždy.

Viliam Karas

predseda Slovenskej advokátskej komory

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE platný od 1. januára 2021

Charakteristika

Bulletin slovenskej advokácie je **odborný recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax** vydávaný Slovenskou advokátskou komorou.

V tlačenej podobe je distribuovaný do všetkých advokátskych kancelárií na Slovensku, poslancom NR SR, na súdy a ďalšie inštitúcie.

V elektronickej podobe je zasielaný advokátom s pozastavenou činnosťou, ako aj budúcim advokátom – advokátskym koncipientom.

Mesačný náklad je 5 000 ks, spolu s elektronickej podobou **zasahuje takmer 8 000 osôb**. Z marketingového hľadiska je *Bulletin slovenskej advokácie* **najväčším právnickým médiom s dobre definovanou cieľovou skupinou**.

Špecifikácia

Periodicita: mesačník (8 čísel + 2 dvojčísla)

Náklad: mesačne 5 000 ks výtlačkov + 3 000 ks zasielaných elektronickej

Formát: A4 (210 × 297 mm)

Rozsah: 64 – 96 strán + obálka

Ceny inzercie

Vnútorne strany

– vid' obrazové schémy

2./3. strana obálky – 1 000 eur

rozmer: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

4. strana obálky – 1 400 eur

rozmer: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

Vkladaná inzercia – 0,15 eura/ks

Ide o distribúciu inzerentom dodaných tlačovín spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je A4.

Špeciálny inzerát – 17 eur

Výlučne pre advokátov a advokátske kancelárie, ktorého účelom

je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku, má jednotnú úpravu a rozmer štvrtiny strany (kvadrant).

Inzerát pre koncipientov/ky,

ak si hľadajú prácu v AK – zadarmo

Riadková inzercia sa neuvěřňuje.

Zľavy z opakovania

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %

a sú zmluvné, pre množstevné zľavy sa informujte na ondrisova@sak.sk alebo telefonicky: **02 204 227 28**.

Podklady

v elektronickej podobe musia byť definitívne spracované pre tlač vo formátoch EPS, PDF, JPG, TIF... a spĺňať **technické parametre:**

nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť CMYK, texty v krivkách. Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok.

Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent a doručí ho na adresu, ktorú mu oznámi redakcia. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu podkladov.

Osmina strany
83 x 58 mm (š x v)

čb 50 eur
cmyk 100 eur

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
174 x 58 mm (š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 400 eur
cmyk 800 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 400 eur
cmyk 800 eur

beck-online

rýchlosť | spoľahlivosť | kvalita

„ Na Beck-online oceňujem komplexnosť a previazanosť vyhľadávania v literatúre s judikatúrou a právnymi predpismi. “

JUDr. Jaroslav Novický

advokát a konateľ

NOVICKÝ

advokátska kancelária

Jednoducho si to vyskúšajte

na www.beck-online.sk